3 1761 07988425 0

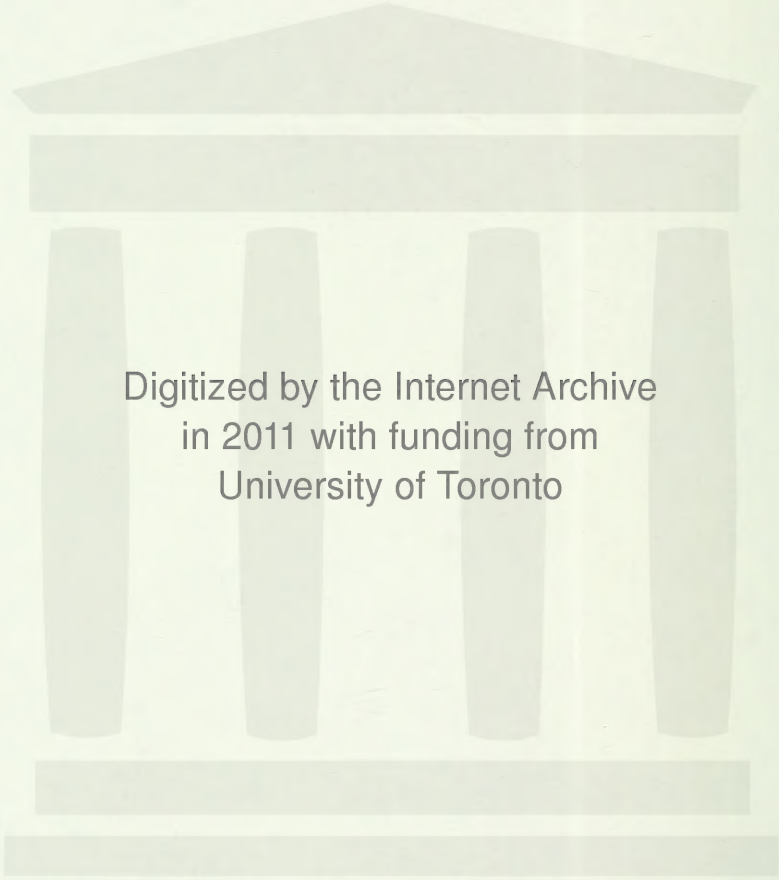
Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/samladeskrifter02leop

SVENSKA FÖRFATTARE

UTGIFNA AF

SVENSKA VITTERHETSSAMFUNDET

II

SAMLADE SKRIFTER

AF

CARL GUSTAF AF LEOPOLD

UTGIFNA AF

KNUT FREDLUND

ANDRA HÄFTET

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG
Pris 5: 25.

Den Helige Fadren hade därvid behagat föreskrifva en viss tid af tvenne år, innom hvilka antingen Lärosätet borde vara inrättadt, eller rättigheten dertill förfalla. Påfvens uträkning slog icke felt. Tiugo tre år lupo till ända innan man började tala om förslagets värkställande, och då var Påfve Stolens samtycke åter nödvändigt. Von Dalin berättar i sin Riks Historia at Svenska Prästerskapet änteligen i Söderköping år 1441. stadgade nytt beslut härom. Man lagade sig då till, men anstaltarne stadnade åter för några och tiugo år. Omsider lade en Sten Sture hand dervid och det lyckades. I öfverlägning med Ärche Biskopen Jacob Ulfsson utvärkades den heliga Stolens bifall som af Påfven Sixtus d: IV på Ragvalds Ingemundssons anhållan i ett offenteligit Edict utfärdades d: *28 febr: 1476*, sedan man under ett halft Hundrade tal ofta föreslagit, stundom öfverlagt, och aldrig värkstält.

Det är otvifvelaktigt, at de fela som vilja hänleda detta Lärosätets början ifrån mera aflägsne åldrar. Man kan icke sätta i fråga Schefferi trovärdighet, då han omtalar Klostersinrättningar, som straxt efter Christendomens införande i Sverge varit fristäder för Vettenskapsidkare; man kan icke heller neka, at ju en schola varit här anlagd, hvarom de många af Peringsköld upräknade Schole-Lärares namn och embeten äro fullkomligt vitnesbörd. Men hvad skall man sluta häraf? Förmodeligen det at Upsala redan i de älsta tiderna haft sina på sit vis lärde Män, och äfven någon inrättning för ungdomens undervisning, utan at derföre vara ett allmänt Lärosäte.

En mera granlaga fråga torde det blifva, om icke det i forntiden här bekanta Collegium quatuor Canonicorum varit den grund, hvarpå lärosätet sedermera insticktats. Detta Collegium inrättades vid pass mitt i 13 århundradet af den

7. — *Leopold.*

då regerande Konungen, under Ärke-Biskopp Ierleri biträde. Ärki-Biskoppen var sielf ordförande, och hade till bisittare Stads-Pastorn, Archidiaconus, och tvenne Canonici. Konungen hade anslagit till dessas underhåll de ansenligaste församlingar, sådant skedde i det afseende, at de jämte lärans vård skulle besörja den tillväxande ungdomens undervisning, och det hade äfven den goda värkan at Vettenskaperne i Upsala bragtes i temlig ansenlig tillväxt. Buréus, Zeilerus med flera vilja häraf draga den sannolikhet, at det härstädes sedermera inrättade Lärosäte icke varit annat än en förökning och ordenteligare indelning af detta Quatuor Canicorum collegium.

DT
9694
A1
1911
häfte. 2

En Benzelius, en Dalin m. fl: hafva emedlertid lämnat oss flere skäl emot denna mening. 1:mo Är det bekant, at de af ungdomen som voro färdige at emottaga undervisning i de högre Vettenskaper, i stället för at hemma handledas deri, skickades till Pragiska, Vittenberska och Parisiska högscholarne. 2:do Skulle vid hvar och en af Cathedralkyrkorne i riket efter concilii Scheningiensis beslut et sådant Collegium finnas af hvilka, det i Upsala inrättade, ännu i Gustaf d 1. tid, varade, särskilt ifrån det då redan länge sedan underhållna Lärosätet. Ändteligen kan man och häremot anföra Wildes anmärkning: at de omtalte Canonici, långt ifrån at i Upsala använda sin ledighet till föreläsningar i Vettenskaperne, altid vistades på sina anslagne landtgårdar, utom då de af Biskopen voro kallade till rådplägning. Det är bevisligit ur dessa anledningar, at den af Sturen grundade högskolan varit en då helt ny, och ifrån detta collegium aldeles åtskild inrättning. Efter det af Påfvestolen undfågna tillstånd följde Lärosätets skyndsamma inrättning, som änteligen d. 20 Julii eller på St: Britas dag *1477.* under en offentelig högtidlighet öpnades. Föreläsningarna började samma dag. Allmenheten spådde ett värck blifva lyckligt som begyntes Sverjes Patronessa till heder

men allmänheten bedrog sig inrättningen förföll och St: Brita kunde icke hielpa det. Alla Lärare voro catholska. Det ordsakade at Reformation, då den fördref vidskeppelsen, äfven jagade Vettenskaperne i landsflygt. Konung Gustaf såg detta med misnöje, han hade sjelf hämtat sina kundskaper vid detta Lärosäte; han kände nödvändigheten af en inrättning, hvarigenom ungdomen innom riket kunde fullkomnas i Vettenskaperna. I bref till Nicolaus Magni, som då vistades i Wittenberg, beklagar han sig och deröfver, upmuntrar denna man, at sielf göra sig skickelig till sina Landsmäns undervisning, och anmodar honom, at jemväl af utländske lärde, söka draga några till Sverget. Men den tiden var icke ännu då lärdom skulle blomstras i Sverge. Konung Gustaf hade den sällsynta äran, at skynda en upgående Sol för sine Undersåtare, men han lefde för litet at få fägna sig af någon vår för Vettenskaperne. Inbördes mishälligheter, utvärtes krig, brist på ämnen, oordning i inrättningen alt hindrade, afskar, och öfver ända kastade hans eljest värksamma anstalter. Till yttermera elände hände år 1542. at alla Academiska bygnader lades i aska, och lärosätet hvilade i ett helt och hållit förfall både under Gustaf d: I. och Eric den XIV.

Änteligen började man arbeta på dess uprättande. Gustafs andre Son hade kommit på Thronen. Han återbygde de i aska lagda husen, satte värksamhet i inrättningen och åstadkom, at Lärosätet åter någon tid florerade under et talrikt tillopp af Vettgirig ungdom. Men det var ännu långt ifrån att kunna täfla med sitt mönster i Tyskland, den Bononiensiska Academien, och ännu längre ifrån at hafva hunnit det bestånd, som var nödvändigt för Vettenskapernes fullkomliga bestående och utbredande: Det skulle än en gång gå öfver ända, och än en gång upprättas, innan det kunde blifva en aldeles invigd helgedom för den Nordiska Lärdomen.

Tantæ molis erat Salanas condere Musas. Konung Johan d: III hade dragit ur sin orklöshet det förfallna Lärosätet i Upsala: Han älskade Vetenskaper och han skulle hafva befrämjat dem om han icke älskat sin Jagellonska Gemål ännu högre. Af henne hade han låtit leda sig in i de Catholska meningarne, och han ansåg skilnaden emellan våra satser och den Hel: Stolens för så hufvudsakelig, at Svenskarne måste förändras till tänkesätt, om de och för hundrade års tid skulle famla i mörker och villervalla utan Vetenskaper och utan enighet. Påfven underlät icke at giuta olja på elden: Än skickade han en Joh: Herbestus, än en Antonius Possevinus, än en Laurent: Norwegius, hvilka alla arbetade at giöra den svaga Konungen ännu svagare. Det lyckades i småningom. Man började at sammansmida de Liturgisske drömmarne. Folket borde först vänjas at förena orimligheter med sunda begrepp, för at sedermera aldeles tro på orimligheter. Det fordrade nya lärdomar och dertill behöfdes en ny schola. Konungen lemnade sitt tillstånd till en sådan, hvilken och i Stockholm på Gråmunkaholm öpnades år 1575. Till föreståndare och lärare dervid hade man utnämt den förr omtalte Nicolaus Norvegus, i allmänhet känd under namnet Closter Lasse. I siu års tid bibehöll han sig i detta kall, med fri tillgång till Bibliotheque och handlingar, hvarunder han icke glömde, at undergräfva så väl rikets allmänna sällhet, som i synnerhet Upsala Lärosätes bestånd. Det har altid varit på förtrampade Vettenskaper M: H: som förförings-andan upstigit at utropa sina ingifvelser.

När den omtalade Liturgien af Konungens anhängare blifvit bifallen, kallades Professorerna från Upsala, at underskrifva den samma. Nicolaus Norvegus hade anstält detta spel. Under åtskilliga förevänningar blefvo somlige afförde till Svartsiö Slott, och somlige ordenteligen afsatte, ungdomens

sunda undervisning uphörde således, och Lärosätets förfall inträffade åter. Konung Johan fullbordade efter et kort vistande i Upsala, hvad i dess undergång ännu kunde återstå. Han var van at ledas: Man föreslog at flytta Lärosätet till Stockholm, och han företog sig detta värk. År 1583 hämtade han till Stockholm behörige Lärare i alla faculteterne och lät i Gråmunkeholms closter eller på den nu så kallade Riddarholmen öpna en högschola med allmänna föreläsningar. Lärosätet underhöllts där i 10 år under hvilken tid en Nicolaus Olai en Kennicius en Skinnerus, en Lælius och andre af den Lärda verlden förtiente män, där arbetade i Vetenskaperne. Men Konungen ändrade åter tanckesätt: Lärosätet skulle återställas till sitt fordna rum. Han ditsände de gamla Professorerne, kallade nya och beslöt at sielf tillbringa sin tid i ett angenämt lugn innom detta vishetens åldriga fäste när en tidig döds oförmodeliga infall förekom honom i hans beslut.

Det svåraste tidevarf för detta Lärosäte hade nu gådt till ända. Hertig Carls förtienst hade lemnadt honom ett anseende, och en myndighet som Konung Sigismund måste bifalla. Denne manlige Herre angrep så fort han kunde den förfallna högscholans uprättande. Efter tillkänna givande hos Konungen, och et allment Utslag af d 1 Aug. 1593, tillsatte han därstädes till en början trenne Professorer i Theologien och fyra Philosophiske. Inbördes oroligheter afhöllo väl i tvänne år verckets fullbordan, men det var Hertig Carl som hade företagit sig det. Efter den tidens förlopp såg man år 1595 detta fordna Lärosätet med högtidliga tillredelser åter invigas, undervisningsvärket och 64. ynglingar, under en af både könen talrik församlings närvaro framlåtas till den då brukeliga *Depositionsacten.*

Man kan icke neka at ju Lärosätet vidare skakades af invärtes omväxlingar; men det bibehöll sig likväl och det var

nog för ett bättre hopp. En svår pest rasade år 1604, den förödde en stor del af ungdomen, och de som undangingo kastade sig icke långt därefter i orklöshet, vidlöftigheter, kitsliga och ofta nesliga utbrott Ordningsbandet uplöstes, undervisningen handhafdes med matthet, Lärarne sielfva upoffrade sin tid at tvista och at ofreda hvarannan. Grunden till all denna oreda var utan tvifvel de emellan Professorerne Rudbeck och Messenius upkomne stridigheter. Man trodde at et Kongligit påbud om et årligt utväljande af en Rector för Lärosätet skulle dämma dessa oordenteligheter; men tvister af-hielpas icke genom nya ämnen till tvistigheter. Et allmänt val anförtrode Professor Rudbeck styrslens handhafvande, hvilket åter Messenii vänner förklarade för svekfullt och olagligt. Desse bestridde och förvände alla Rudbecks giöromål och inrättningar, intill dess Konungens befallning ankom om en Prorectors antagande, af hvilken de Academiske sakerne skulle förvaltas intill dess oenigheten emellan Professorerne Rudbeck och Messenius lageligen kunde hinna afdömmas. Ändteligen kallades desse Lärare till andra förrättningar, och tvenne Riksens råd Skytte och Baner anförtroddes, på Prästerskapets allmänna tillstyrkan öfverinseendet vid de förvillade Academiska sakernas i ordningsställande. Desse förträffeliga män begåfvo sig då hit, till åtlydnad af Konungens befallning, undersökte alt och satte innan kort med den framgång alt i skick, at renhet i seder, endrägt och flit blefvo här lika så allmänna och uppmuntrade som de tillförene varit sällsynte och vårdslösade. *Illi regunt dictis animos et pectora mulcent.* Det är icke det minst hedrande i dessa Råds Herrars ärominnen, at de likasom varit nya danare af et Lärosäte, som i framtide n icke mindre genom Vettenskapernas blomstrande tillväxt, än genom store Printsars välgierningar uplyft sig öfver Lärosätens allmänna anseende.

Man hade vid denna tiden annorlunda inrättadt undervisningsvärket, än efter den ordning man nu följer. De studerande deltes i Classer. Somliga utgiorde den Astronomiska, somliga den Arithmetiska, andre den Physiska, andre den Logiska, och åter andre den Geometriska Classen. Man hade årliga förhör at förnimma en och hvars framsteg. Början gjordes altid med den Cathechetiska Classen, till hvilken de egenteligen hörde, som föga ämnade updrifva sig i de höga Vettenskaper. Man finner ännu i academiens Archivo en förtekning af sådana förhör, alt ifrån år *1600* till år *1653*. Det är et minnesmärke, hvari man kan sluta till det talrika antal af ungdom, som under dessa åren från alla Landskap i riket strömmade till Lärosätet.

Änskönt man ännu ej hade förordnat någon ordentelig skilgnad emellan Nationerna, känner man likväl tillräckeligen desse tider, för at med visshet kunna säga, det Östgötharne icke varit de sednaste at hedra sit Landskap. Petrus Johannes, en af våra Landsmän, hade då Lärosätet år 1595, efter sit förfall för första gången öpnades det förtroendet at förvalta den vid detta tillfälle högtideliga depositionsacten, äfven som vårt Landskap, år 1600, vid den då anstälte Magister-Promotion, hade den tillfredsställelsen at se fyra i sit sköte upväxte män emottaga denna för första gången i Sverje åt Vettenskaper och förtjenster utdelte äre-lön.

Någodt öfver et halft hundrade tal hade Rikets ungdom bevistat Lärosätet utan annan skilnad och indelning sins emellan än den som härflöt af de olika studier och Vettenskaper en och hvar särskilt idkade. Värket kunde och bestå på den, så länge allmännare uplysning och Academiens dageliga tilltagande ej giorde ungdomens tillopp altför stort, för at inneslutas under en allmän tillsyn och styrelse. Men de tider begynte nu nalkas, då närmare inseende blef nödvän-

digt. Myckenheten giorde at hvar och en var så till sägandes man för sig, utan at bindas af andra än de mäst allmänna förbindelser. Det var således icke underligit, om Lärarnes myndighet efterhanden blef magtlös och om den så mycket åberopade Student-friheten sluteligen närmade sig till sielfsvåld. De som vid Scholarna under en sträng aga tillhållits at gagna sig för sina påkostade peningar, ansågo Lärosätet såsom en himmel der deras sorg skulle bytas i glädje, och där de icke mera skulle sucka under det tunga oket, at alla stunder lära sig någodt. Ochså bedrogo de sig icke på sitt förslag, ty när de kommo hit bortblandades de i mängden af sina likar, hvarest de som behagade klander-fritt kunde öfverlemna sig till den sorg-fria ledighetens ofta yra och rustande tidsfördrif. Man kan icke undra, at ungdomen häldre väljer lekar än hufvudbry, men det är ochså vist, at föräldrarne mycket bedrogo sig, då de trodde sina söner komma lärde män från Upsala. Förnuftige Lärare sågo detta misbruk af den academiska lefnaden, och företogo sig at förbättra det.

Det var förmodeligen ur denna anledning, som man först började tänka på ungdomens ordenteligare indelning. En sådan fråga yppades i Consistorio omkring år 1656, at öfverlägga, afgöra och fullborda. Det är hedrande för de då varande Lärare, at med så skyndsam omsorg hafva förekommit olägenheter, som till större delen ännu blott voro tillstundande. Man hade gifvit tvenne förslag: Et, at per Cohortes eller i vissa flockar indela den studerande ungdomen, alt efter dess skilnad i studier och utvalt lefnadssätt: Hvar Professor skulle då hafva tillsyn öfver sina åhörare; det andra at åtskilja dem per provincias, hvarigenom alt ifrån et och samma Land skulle förenas till et samhälle stält under vissa lagar, och en efter Landsmännens val dertill förordnad

Professors inseende. Professor Stigselius hade föreslagit det senare sättet och man biföll hans mening.

Vi nalkas nu den tiden M: H: då vårt Landtskap afskilt i et egit bestånd, öfveralt lämna oss taflor af et lyckeligen växande samhälle. Det hade fått sina särskilta författningar och en egen styrelse. Dessa ehuru de mäst angingo vissa inrotade oordningars afskaffande; föreskrefvo likväl därjemte några närmare förbindelser, såsom Nations-ärendernas ordenteliga handhafvande, och de yngre Landsmännens tillhållande till sådane skyldigheter, som man trodde med deras bästa öfverensstämma. Det var och på detta sätt, som de till födsloorten förenade bäst skulle kunna förenas till hvars annars underhielpande, och till ett slags inbördes anseende, som i talrika samfund ofta är af icke mindre vigt än den allmänna magten.

Det är nämt, at hvart Landsskap borde stå under en viss Professors inseende. Öst-Götharne hade det nöjet, at till sin Inspector vinna den i lärda verldens minne ännu lefvande Prof: Lars Fornelius. Blott af detta enda skulle man kunna sluta till Nations då redan förvärfvade anseende, ty det är troligit, at de värdigaste kall lämnades de mäst betydelige män; man vet dessutan, at inseendet öfver Landskapen vid denna tiden icke berodde på deras val utan på Consistorii behag och förtroende. De minnesmärken vi ännu äga af denna Lärares lefnad, vittna at han varit en ibland de ovanlige män som Samtida Lärde beundra hos ålderdomen. Han föddes i Fornåsa Socken i Östergöthland år *1606*. Sändes på åttonde året till Linköpings Schola, hvarest han i ellofva år uppehöll sig. År 1624. begaf sig till Upsala, där han under Doctor Lars Wallii Rectorat blef inskrifven. Efter fyra års varelse därstädes anträdde han en utländsk resa. Academien i Leiden tillvände sig hans första

upmärksamhet. Han hastade derföre till Nederland. Vid detta Lärosäte disputerade han år 1629, sine Præside de ORTU ET INTERITU och hedrades där icke långt därefter med gradu Magisterii, under den då varande Promotor Franconus Burjerdicius, han hade vid denna högskola det ypperliga tillfället at gagna sig af de tvenne för sin vidsträckta lärdom allmänt bekante Professorer Daniel Stensii och Gerhard Wossii undervisningar och han hembar äfven i skrifteligit vitsord dessa odödeliga mäns borgen för sin skicklighet.

Gustaf Adolph hade öpnat sitt fält-tåg i Tyskland och rycktet förkunnade öfver alt dess förtienta segerlycka. Fornelius kunde icke emotstå böjelsen at se det land, som då var tummelplatsen för dessa blodiga äfventyr, och en Konung som under eld och vapen var ett undervärk af mildhet och ädelmod. Han satte sig öfver till Pommern, och uphann Svenska hären, medan den ännu låg vid Norenberg. Ifrån den tiden följde han Konungen intill det olyckeliga slaget vid Lytzen, då han vid Hjeltens fall, hade den bedröfveliga äran at vara åsyna vittne till dess undfågne sår. Sielf räknade han detta för en af sin lefnads yppersta märkvärdigheter, som man kan sluta af de versar han låtit rista på sin graf. Det heter där ibland annat.

Me melius nemo Gustavi vulnera Regis
Vidit,

Han åtfölgde det Kongl: liket till Anklam, hade der en slags vakt deröfver och begaf sig hem. Af Drottning Christina förordnades han år 1634 till Bibliothecarius i Stockholm och på academie Canzellerens förordnande 1635 till Poeseos Professor vid Lärosätet härstädes. Ärcki-Biskoppen Lars Paulinus hedrade honom under denna tiden med sin närmaste vänskap, och år 1646 med sitt förord till en Theologiæ Profession, hvilken han ärhölt tillika med Pastoratet i Gamla

Upsala. Såsom kyrkoherde där hade han lefvat i 27 år då han år 1673 afsomnade i Upsala 67 år gammall.

Sådane M: H: voro den Lärarens öden hvilken vårt Landskap kan skryta af at hafva haft till sin första upsyningsman. Det var et snille af de få som mindre blossa i den tomma luften än genomtränga med skarpa strålar det mörka och fördolda. Det quäfdes icke af den arbetsmöda som just är profsten för stora snillen, och vid hvilken de blott till ytan fladdrande, slokna och förskingras. Vid 20 års ålder hade han redan giordt sig så hemma i Grækiskan, at han vid sin första ankomst till Lärosätet, hälsade det med ett versbundit tal i detta språk.

Efterverlden känner ännu förtjensten af hans Patriotisska skaldestycken och vi vänta snart sagt i dessa ögnablick, at i en åt prässen öfverlemnad fullständig samling få emottaga dessa angenäma lämningar af denne store Mans ledighetsnöjen.

Det vore at giöra Fornelii förtjenster orätt att endast betragta honom såsom skald. Han förenade med denna sällsynta gåfvan en annan hvilken allmänna fördommen altid anser såsom stridande deremot, men som i sielfva värket aldrig underlåter at vara i högt mått hos en stor skald, jag menar en vidsträkt och djup tankegåfva. För sit academiska arbete de ortu et interitu, har han varit högt ansedd för en ibland Sverjes största Philosopher. En grundelig läsning, personlig närvarelse på märkvärdiga Ställen, et anmärkande öga, et genomträngande snille, och ett säkert omdöme hade giordt honom till häfdekännare. Drottning Christina som altid viste sätta skickeligheten sysslor före, förstod och at bruka en Fornelii insigter i den Historiska vägen. I samma fullmagt hvarmed hon år 1634 anförtrodde honom Kongl: Bibliotheqvets vård ålade hon honom äfven den förbindelsen

at, (som hennes egna ord lyda:) Med en tjenlig och exact latinsk stil beskrifva Konungens, Hennes Faders, lefverne och bedrifter, tillika med andre Svenska Regenters Historier, som tid efter annan kunde honom förelagde blifva. Det hade varit önskeligit för Svenska häfdernas uplysning at ej omständigheter emellankommit som förbiudit honom bevakandet af detta kall.

Då man äger så ringa kundskap om Landsskapets egenteliga öden under de första tiderna ifrån hvilka få eller inga antekningar till oss kommit; eller kanske rättare då så få saker förefallit, som skulle förtjena at minnas, torde det vara värdigast Eder upmärksamhet Mine Herrar, at med korta drag afskildra dem hvilka i det kall de såsom våre upsyningsmän förvaltat icke ringa bidragit at grunda Nationens anseende. Det är nästan på detta sätt som vi af de ståtelige lämningar af Ålderdomens Mästerstycken, hvilka efterverldens förundran räddat undan tidens förstörelser kunna sluta till det Folkets fordna tillstånd och beskaffenhet hos hvilka de funnits. Man har all anledning at dömma det Östgötha Landsskap under Professor Fornelii upsigt i anseende till ordning, seder och i kundskap förtiente ledamöter icke varit den ovärdigt, som vårdade det.

Det tyckes af Consistorii handlingar, som jemte Fornelius vårt Landskap vid denna tiden stått under ännu en Professors inseende. Hvad som gifvit anledning härtill är mig obekant. Till äfventyrs hafva Fornelii syslor såsom kyrkoherde i Gamla Upsala icke tillåtit honom, at alltid bevaka sit kall såsom Nations-Inspector, eller kanske ansåg man den tiden inspectura nationum vara af den natur, at hon borde delas emellan tvänne Lärare. Vare huru det vill, så vittna 1663 års Consistorii protocoller, at Professor Werelius samma gång med Fornelius blifvit anförtrodd inseendet öfver Öst Götha Lands-

skap. Jag skulle likväl icke våga at utgifva detta för alldeles säkert; det är troligt at tvenne Professorers särskilta inseende mindre skulle gagna än en endas. Man kan dessutom icke veta omständigheterne och förbehållen vid denna tillsättning. Kan hända utnämdes desse begge lärare såsom hvars annars efterföljare, kanske torde det och vara någodt mistag i skrifningen ehuru både delarne hafva sina svårigheter.

Det är emedlertid vist, at Professor Werelius värkeligen blef Fornelii efterträdare i upsigten öfver Öst Götha Landsskap. Man vet at Fornelius afsomnade år 1673, och man äger skrifter af Professor Werelius för flera år efter detta. Det är lätt att föreställa sig at vårt Landsskap i denna Läraren ägt en Inspector, hvars anseende gifvit det en ypperlig värdighet. Hans värksamma nit i alla dess öfriga kall vittna dessutan at Landsmännens tillväxt ordning, förtroende och flit icke litet befrämjats under hans upsigt. Jag önskade M: H: at kunna meddela en fullständig underrättelse om denna värdige Lärde; men jag måste beklaga, det omständeliga kundskaper om dess lefnad föga varit för mig at tillgå. Så mycket är bekant, at han blifvit född i Ingatorp i Linköpings stift, Södra Wed-bo Härad år 1618. och at han hela sin ungdom igenom med lika så ypperligit snille som härdig flit, arbetade at fullkomna sig i Vettenskaperne. Vid mognare år öfverlemnade han sig åt det historiska studium, och genomträngde med ett granskande öga ålderdomens mörka häfder. Hans första allmenna förvaltning var Ränt Mästare-Syslan här vid Academien, men i det vid denna tiden uprättadde antiquitets Collegium utnämdes ibland andre i synnerhet Werelius till Bisittare. Man hade tillförene kändt hans förtjenst i denna lärdomsgren; men i detta kall öfvergick han allas förmodan. Han framdrog ur sina långvariga gömmor, de med mått och mal kämpande minnesmärken, updagade jemförde och ut-

redde oväntade saker. Ingen har bätre än han kändt runornes, bruk och hemligheter, korteligen han giorde sig förtjent at kallas hvad efterverldens förundran teknat under hans bild.

Phosphorus historiæ, veterum fax lucida rerum
Runarumque vindex.

Man skulle tro at Werelius letande och anteknande och brydd ibland förmultnade handlingar, gamla mynt och forntida Ättetaflor icke mera varit Werelius i Talemans Stolen, inför en grandhörd och läcker samling af vittra åhörare: man bedrar sig. Det var icke möjeligit, at då hålla honom för antiquarius, han felade aldrig at binda ens upmärksamhet: Han talade med en styrka, en ordning, en rikhet en prydlighet, som skulle hafva bringat en att tro, det han delat hela sin tid emellan Ciceros öfningar och dess skrifter. Vi äga och läsa hans arbeten i vältaligheten samlade och utgifna af en för granskning och kundskaper allment bekant man. Allmenhetens böjelse har nästan altid räddat ifrån glömskan förtiente foster af menniskiosnille, så at man till äfventyrs icke orimmeligen skulle kunna säga: Demostenis och Ciceros tal Homeri och Virgilii skaldestycken hafva bevarats flera åldrar igenom derföre äro de förträffeliga: Zoili och Scioppii granskningar, Ennii Mævii, Bavii och Pradons versar hafva förgåts derföre voro de af föga värde. Efter snart hundrade års förlopp, läser man ännu en Verelii Peregrinatio Cosmopolitana, dess afhandling om Hierarchien dess tal, ja äfven dess conjectanea tumultuaria med nöje och förundran.

Man skulle icke behöfva mera än nämna Professor Werelii nära vänskap med den odödelige Riks Canzellairn Ax: Oxenstierna, för at fullkomligen hedra dess minne, jag skyndar mig och derifrån sedan jag därpå kastat deta yttersta penselldrag. Han dog i Upsala 1682 64 år gammal.

Man kan säga det i allmenhet om vårt Landskap under

denna tiden, at det såsom danat af de tvenne omtalte Lärare var vant at stå i anseende, och at vörda stora Män i sine Inspectorer. Östergöthland hade och värkeligen då redan varit en frugtsam Moder för sällsammma förtjenster, derifrån hade man sedt upstiga, Gripenhielmar, Ehrenstenar, Lindsköldar, Pauliner Gyllenadlar, Borgenhielmar, Thegnerer, Francker och Nordenhielmar. En ädel åtrå härskade öfver alt at underhålla denna gamla värdighet. Man skall nu anförtro sig en ny Inspector och man var nog lyckelig at dertill vinna en Professor Clas Arhenius.

Denne Lärare hade då redan förvärfvat sig et namn i den lärda verlden, som förtiente at man mindre öfvervägde om hans val, än önskade at han ville emottaga Landsmännens förtroende. Han var född Borgare-Son i Linköping år *1628*. Hans ungdom hade varit en ibland de få människiors, hvilkas första stunder likasom öpna utsigten för hela den återstående lefnaden. Fjorton år använde han, at i Linköpings Schola och Gymnasium inhämta de första grunderna att genomögna Vettenskapernes sammanhang. Efter denna tidens förlopp hastade han år 1650 till Upsala Lärosäte och fullkomnade innan kort hvad en lyckelig början hade lofvat hans vänners behageliga hopp. Skaldekonsten hade gifvit luft åt de första gnistror af hans snille. Vid skilsmässan ifrån Gymnasium hade han där hedrat sit minne, med et täckt, vers-bundit afsked. Böjelsen för Vitterhetsöfningar följde honom sedan under all hans tid, och öfvervann honom icke ovant äfven de ögnablick, då han som skarpast arbetade at genomtränga till det innersta i vettenskaperne. Det är icke vanhedrande för en Philosoph, at stundom offra åt Skalde-Guden. Så hafva en Scaliger, en Buckman, en Grotius, en Heinsius, en Helvetius i sin ungdom icke sällan lämnat Sanningens synglas för Skaldernes lyra.

Verlds-Visheten, detta vidlöftiga fältet, var icke tillräckeligit för hans hog, han började äfven ransaka Guda Lärans djup om man eljest kan kalla ransaka, det ett bemödande människioförnuft använder at fatta dess hemligheter. I Österländska språken gjorde han ur denna anledning de framsteg, at man snart skulle trodt honom hafva användt all sin tid i dessa undersökningar. Med sådana kundskaper förenade han en vidsträckt, noga och säker kännedom af alla tiders häfder. Det var egenteligen i denna Lärdoms-gren, som han i offenteligit kall gagnade den Academiska ungdomen.

År *1654* anförtroddes Arhenius, till enskilt undervisning en ung Oxenstierna, Son af framledne Grëfve Gabriel Oxenstierna. Efter 7 års handledning hemma, och en med sin vidtfrägdade Lärjunge tillförene anställd resa genom Sverges egne Landskap företogs en treårig utländsk resa. Jag nämner icke hvad denne bidrog, at föröka vår Arhenii vackra kundskaper. Alt märkvärdigt, ypperligt, prydligt i alla vettenskaper och i alla konster genomögnades, betragtades. Jag nämner icke hvad framsteg i de flästa Europeiske språk härigenom likasom i förbigående vunnos. Tyskar, Spaniorer, Italiennare, Fransoser, Holländare, alla ansågo Arhenius mindre för främling än såsom inföding. Vid hemkomsten förordnades han till Logices och Methaphysices Professor här vid Lärosätet, efter den då med döden afgågna Professor Olaus Unonius. I detta kall stadnade han likväl icke länge, utan blef straxt därpå efter Kongl: befallning flyttad till den Historiska profession, icke af någon mindre skicklighet i den förra, utan af sällsamma förtjenster till den sednare. Nitton års tid förestod han denna delen af undervisnings-värket, hvarunder han äfven i åtskilliga vältalighets-öfningar icke ringa gagnade den studerande ungdomen.

Det skulle vara för vidlöftigt, at upräkna alla de hed-

rande arbeten i den Historiska vettenskapen, hvarmed vår Arhenius innom detta Lärosäte för-efvigat sit minne. Den som läser hans Vita gemina Anscharii, hans Quatuor libri historiæ Eclesiasticæ Sveonum et Gothorum, hans historia regni Gothorum ac Longobardorum per Italiam, hans Bullarium Romanum m: m: får vidlöftigt anledning, at dömma huru mycket den måste förtiga af hans värkeliga förtienster, som endast med et hastigt ögnakast nödgas öfverfara dess lefnads omständigheter.

Öfverhetens nåd drögde icke länge, för att upsöka et så värdigt föremål. Det var icke nog at han såsom utnämd Bisittare i Kongl: Antiquitets Collegium, då som förvaltare af Kongl: Bibliothequet och änteligen såsom ordentelig Historiographus regni, sattes i en fullkomlig dag, i anseende till sina kundskaper: han pryddes äfven med de äretecken, hvilka, ju sällsamare de vinnas af förtjensten, ju mera utmärka den samma: hans ofrälse stånd förbyttes i adelig sköld: namnet Arhenius förändrades till ÖRNHIELM., han hedrades med Kongl: Secreterare titul, och icke långt därefter med Ridderlig värdighet. Vid de af Kongl: Rådet Gref Dahlbergs påbegynta präcktiga teckningar af de märkvärdigaste bygnader i riket, hade Örnhielm blifvit utsedd, at med en noga och passande historisk beskrifning uplysa detta kostsamma värk, men det var nu den tiden då hans förtjenst var fullkomnad och då han borde saknas. Han afsomnade år *1696, 68 år* gammall.

Till Inspector öfver Nationen hade Landsmännen efter den afledne Prof: Örnhielm den tillfredsställelsen, at emottaga en dess närmaste anförvant vid Lärosätet, då redan allment ällskad, Professor Jacob Arhenius. Ingen ting kunde vara behageligare, än at till honom få afbörda de förbindelser hvari dess framledne Broder lämnat Nationen och ingen väntan säkrare, än at i honom lyckeligen återvinna hvad man igenom

förenämde dödsfall förlorat. Landsmännen hade dock det nöjet, at i alt se sin önskan upfyllas.

Professor Jacob Arrhenius var född i Lindköping af Handelsm. Arvid Classon år 1642 och besökte med en märkelig grundläggning af kundskaper, första gången detta Lärosäte år *1663*. Det vore öfverflödigt, at omorda de framsteg som under de påföljande åren utmärkte dess snille och arbets-drift. Man behöfver för at kunna föreställa sig dem, icke mera än kasta ögonen på de minnesmärken, som vittna hvad agtning och förtroende han innom få år sig här förvärfvade.

Han tillträdde den lediga Räntmästar-syslan och efter ett berömligt förvaltande deraf, kort tid efter den Historiska Professionen. Trägit arbete som under det kall han innehade beständigt, fordrade hans åtgärd, gjorde på ålderdomen den ledighet för honom nödvändig, hvarigenom snillen då de länge tärts för andra, änteligen sättas i stånd, at kunna lefva för sig sjelfva. Det var ur detta skäl som tjenstfrihet år *1716* honom beviljades och som han änteligen sielf 3 år derefter, oagtadt Landsmännens trägna anhållan undandrog sig det förtroendet at hafva upsyn öfver vårt Landskap. Sin öfriga lifstid tillbringade han ifrån den stunden på sin icke långt härifrån belägna Landtgård, hvarest han äfven år 1725 älskad och saknad afled.

Samma skiklighet för vältalighet och skaldekonst, som upeldat dess framledne Broder röjdes jämväl i dennes snille. Det synes som naturen behagat sig at genom så lika böjelser utmärka deras gemensamma börd. De skönaste sånger i vår Psalm Bok äro författade af denna skald, hvilken med icke mindre lycka än en Racine den yngre, en Vida, och en Pope helgat denna drift till Gudalärans uphöjande, om eljest hon kan sägas uphöjas af sådana täckheter som ställa blott våra känslor i värksamhet. Det var under denna Inspector

som våra lagar år 1698 undergingo sin första förbättring, och ifrån hvilken tid de orubbade intills nu bibehållits.

Redan 6 år för Arrhenii död antogs upsigten öfver Nationen af den då efter honom utvalde Eloquentiæ Professorn Joh. Törner. Landsmännen hade då som tillförene den lyckan at i värdiga händer nedlägga sitt förtroende.

År 1684 emottog Lärosätet för första gången denna sin tillkommande nyttige medlem och Lärare. Han besökte det och med den förtjenst att han vid tredie Promotion efter sin ankomst år 1694 med fullkomlig värdighet emottog Magistergraden. 25 år derefter updrogs honom som nämt är at vara Inspector öfver vårt Landskap, hvilket kall han i 12 år föreståd, då han år 1731 med döden afgick.

Det är otroligt hvad nit och arbetsamhet Professor Törner både i sin allmänna och enskilta förvaltning ådaga lade, han kan sägas hafva varit danare af de snillen i vältaligheten, som lyst både under och länge efter denna tiden. Ingen möda var honom mera ospard än den, at genom dageliga underrättelser och förbättringar af de yngres försök i denna lärdoms-gren upodla deras smak, skrifsätt och tankegåfva.

Han undandrog sig icke, at med egen närvarelse upmuntra deras färdighet och at under sitt inseende låta dem företaga sig munteliga afhandlingar af alla slags ämnen. Utom denna allmänna förbindelsen äga vi i honom, i synnerhet den enskilta, at med alfvar och försigtighet hafva förekommit många olägenheter af den under hans tid eljest till tusende orimliga sjelfsvåldigheter föranledande poenalismen. Vid minsta yppad oreda var han genast tillstädes, at med sina föreställningar och sin myndighet hindra all slags vanhedrande utbrott. Äfven i alt hvad för öfrigit rörde Landskapet, visade han sig beständigt liksinnig; noga, bevågen och outtröttelig.

Det återstår at någodt anteckna angående den sista af vår

Nations framledne Styresmän, den lärde och älskade Professorn och Domprosten Doctor Mathias Asp. Han emottog år 1731 med Landsmännens högsta förnöjelse det kall, som Professor Törner vid sin död lemnat ledigt, och det är ifrån denna tid M: H: som vi besynnerligen, kunna lyckönska oss af fördelaktiga förändringar innom vårt Samfund.

Denne äfven så fullkomligt som tidigt mognade Lärare, föddes i Norrköping, år 1696. af en stam som tycktes nästan vara ämnad at bekläda Biskoppsstolarne i vårt rike. På sitt 6 år intogs han i Norrköpings Schola. Sändes 3:ne år derefter till Lärosätet i Lund, hvarifrån han åter efter 6 års förlopp begaf sig hit till Upsala. Här behöfdes för honom knappast tvänne års lätt arbetsmöda, för att på sjuttonde året aflägga et offenteligit Lärdomsprof i sin Academiska afhandling de Homero, hvilken han under Doctor Olof Celsii præsidio sin företrädare i Domprost-värdigheten med allment bifall försvarade. Han har varit ett rart undantag ifrån den gamla reglan, at tidiga snillen sällan mogna; ty hans hastiga tilltagande i vettenskaper har icke uphört äfven inpå dess ålderdom. Et år efter sitt första läroprof undergick han Philosophisk Examen, disputerade straxt därpå andra gången under sin Morbroders Philosophiæ Theoreticæ Professor Stechii Præs: de ORDINE ET PRŒROGATIVIS FACULTATUM MENTIS, hvarpå han år 1716, 20 år gammall frånvarande promoverades. Han hade vid början af detta år anträdt en utländsk resa. Det var et fält, där hans snille både kunde odlas och synas. I Holland besökte han Amsterdam, Lejden, Utreckt, Haag, Rotterdam; I Engeland, London, Oxford, Rochester och Canteburg; I Frankrike uppehöll han sig någodt vid det berömliga Parisiska Universitetet; I Tyskland genomfor han Strassburg, Nyrenberg, Altdorf, Frankfurt vid Maijn Ausburg och Regensburg. Han hade under sit vistande i Lejden afhört Gronovier och Bur-

manner, och i London och Grenvich uprättadt bekantskap med den odödeliga Newton, och den vidtberömde Flamstedt. I Altdorf giordes han till Theologiæ Candidat och Docens, i hvilken värdighet han och till Sverge återkom år 1718, på sitt 22 år. Det var icke möjeligit at förbigå en så tidig och så ovanlig förtienst. Vid sin hemkomst förordnades han genast till Docens i Hebraiskan, Grækiskan och Philosophia Theoretica. Blef 4 år derefter Vice Bibliothecarius, år 1729 Poeseos, och 1732, Eloquentiæ Professor. Sedan han 3:ne år derefter låtit prästviga sig flyttades han åter till den då lediga Theologiæ Professionen, sattes derjemte till Kyrkoherde i Waxala giordes år 1737 till samma Contracts Prost, nämdes vid Kröningen 1751 till Theologiæ Doctor och änteligen år 1756 till Dom-Prost härstädes. I hvilket kall han och till sin död förblef, ehuru han sedermera hedrades med kallelse till Biskoppssäten både i Götheborg, Linköping och Hernösand.

Denna värdiga Mans vidsträkta ryckte och flera närvarande lefvande vitnen af dess förtjenster, förbjuda mig den djerfheten, at vidare omröra dess snille och egenskaper än genom denna korta och enkla tekning af dess lefnads lopp. Under sine kall såsom Professor, var han 4 gånger Rector Magnificus, och orerade vid flera tillfällen, dels på Grækisk vers, dels i Latinskt både bundit och obundit tal. I anseende till vårt Landskap har han för öfrigt genom sin välmening och sina omsorger förskaffat sig et ypperligit rum ibland dem, som förvaltat upsigten deröfver. Åtskilliga märkvärdigheter i detta afseende mötte oss genast vid våra första ögnakast.

Landskapet hade under denne Inspectors inseende det nöjet, at år 1746 d. 6. Junii fira sin första jubelfäst till åminnelse af Nationens inrättning hundrade år tillförene. Man kan lätt finna med hvad allmän tillfredsställelse sådant skedde det

var et Gladt ämne, uphögdt af en lycklig taleman — — Herr Fred: Hassellquist, ett namn som sedemera giordt icke allenast vårt Landskap utan hela fäderneslandet en värkelig heder.

Ett gammalt bruk, grundat mera på forntidens stränghet i seder än den gäsande kitsslighet som förolämpar de försvarslösa, hade som förr är nämt, stadgat en slags sedvana i anseende till de yngre i Nationerne. Det var at till viss tid ställa dem under ett vist prof af seder och lydnad. De äldre ägde at under denna tid, nyttia de nyss upkomne till anständige syslor dels för at derigenom närmare kunna bevaka inseendet öfver dem, dels för at tymedelst vänja desse unge kring-sväfvande till ärbarhet och acktning i umgänge med sina förmän. Detta ändamål var på intet sätt at lasta. Ingen ting behöfdes bättre än de skikligares inseende på en tid, då belefvenheten icke allenast till sina finaste granlagenheter, utan och till sina enfaldigaste föreskrifter ofta försummades i ungdomens upfostran. Men jag vet ej hvad öde eller snarare hvad kitslighet som förvände denna inrättning till en den löjligaste och föraktligaste stadga, som någonsin varit.

Man började at giva sig rättighet at på det grofvaste sätt förfara med de nyss ankomne. Konsten at med tålamod uthärda var väl den, hvari man ville öfva dem, men profven voro någodt för alfvarsamma: Hårda medfarter, skändeliga syslor, oförnuftiga beskikningar öfverhopade dem alla dagar. Jag vet ej af hvad för upriktighet man gifvit dessa försök namn af Pœnalisme; men det är vist at de förtjenade heta så. Med ett ord de utgiorde en slags Academisk skärseld, der man lika som borde rensas ifrån de synder som kunde hafva följdt en ifrån Gymnasium.

Änteligen kom man på den tankan, at en sådan vishetsgren kunde vara borta. De öfriga Landskapen hade redan

aflagt poenalismen, nu återstod det blott för vårt. Det är icke svårt at finna om et misbruk bör afskaffas eller ej. Man giorde derföre intet betänkande vid at under mellan-Terminen d 14 Julii 1747 bortlägga denna till sitt uphof billiga, men till sin utöfning orimliga författning. Det skedde då för alla tider, men det hade likväl så när händt at detta goda beslut icke bestådt längre än till nästa Landskap. Ändteligen blef det en stadgad lag, och Nationen fick genast ett bättre anseende.

I stället för Poenalisme uprättades en ordentelig och förnuftig föreskrift, hvarefter de yngre Landsmännen i läsning och lefnad borde rätta sig. Denne utgafs vår-terminen år 1748. Landsmännerne sträckte nu sin omsorg ifrån det ena till det andra stycket af Nations befästande. Et ibland de ömaste var omsorgen för de medellösa Ledamöter, som utom sin håg och sin skiklighet icke äga någodt egit understöd. Det har altid varit en ibland de mäst förödmiukande taflor för menniskoslägtet att se snillen danade till en hög flygt ofta digna under omsorgen för ett ringa uppehälle, at förekomma skådespelet af så rörande svårigheter inrättade Landsmännen år 1754, en så kallad Fattig Cassa, anslagen till understöd i deras behof som utom andras bistånd skulle tvingas ifrån de framsteg hvartill deras drift och flit lofvar at leda dem.

Jag undviker at berömma en sådan gierning M: H: det skulle behöfvas då först, när han kunde mistänkas för at vara antingen skrytaktig eller onyttig.

Den tillväxt Nationen i anseende och fördelar under Doctor Asps inseende vunnit, kunde icke underlåta at giöra hans dödsfall för den högst beklageligit; Det timnade d: 8. Julii år 1763. Han hade då med ömhet och heder varit Landskapets Inspector i 32 år.

Den 5 Decemb: samma år skred man till ett nytt val. Det är detta ögnablik billigare tillfälle at lyckönska oss öfver den styresman vi då vunno, än at nämna en Lärare, hvars namn efterverlden förbehållit sig rättigheten at uprepa.

Det hade varit en hittils oklandrad plägsed at Seniorerne inbördes och ensamne skötte Nationens angelägenheter, utan at rådföra någon af de öfrige Landsmännen. Ehuru sådant skedt utan ringaste oreda eller misnöje, började man likväl finna billigt, at Iuniorerna icke aldeles uteslötos ifrån öfverlägningar som gemensamt rörde, och som gemensamma röster säkrast kunde uplysa. Det hade likväl blifvit altför vidsträkta rådplägningar om hvar och en sak skulle hänskutits till allmänt Landskap. At således vinna den ena fördelen, utan at falla i den andra olägenheten, utsåg man en medelväg. Man öfverens-kom höste Termin år 1769, at Fem af de Äldsta Juniorerna skulle deltaga i Seniorernas giöromål, utlåta sig öfver de yngres skicklighet, vid examina, bevista Curatorernas ombyten, höras vid ovanliga utgifter m. m. Det är just på en sådan fot som Nationsärendernes förvaltning nu befinner sig, och det är förmodeligen sålunda, som ordning och inbördes förtroende lämpeligast kunna underhållas. Man hade som förr är nämt vid poenalismens aflåggande år 1747 upsatt en föreskrift för de yngre Landsmännen, genom hvilken de, utan at underkastas alla poenalismens orimligheter förbundos till de samma hufvudsakeliga skylldigheter, som denna inrättning ålagt. Det är lätt funnit, at en sådan föreskrift mera angeck sederna, och de yngres plickter emot sine Landsmän, än läsningssättet och deras förbindelser i den vägen. Han var upsatt och vidtagen under afsigt at någorlunda upfylla poenalismens rum. Denna stadga åter som man vet hade mera vistats vid beskickningar, uppasningar och andra hörsamhetsplikter, än vid vettenskaper och undervisning. Så-

ledes ehuru alt sådant i den nya instructionen dels bortlades, dels mildrades, bibehöll man likväl däri den gamla vanan, at minst uppehålla sig vid det som angick studierne.

Denna Instructionen var likväl intet felaktigare än at han ända till år 1775 med fördel nyttiades. Men sedan man ifrån denna tiden med yttersta alfvar begynt fästa sig vid alt som i Nationens inrättningar kunde förbättras, har och denne del däraf undergådt en och annan förändring. Jag nämner här blott den som höstterminen år 1775 blef vidtagen. Den innehöll tillägningar i anseende till de yngre Landsmännens läsning, hvilka långt ifrån att öfverhopa dem på et utmärkt sätt bidragit at fullkomna dem.

En annan omständighet icke mindre betydelig än de förra föreföll samma år Landsmännens öfverläggningar. Man hade vidtagit medel till behöfvande medlemmars understöd, det felades at äfven förekomma deras omsorg som med böjelse till kundskaper icke altid hafva tillfälle at förse sig med arbeten i vettenskaperne som därtill fordras. Frågan upkom således om ett slags Nations-Bibliotheque. Det var et icke ringa företagande at grundlägga; i synnerhet utan at ansenligen både då och för framtiden minska Nationens Cassa; men den tiden var inne då alt skulle förbättras, och då Nationens styresmän skulle hafva den hedern, at igenom värkeliga svårigheter ärnå sit berömliga ändamål, Landskapets fullkomliga i ordningsställande. Man afsåg öfver alt nya utvägar. Till det föreslagna Nations Biblioteque anslog man en särskild och ny fond, hvarpå man genast begynte besörja Böckers anskaffande. Förslaget har lyckats så vida, at man utan ringaste minskning i de vanliga Landskapsmedlen, innan kort kan hoppas en vacker samling af de i vettenskaperne åtminstone allmänaste böcker.

Det skulle tyckas som efter så många förändringar och

förbättringar man giordt, alt hvad som varit at giöra, eller åtminstone som föga ämnen för ytterligare bemödande återstådt. Icke dess mindre har det hufvudsakeligaste blifvit et ännu sednare företagande. Det har händt:

Si licet exemplis in parvo grandibus uti. Det har händt säger jag med vårt Landskap icke långt ifrån som med vårt rike. Man har sedt små lyckeliga förändringar: Man har lyckönskat sig och icke tänkt på någodt vidare; De hafva blott varit en förberedelse: Inan kort har en allmän omvälfning förändrat det mäst hufvudsakeliga. Då har man först märkt hvad som varit ogiordt, förundrat sig och hållit Loftal. Om icke just en så hastig och märkelig hvälfning innom vår krets timat M: H: så fullkomna vi likväl i dag en förbättring, hvilken ju mera den är hufvudsakelig, ju mera skulle hafva varit oförmodad för alla andra än dem som den samma fullbordat. Jag behöfver icke säga M: H: at jag talar om de stadgar hvilka såsom en oss hedrande evärdelig lag, i dag till gemensamt antagande föreläggas.

Förmodeligen finnes ingen ibland oss som skulle kunna sätta i fråga betydligheten af detta företagande. Det skulle vara antingen en alt för stor svaghet för fornstidens inrättningar, eller och att säga upriktigt en värkelig tanklöshet, at icke i ett ögnablick finna angelägenheten af hvad som skedt. Vördnaden före våre Fäder vanslägtade till löjlighet, om den afhölle oss ifrån de förbättringar af deras anläggning, som de sjelfve skulle hafva giordt om de lefvat i vårt ställe. Vi böre taga dem till efterdömen, mindre i sielfva deras gierningar än i styrkan at anlägga och utföra dem. Man bedrager sig likväl om man föreställer sig, att desse stadgar innehålla någodt helt annat, än det som forntidens föreskrifter gillade, sednaste allmenna öfverenskommelser och gemensamma begrepp om det nyttiga och billiga långt tillförene utstakat. De förlora

således med rätta anseendet af en flycktig nyhet, och ikläda sig i stället den värdighet, som åldrig grundläggning, flere tiders ärfarenhet, och våra påliteligaste medlemmars beprövande böra gifva dem.

Det har likväl varit en nödvändighet för vårt Landskap att sätta dem i ett skick olika med deras fordna. De äldre egenteligen så kallade stadgar innehålla föga annat, än vissa allmänna föreskrifter i några få Nations-mål. Alla öfrige beslut äro antingen såsom de gång efter annan blifvit vidtagne endast i Protocollet införde, eller och under munteliga öfverenskommelser såsom sed bibehållne. Man finner lätteligen, at för en Nation som älskar ordning och som sätter sin heder deri at vara laglydig intill det ringaste, kunna så kringspridde osäkra och föränderlige författningar föga vara tillfredsställande. De borde samlas för at på et ställe lämna en hvar tillgång till underrättelse om sina förbindelser: de borde förbättras, emedan tiders och omständigheters förändring altid gör det nödvändigt at vara mer och mer kringsynt de borde förökas, emedan För:Fädrens omsorg icke kunnat sträcka sig till alt, och emedan i anseende till stadgar, nya behof åtfölja nya tider.

Detta företagande M: H: kunde icke blifva föremål för andre än sådane, som med insigter, tankestyrka och ärfarenhet förenade en liflig böjelse för Nationens flor, och en hederlig föresats, at till dess bästa upoffra sin tid och sin möda. Ett sådant tankesätt skulle till äfventyrs hafva varit sällsynt på andra ställen än hos oss, där alla som påkallats vid minsta vink stått beredde, at äfven under det trägnaste sammanlopp af egne giöromål, öfverlemna sig åt omsorgen för Landskapets fördelar.

Om jag vågar den öppenhiertighet, at uphöja et så värdigt förhållande, sker det icke at dermed för egen del

smickra dem som däruti igen kännas, utan för at samfält med Landsmännen njuta den rättighet, at utan rodnad kunna berömma oss af de tankesätt, som härvid i bland oss regerat.

Det var under höst Terminen år 1776, som fråga först yppades om någon förbättring i Nationens författningar. Ingen är innom detta samfund, — som icke känner ifrån hvilken af dess medlemmar anledningen därtill kommit. Dess personliga närvarelse ordsakar emedlertid, at jag lika mycket skulle fela med ett förtjent loford, som med en obillig tystnad. Det skall då vara mig nog at säga, at denne vårt Landskaps då varande Curator med den första anledningen äfven förenade den första värkställigheten. Våre äldre och nyare lagar de i många års Protocoller förvarade stadgar, alla skrifteliga och munteliga öfverenskommelser samlades af dess hand, utreddes och granskades genom dess bemödande, och det drögde föga tid innan alla dessa förenade i ett ordenteligit sammanhang, till öfvervägande kunde läggas Nation för ögonen.

Nästan med detta årets början hade Landskapet således det nöjet, at kunna företaga sig närmare granskning häraf. I kännen sielfve bäst dem, M: H, hvilka antingen i anseende till sin ålder, sin ärfarenhet och sin förtjenst varit sielfskrifne till detta kall, eller hvilka såsom utmärkte för skicklighet och välmening af Eder hedrats med detta värdiga och granlaga förtroende. Desse förenade hafva utgiordt det utskott af Nationens styrka, som härvid trädt i hvar och en Ledamots ställe, och som på våra vägnar genom-sedt, tillökt och förbättrat den upgifne plan. Under deras laggranna öfverlägningar har detta företagande så fullbordats, at en ordentelig Balk af hedrande stadgar änteligen kunnat framläggas till Landskapets omdöme och antagande. Det förtjenar at nämnas at man därvid ansedt sig häldre böra nyttia sitt egit Modersmål än det lärda Språket, för at således genom sjelfva tydlig-

heten göra förbindelsen desto snarare, desto oundvikligare. Framtida-ärfarenhet lärer bekräfta hos Eder M: H: det, hvarom Edert förtroende till våra fullmägtige längesedan öfvertygat Eder; jag menar billigheten och nyttan af de mått och steg de vidtagit. De utgiöra en byggnad stödd på de värdigaste grunder, vördnad för Gudaläran, acktning för Förmän, renhet i seder, flit i våra förrättningar och ordning innom vårt samhälle, alt sådant hvarpå man hädanefter i synnerhet bör igen känna Ledamöter af Öst Götha Landskap.

Så mycket den sorgfälligaste försigtighet kunnat värka är intet förbigångit, som förtient at i acktagas, och intet föredragit som hade bordt underlåtas. Man har med billighet sökt utmärka de gränsor, som åtskilja hvar och en Class af Ledamöter. Det är icke på den värdighet man därvid fästadt ögonen, hvars varelse består i andras frivillighet, och som vore en fåfänga, at vilja föreskrifva; det är på de förbindelser och de rättigheter, som tillhöra en och hvar i sin ställning såsom ledamot af detta samfund. Således hafva både de äldre och yngre och de nysskomne, hvad dem åligger, sig förestafvat. De förre i anseende till sina plikter emot Nationen i allmänhet, de sednare i anseende till Studier och lefnadssätt. Man har med ömhet hos hvar och en sökt förekomma all anledning till oordentelighet och flyktigt upförande. Man har stadgadt Nationens gamla styrsell-sätt genom icke mindre förbindande föreskrifter för sjelfva dess hufvudmän, och änteligen har man i beträffande Landskapets Hushållsomständigheter, tagit de mått, at dess ägendom i säkra förvaltares händer, altid skall bidraga till Nations anseende, och alla dess Ledamöters samfälte bequämlighet och understöd.

Sådane M. H äro nu de författningar, som Edert nit önskat, Edert bemödande befrämjat, och Edert bifall skall stadga. Den anda som regerat vid dess sammansätning,

lämnar ingen anledning at tillskrifva deras uphof, någon svagsinnig fåfånga at hälsas för lagstiftare. Ömhet för Nationens nytta, anseende och bestånd, har varit den drifiädren som satt alt i rörelse, hoppet at innom et ordenteligit Samhälle befrämja danandet af dygdiga och lärde Medborgare, har varit den upmuntran, som satt drift i värkställigheten; acktning för hvar och en medlems personliga anseende och rättigheter, den gränts som hindrat alt öfversteg i Stiftningsfriheten. Man har undvikit ända till skuggan af sielfmyndighet och äfven nu då man blifvit försäkrad om Landskapets allmänna bifall, har man likväl icke underlåtit at öfverlemna dessa lagar till den af våre Lärares stadfästelse, hvilken vårt Lärosäte för närvarande tid vördar såsom sin Styresman.

Mine Herrar och Landsmän! I hafven sedt några af de öden genom hvilka vårt Landskap hunnit till den hufvudsakeliga tidepunct af dess varelse, hvarvid det nu befinner sig. Det tillhör ifrån denna stund oss så öfverensstämma med våra egna beslut, at vi icke behöfva rodna under åtankan af de ögnakast hvarmed efterverlden skall dömma vårt tidevarf. Låtom oss alla vara ömma för den heder, at våra stadgar igen kännes i vårt upförande, och at icke hafva gifvit mindre lefvande, än skriftelige exempel. Vi känna af dessa författningar intet annat tvång, än det som våre egne tänkesätt dem förutan böra ålägga oss: Vi förbindas icke at vörda någodt annat företräde än det kundskap och seder utmärka: Bemödom oss då at giöra vår frihet till ett vittne om vår dygd och vår inbördes aktning till en upmuntran för vår skicklighet. Bemödom oss at heligt följa dessa öfverenskommelser, som ifrån denna stund blifva oryggeliga lagar, och låtom oss anse som en heder at sielfva hafva ålagt oss dem. Det är sådana rörelser M: H: det är dessa föresatser som detta ögnablick hos oss böra upstiga och jag är öfvertygad

at jag härvid intet annat giordt än tolkat Edra hjertelag. Vi kunna således skatta denna stunden för lycklig, och fira honom i en glad förening med den lediga fägnad, som åtföljer, gagnande giöromål och väl använde omsorger.

Ja värda flock det är, det är på denna dag,
Som Du med vett och dygd dit högsta lof bereder,
Som Du för Seclers längd befæstt dit väl din heder
I en förbättrad lag.

Det värf är värdigt dig, at öfver detta nu
Din egen minnesvård med kloka stadgar föra
Att Göthabygdens barn för alla tider göra,
Så dygdige som du.

Far fort! följ samma drift. Gack muntert på den stig,
Som vishet öpnar dig till altid sälla dagar
Och blif i lefnadssätt en afbild af de lagar,
Som du har gifvit dig.

XXX.

DÅ en gång uppå denna jord
Jag äter bröd från Gudars bord,
Så tyckes vist min sällhet mogen;
Men som i alt som vankar här
Dock gerna något menskligt är:
Så får jag nectar ifrån krogen.

XXXI.

Ni som utaf min Vän skall bilda
Det angenäma och det milda
Som älskas i dess anletsdrag:
En enda regel jag Er gifver
Den teckning aldrig lika blifver
Där Ni ej satt uti sin dag:
Et snille födt at acktning vinna
Ett hjerta ömma själars lott;
Men altför ädelt altför godt
At någonsin sin like finna.

XXXII.

S. T.

Som jag ren mig finner, så
Er förbunden och förpligtig,
At jag fritt bekänna må,
Af min Själ, ej återstå
Minsta prick at räkna på,
Ograverad, fast och ricktig,

Och som förr ej hör Er till:
Vet jag ej hur jag skall finna,
Säkerhet, en gunst at vinna,
Som jag än begära vill.

Saken är: jag qväljes öfver
At en ordbok jag behöfver,
Sådan som DANETIUS;
Hvilcken (för at härligt rimma)
Skulle bli mig denna timma
Et förträffligt Lärdoms ljus.

At på Vitterhetens bölja
De Latinska kölar följa,
Som Ni vet, är nu mitt val;
Men at detta svall bespegla,
Och uppå en SVIN-BUK segla,
Eller på ett MANUAL,
Det är jemt i hamnen tråna.

Värde Vän en glosbok låna,
Åt en Bok-lös, arm poët,
Som, då han ej har den heder,
Bo i samma hus med Eder,
Tror sig lisa sin förtret,
Om han endast får den ära,
At af Edra böcker lära
Samma glosor som Ni vet.
Det är en bedröflighet,
Som jag först och sidst må nämna,
At jag intet mer kan lämna,

Än Ni fått, utaf min Själ;
Men jag ber Ni Er påminner,
At Ni härmed, henne vinner
Litet mer latinsk, likväl.

L.

P. S. Danetii Magn. Apparat. ligger i C. Steéns kammare på bordet.

XXXIII.

Min Vän, mitt stöd, min Andre Far!
Ni som mitt ödes hårdhet brutit,
Ni som hvar enda dag Ni niutit
Med en välgärning tecknat har;
Det afstånd mellan oss försvinner,
Som länge var min ömhets lott:
Jag Er, jag lifvet återfått:
Den dag jag Eder återvinner,
Den stund då glädien lämnad blott,
Jag endast Er omfamna hinner,
Är den då jag Er börja finner
At gjöra mig å nyo godt.
Ert hederliga hjerta åter
De prof af ädelmod mig ger,
Som verlden med förundran ser,
Och hal och iskall underlåter.
Ni giör min Vän hvad sällan sker;

Hvad Vi i sagor blott förvara,
Hvad Gudars vällust skulle vara,
Om de på jorden funnos mer.
Kort sagt Ni åter teknar Er.
Er ädla ömhet icke svigtar.
At samma stund *och timma* just
Då med en oförtient förlust
Ni för Ert goda hjerta pligtar
Med lika ädel färdighet
Och lika oförsigtighet,
Er åter mot den faran skynda
At mot Er egen välfärd synda.
Jag vet min Vän, hur värd Ni är
At ömma hjertans vällust fästa,
At glömsk af egna tids besvär
Och vågande Ert egit bästa,
Få lätta en bekymrad nästa,
Få fiättra en förbunden vän.
Jag vet hur mycket mera än,
Den äran till Er dygd bör höra,
At ofta otacksamma gjöra.
Men jag, min Vän, jag vill ej se,
Jag vill ej smärtas af den plåga,
At för mitt väl Ni skulle våga
Den omsorg Ni åt Ert bör ge.
Jag finner likväl detta ske.
Ni glömmer Er. Men törs jag fråga
Hvad säkerhet jag lämna kan,
Som mot Er borgen tager ann?
Min egendom? den intet gäller.
Min framtid? Jag mig föreställer,
At den lär nog Poetisk bli.

Min Siäl kanske? Ni ren förfarit
At länge den Ert goda varit
Från alla andras bördning fri.
Hvad då? Io men, om mindre liusa,
Om mindre glada färgors drag,
Skull röijas i min framtids dag;
Far fort min Vän at mig förtiusa,
Och fast än all min välfärd dog,
Ni dock skall vara säker nog.

Min Sång Mö dog redan vid den 4:de versen af detta stycke.

XXXIV.

S. T.

FÖRLÅT mig at jag städse skrifver,
Då sjelf jag Er besöka bör;
Ni vet hur gerna jag det gjör;
Men nöijet endast nöije blifver,
Då ganska rart, dess lock man hör.
I några ord jag vill berätta,
At med min klufna Creditor
Jag hunnit ställa alt till rätta.

Först när jag kom at gjöra detta
Hon vid de elfva tusen svor
At hon mig ganska rigtig tror

Men som hon brist på pengar hade,
I bästa afsigt, som hon sade,
Har hon hos Rector gedt mig an:
Ej at mitt ryckte dermed svärta,
Men efter hon mitt goda hjerta
Så ganska tydeligen fann;
Ty Rector lagar at man kan.
Jag ville veta hvad som gjorde,
At nu hon just betalas borde;
Jag genast denna kundskap vann:
Hon har en son, som Gud förunnat,
Så vackert barn i alla fall,
Som nånsin haka tvåla skall.
Den hjertans Ungen nu förkunnat:
At alt det mynt, i stort och smått,
Han plåckat ifrån alla händer,
Till vissa små behof har gått,
Hvarpå han rigtig räkning sänder,
Och vissa som ej titlar fått.
Hon hade drömt (: ty hon är qvinna,
Och Könet drömmer som Ni vet,
Alt efter sin belägenhet:
En flicka, drömmer om at hinna,
Den sälla stund, hon lyckligt tror,
Sig hålla på at blifva mor;
En gift hur täckt den frugt blir mogen,
Som hon, så hel och redebogen,
Sig alla nätter yrcka vet,
Utaf sin Makes manlighet:)
Hon hade drömt, som jag fick höra,
At med det mynt jag skyldig är,
En hurtig yngling, här och där,

Kan på en hvipp en lycka gjöra:
Ty trodde hon af ömsint själ,
Sig dessa pengar fordra böra
Och till sin son dem öfverföra,
At dermed yrka på sit väl,
Ell' om Ni vill: at dem förstöra.

Men kort och godt jag lät förstå,
At ingen fyrk min taskbok gömde,
Hvaraf hon rätt förnuftigt dömde,
At ingen fyrk hon kunde få.
Jag dertill ödmiukt nämna borde,
At hennes herr-son mera lätt,
Med sitt klistir och sin lancette,
Till öfverflöd sig pengar gjorde,
Än jag med boken vinna torde
Till bara varma, rum och tvätt.
Ty när jag, olönt, knapt får flåsa
Bland syslor som mig följa åt,
Går han beqvämligt för en plåt
At en förnäm i ändan blåsa;
Ell' vandrar i sitt gyldne hopp
Till någon vacker gift-sjuk flicka
Som velat honom efterskicka
At öpna rum för blodets lopp,
På foten, eller längre opp.

Af dessa skäl helt öfvervunnen,
Och glad at höra om sin son,
Hur Gud välsignat detta lån,
Hon lade handen uppå munnen

Och bad om tillgift för sitt brott
At ha så snart till Rector gått.
Nu kan väl någon tid förhalas;
Ty hon, som eljest sällan sker,
Med tåligt öga ändtlig ser
Den stora synd: at ej betalas.

Men om hos Er, Min Värde Vän,
En gnista brinner, af den låga,
Som fyllt min själ, som tjusar den,
Som tändt, som eldar dess förmåga
At på Apollos harpa än
Et slag till vänskaps ära våga:
Om Ni den känt på minsta sätt,
Ack gjör mitt ryckte då sin rätt,
Hos *Den,* där det är satt i fråga,
Och som min vers ej nämna tör.
Den store Man, som verlden hedrar,
Och som vårt Samfund dyrcka bör,
Ack! laga at ej han sig gjör,
En tancke, som Er Vän förnedrar.
Hans ynnest är för mig en verld:
Det är at tecknas närmst de stora
At vara blott Dess acktning värd.
Jag skulle dö at den förlora.*
Och Ni, Min Vän, som städs jag ser
Bevis af ädel ömhet skänka:
Ack fortfar, och var viss, jag ber,

* Det torde vara något för mycket för mig i detta uttryck. Ursägta det. Jag satt nyss och fördiupade mig i Schenbergs Theser öfver det SUBLIMA I POESIEN.

At åt en tacksam, Ni dem ger:
Hur skulle jag ej dygdigt täncka,
Då jag så länge älskat Er?

LEOPOLDT.

XXXV.

WALLBORGMESSO-AFTON (*).
Hjeltedikt.

Scribimus indocti doctique Poëmata passim. HORAT.

Första Sången.

Innehåll. Lärdoms-sätet. Landets Ungdoms förenade nögen. Hökar-agget. Des ilska, motad af Herr Petter. Bacchi dyrkan. Wallborgmessa. En syn. Bacchi Fest. Herr Petter, frånvarande. Agget byter hamn.

JAG sjunger Hjeltens låf, som tapra anslag hyste,
När Maros egen flock för våld och fara ryste:
Som från sin mjuka säng i modig härfärd drog,
Och en försagd Student ur Brandvakts-kulan tog.

Du ägta Bildnings-kraft! som lifvar Skalders anda,
Kom, at med ljuflig Dikt, den torra sanning blanda.

(*) Insändt.

Och af min Hjeltes mod så eldig målning gör,
At ingen Brandvakt mer des vänner gripa tör:
Säg hur de dristat sig mot Pindens Bussar samla,
Och hur de flytt med skam från yx och sax och skramla.

Det glada Helicon i frodig fägring står,
Där snillets muntra Gud sin rätta dyrkan får.
De plantor skötas här, dem Rikets tjenster kräfva
Och ingen våldsam pust får deras tilväxt qväfva.
Liksom et frugtsamt frö ur jordens lösa bädd
En telning skjuter fram, med täcka blommor klädd,
Som sig kring höga spröt, i konstig slingring böjer,
Tils af sit trogna stöd, han ändtlig spetsen röjer:
Så Landets Ungdom här, af åldrig vishet ledd,
Den heder stiger til, som är förtjenst beredd.
Här kan man utan synd af kundskaps-trädet äta:
Här lär man Luft och Haf och Jord och Himmel mäta:
Här med det fina vett, som öfver konsten rår,
Man limmar enkla ting och klyfver hufvud-hår.
Men som med samfält nit de torra saker benas,
Man äfven lika kärt om glada värf förenas,
En tropp från Pindens spets går ned i glättig dans,
Och minnet rustas bort af Bok och Bref och Krans.

I så förnögsamt lugn de sälla stunder nötas,
Där Landets raska Barn från alla kanter mötas.
Här tryks ej något bröst af ledsam hushåls-sorg:
Här skalla frihets-rop båd' kring Parnass och Torg.
Bäst man om Wollfs systeme i höga salar träter,
På alla gator straxt man husens afstånd mäter;

Hvar Buss där stormar fram med bistra ögonbryn,
Med brusig anlets färg och hattens spets mot skyn.
Som vimplen, tunn och vig, i fladdrig bugt sig vänder
Dit vädrens lätte Gud de friska fläktar sänder;
Så denna muntra flock i jämn bereskap står:
Hvart nöget hviftar fram, han följer i des spår.

Längst up, där sopors dam, med Kamhafs-böljan blandas:
Och där, af multna ben, en smittad luft man andas;
Vid Klodjurs hvilo-rum, bland bräkta krukors vrak,
En åldrig bygnad står, med söndrigt tegeltak.
Des ås i långsamt fall sig öfver foten lutar,
Och maskens snåla tand har gripet an des knutar:
Des dörr, i stycken bräkt, ej mera slutas kan,
Och väggar, gålf och tak knapt hänga vid hvaran.
Här såg man lifs-förråd i flere åldrar gömmas:
Nu hörs til eld och brand, des murkna sparrar dömmas;
Dock detta hyble än sit loft från jorden bär,
Och för et ilsket Troll en tjenlig boning är.
Imellan brutna skräp och kistor, spann och lårar,
Där varor delas ut för eder, mynt och tårar,
Man ser et multnat skrank på kant mot väggen stå,
Där det sin lega valt, uti en svampig vrå.
På paltors rifne bädd sin lytta kropp det vrider,
Och giftet, rödbrun färg kring hela huden sprider:
Des mun är bred och stor, des panna låg och tvär,
Som af de Lärdas hämnd beständigt märken bär.
En ilsken andas drift des bitra ögon vänder,
Och långa hvassa klor beväpna Trollets händer:
Des tunga blädrig är och bröstet täkt med ragg;
Det hatar Lärdoms ljus och kallas Hökar-agg.

Mot ädel snille-bragd det bär en vildsint ifver,
Hvar bok, hvart nyttigt verk til pepparstrutar rifver;
Det tror, at stämplat kram är vishets rätta tolk,
Och svär et evigt hat mot Pindens bästa folk.
Med frögd, på deras fall det alla konster pröfvar:
Det lägger sina nät och tusen ilgrep öfvar;
Men ödet, ännu blidt, des anslag hindra vil,
Än fins en käck Student: än är Herr Petter til.
Hans slughet är en bom för sina vänners fara.
Med vrede Trollet ser sin ilska fåfäng vara.
Des gall-besprängda blod af harmfull afund rörs,
När från des vilda mun et sådant utrop hörs:
»Hur länge skal min eld mit eget bröst förtära?
Hur länge skal jag sjelf bereda Petters ära?
Bör jag väl tåla? — — — nej! vid Kam-hafs djup jag svär:
Ej verlden säga skal, at Agget somnat här.»
Straxt det med snabba steg utur sin kula hastar:
Det häftigt vrålar til och sig i böljan kastar;
Hon klyfves af de drag, des viga börda gör,
Och Trollet på sit skum til närmsta stranden för.

När ödet mänskjan gaf, at sig med omsorg nära,
Så gaf det ock et sätt, at hvardags-plågan bära;
Då blef det kära frö i jordens gömma lagt,
Som ur et bördigt sköt den söta drufvan bragt.
Hon sockrar vårt besvär: hon lifvar stelnad tanka,
Och en förändrad verld hon bär på hvarje ranka;
Til nytto och til lust hon är vårt slägte skänkt:
Naturen har i alt på verldens fördel tänkt.
En Gud, som mest sin magt vid bålars klang förklarar,
Och bland de fulla glas sig oftast uppenbarar,

Han til sin offertjenst densamma helgadt har,
Och af en rusig verld en villig dyrkan tar.
Des Tempel, som sin ås på åldrig grundval höjer,
Bland täta granars hvalf en trotsig resning röjer;
Dit bär en löfprydd gång, ifrån et sandigt fält,
Där Guden sjelf sin stod med krans och tunna stält.
Den fagra Wallborgs dag re'n i Calendern blänker,
Och Pindens vittra Folk på idel nögen tänker;
Man stormar hit och dit: en Bror en annan drar:
Nu mötas hopar åt: man samfäldt kosa tar.
Än ses en modig Buss en vän i armen fatta,
Et infall hviska fram, sig titta om och skratta:
Än man, til Ullas låf, en törstig tunga rör,
Och följer, efter takt, dit hog och lycka för.
Men Vinets Gud sit folk en lustig afton lagar;
Den vil han skänka dem för hundra mulna dagar.
Re'n ha de trampat dit, där Gudens Tempel är:
Man måste hvila sig: nu stadnar hopen här.
I skygd af täta löf, som Templets förgård stänga,
Där, kring de glesa träd, sig späda rankor slänga;
Man qväder Bacchi låf, ur Bellmans bästa ton,
Med ögat på des bild och hjertat vid des thron.
Men då man öfveralt på lek och löje tänker,
Til luftens nedre krets en fuktig sky sig sänker.
Ach, himmel! hvilken syn! en tunna hvältras där,
Som på sit våta sprund en torstig skugga bär.
I slarfvig mantel svept, imellan ljusa himlar,
Han, med sit glas i hand, kring alla kanter vimlar:
Des anlets bruna färg af glädje lyser opp,
Och bränvin ångar här från en förklarad kropp.
Alt liksom dånar bort i häpen tysthets dvala — — — — —
Nu hörs en långsam pust och skuggan börgar tala:

»I Bröder! I, som än på verldens vädjoban
Ert tunga vandrings-ok med tålig omsorg dra'n:
Sen här en lyklig hamn, från Glysis sälla vallar,
Där han i evigt lugn bland fulla flaskor trallar;
Han rusig, varm och våt ur Bacchi sköte går,
At tolka des behag och hvad Er förestår.
Jag almän Glädje-Fest, i Gudens namn, förkunnar:
Han hvar et väldigt rus på Wallborgs afton unnar,
Gack, vittra Flock! gack fram, och, vid des öpna skänk,
I drufvans söta saft, Din framtids omsorg dränk,
Följ samma muntra drift, som Dina Bussar ledde,
När, på Sanct Wallborgs qväll, Dit första uttog skedde.
Et snille då och då bör slippa sina band,
Och för at vitter bli, behöfs et rus ibland.
Den gång, til Templet bär, en hvar sig öpnad finner,
Re'n vin och dubbelt-öl ur fulla ankar rinner.
Up, Vänner! låten se, hvad Pindens manskap tål.»
Han slöt, han tog sit glas och drack de Lärdas skål.
Des slarfvor redan sig med himla-molnen blanda,
Och hopen sorlar fram: »Ach! det var Wittens(*) anda.»
Tänk! hvad en himmelsk syn för hastigt intryck gör.
Han var från Bacchus sänd: han genast lydas bör.

Som när en skingrad Hjord af Herdens pipa låckas,
Man ser de spaka Får i stora hopar skockas:
De tränga om hvaran, dock utan gny och bång,
Och alla följas åt med lika snälla språng.
Så glättigt Pindens Folk sig denne gång förenar;
Här ingen tvista hörs: en hvar som hopen menar.
Det är i lärda mål, som inkast lemna ljus;
Men ho har det behof, då frågan är om rus?

(*) Bränvins-Advocat i Upsala.

När fram til Templets port de raske Bussar hinna,
I hvalfvets öpna gång de Offer-Presten finna.
Han, i sin högtids-drägt, dem där til mötes är,
Och helsar med en klunk ur stopet, som han bär.
Omkring en väldig skänk, där glädjens vätska vankar,
Är menighetens rum bland åmar, fat och ankar:
Främst ställer Presten sig emot en trogen vägg,
Med kruset för sin mun och ölet i sit skägg.
Han ger en eftersyn åt hela vittra hopen,
Och alla, liksom en, straxt gripa efter stopen.
Man mäter deras djup med läthet, drift och smak:
En Lärd vil gerna snart se botnen i sin sak.
Apollos vittra Barn sig samfält här förlusta.
Herr Petter ensam är, som ej har tid at rusta.
Han, af en lyklig drift, vid syslan hålles qvar,
Och ödet med en bok hans håg från vinet drar.

En hvar man redan ser med lutat glas i handen,
Just när det ilskna Agg af böljan vräks på stranden.
Med djerfva fräcka steg det fram i lunden går,
Af skum och grönska hölgt, som flyta i des spår.
Hvar blomma visnar bort, där detta giftet rinner.
Til Templets yttre gård omsider Trollet hinner.
Här höres klang af glas, af stolar, gålf och bord,
Och mellan sus och dus Latinska, Greska ord.
Hvad! det är Pindens barn, som Guden offer gifva:
»Ja, ropar Agget, ja, nu kan jag hämnad blifva.
Ach, afgrund! om en konst du än har i behåll,
Så skicka den til hjelp för et behjertadt troll.
Lägg blott uti min magt, at list och ilska para,
Så skal jag segra lätt uppå en rusig skara.»

Straxt sig en fuktig dunst kring Trollets hufvud drar,
Som, samma ögnablick, en kärings skapnad tar.
Des upsyn gudlig är, men ettret göms i barmen:
Det haltar i sin gång och bär en korg på armen.
I så förbytt gestalt, det in i Templet går,
Och där, til allas tjenst, med färska tårtor står.

Ände på första Sången.

XXXVI.

En gång Selindes gamla tante,
I flickans rum en ung-karl fant,
När gumman efter gammal vana,
Kom in at se sig om, at knorra och förmana.
Mitt Barn, hon ropte, är det rätt,
På ungkarls tal i enrum svara?
Det har, sad' flickan, ingen fara;
Bed Gud, sad' gumman, dig bevara!
Hvad du ej tror kan hända lätt;
Jag har också haft Cabinett.

XXXVII.

Till Er, hvars minne mig bereder
Den enda vällust jag har känt
Sen Edert sällskap återvändt;
Till Er, som var Parnassens heder,

Då från den dubbla kullens högd,
Ni söng så öm och så förnögd,
Camillas täckhet, vett och seder;
Men, som omsider, ledsen vid
Det Paradis den höga ära,
At Gudars tolk, och Gudar nära,
Mot hungrens våld i långsam strid,
Ett vittert lif med lagrar nära,
Gaf hin, at Phoebi kransar bära,
Och utan minsta afskedsord,
Sågs ett förnuftigt luftsprång taga,
Ur Musers famn till Comi bord:
Där Ni till Gudens älskling gjord,
Långt från at Skalders matsorg draga,
Får stryka på en plägad maga;
Till Er, kort sagt, hvars hjertelag,
Mer värdt, än alt hvad Voltaire skrifvit,
Från vår bekantskaps första dag,
Min läxa och min vällust blifvit;
Till Er, min Vän, till Er det är,
Som glömsk af sina små besvär,
Min Själ sig med förtiusning tränger.
Jag lämnar Melpomene där:
Dess Lagrar elda mitt begär;
Men Vänskap, Vänskap sötma mänger,
I alla öden lifvet ger:
Hur vördnadsvärd hon målar Er!
Mitt hjerta i Ert sköte hastar,
Jag dolken blodig från mig kastar,
Och från Cothurnen stiger ner.

XXXVIII.

MED nacken slängd en aln tillbaka,
Och en vid gommen nådad fast,
Samt på sin påsa hvilad haka,
Och några halfva ögon-kast,
Man hälsar mig i största hast,
Och lämnar mig vid dörren pålad;
Där jag af vördnad för den rätt,
Som dumhet ärft i adlig ätt,
Skall stå, som om jag vore målad.
Hvad vill Ni? En utaf den flock,
Som med sin kundskap sig skall frackta;
En yngling med en enda råck,
Hur annars skall man den betrackta?
När man betalar hvad han vet,
Så köper man ju rättighet
At honom som ett nöt föracka?
Och tror honom orätt skett?
Hvad är hans rang? — — hans dygd, hans vett,
Hans kundskap, stadga, rena seder,
Hans ömma hjerta och hans heder!
Hvad heder! har han den också?
Hvad var hans Far, hans farfar då?
Alt ärligt folk. — — Åh altför gerna;
Men utan band! men utan stierna!
Men utan svarta fläcken bak!
Min Vän, Er yngling är ett vrak.

Ett vrak! det är at mycket våga:
I sjelfve då, om man törs fråga,
Hvad ären I? Hvem vi? jag ber,
Vi äro herrskap, som Ni ser.
Det blod i våra ådror rinner
Från packets vida skiljas lär;
Det är förnämt, det ädelt är;
Vi äro ju små Gudar här,
Som Ni af vapenboken finner.
Alt till Er vördnad ger oss rätt:
Vi ha' ej vett, men vi ha' ätt;
Vi kunna ingen nytta gjöra,
Men vi oss myndigt veta föra;
Vi äga ingen skiklighet,
Ej stora verldens artighet,
Ej Borgarfolkets fria snille,
Ej våra bönders rena själ;
Men för vår lyster och vårt väl,
Vi allesammans dränka ville.

XXXIX.

Till detta gamla Gudahus,
Där, mellan at man sig förlustar
Med sång, prädikan, sömn och snus,
Man tror at sjelfva Satan rustar:
En vacker qväll vid månans lius,
Oss klockaren förundrad ledde.
Vi oss på ingen bön beredde.

För alt slags tröstrikt andligt tal,
Vi stämde in en Madrigal,
Som Paykull vid ett liufligt möte
En stund tillförne hade gjordt.
Det var den tid, då som vi sport,
På denna Gudi vigda ort,
Utur de öpna grafvars sköte
Hin håles anhang dansa bordt.
Ren Natten sina skuggor sände
At släcka ut det bleka sken
Som Venus öfver jorden tände.
Den dystra dörren, öpnad ren,
På tröga gång-jern gnisligt liuder,
Och en förfärlig utsigt biuder
Af dessa gångar, dessa Chor,
Där, svept i nattens diupa flor
En Majestätlig tysnad bor.
Vår ledsvän här tillbaka vände,
Och darrande, i herrans namn
Oss lämnade i gastars famn,
At vänta på en snöplig ände.
Med tämlig muntra steg vi lände
Fram till den vigda prydda sten,
Där, under Moman och Hydrén,
Det undervärcket fordom hände,
At syndarn, från sin smitta ren,
Det andeliga lifvet kände,
Bland stanken af de dödas ben.
Här drog min Vän utur sin ficka
Ett vackert mått af det Ni vet
At man på dessa rum plär dricka,
Som Candidat till Salighet,

Och uppå krogen som poët.
Jag prästerskapet ej vill sticka;
Men himlen vet, at intet än,
Af alt det vin jag där har slukat,
Ehuru vacker disk man dukat,
Och hvad besvärjelser man brukat,
Så styrkt mig emot djefvulen.
Det kommer deraf, tör Ni täncka,
At nåden ej mig velat skänka,
Den kraft hon trones barn beskär.
Välan: jag fick den samma här;
Ett qvarter vin förträffligt är,
At tron uti ett hjerta lifva.
Med hjeltemod vi genomdrifva
De mörka hvalf, de skumma chor,
De dystra grafvar, där man tror
At satan i de döda bor,
Och alt, hvad ammorna beskrifva
Så fullt af gastars myckenhet.
I hundra samtal vi oss gifva,
Om spökens art och möijlighet;
Men till vår rasande förtret,
Vi intet enda varse blifva,
Som pröfva kan vår hurtighet.
Hvad förr en käring sågs bedrifva,
Och skriften sjelf berätta vet,
Då, med en trollsk högtidlighet,
Dess svartkonst vågade sig biuda
Den galna kongen öfver Juda,
På spöket af en kärf Prophet;
Ej dugde mer at förebära.
Det var kanske en särskild ära,

Som judafolket borde ske,
At diefvulen skenbarligt se
De döda Prästers vålnad bära.
Hos oss, at andra scener ge,
Och med en bättre anlagd möda,
Man skulle tro, at ur de döda,
Han flyttat i de lefvande.

XL.

ODE
öfver den 1 November År 1778.
då den af Kongl. Academien i Upsala
den 9 i samma månad firades.
af
Carl Gustaf Leopoldt.

Andra Uplagan.

Dig och GUSTAF ADOLPH qväda,
Skall min sensta ålder gläda,
Om mitt Snille gynnar mig.
GYLLENBORG.

UTI det djupa lugn som Vishet helgadt är,
Hvad gällt förtjusnings-skri till våra öron tränger?
Och hvilka blixtrars sken, sig bland de skuggor mänger,
Som lagrens löf kring Pinden bär?
Olympen rörs, och Norden skallar
Af Folkens sammanljud och krigets åskas knallar.

Vik undan yra hop! I snillen, vaknen opp!
Ur edra grafvar gån vid glansen af ert hopp.
Den Gud, som dag åt verlden skänker,
Den Gud, hvars anda lifvar er,
På ljusets vingar stiger ner,
Och himlen sig mot jorden sänker.

Ren ödet öfver oss sin bana öpnat har.
I tidens lätte barn som i det lopp I tagen,
Än, våra sorgers här i Edra fotspår dragen,
Och än, ur Gudarnes förvar,
De blida nöjen hämten neder,
Som le i Edert sköt och flygta bort med Eder,
Ho är det af Er flock som nalkas oss i dag,
Af tusen åldrar följd, som dyrka dess behag?
I glömskans djup sig qualen välta,
Vid blicken af dess Majestät;
Och molnen, under hennes fjät,
I perlor öfver fälten smälta.

NOVEMBER, det är du, du fjällens kulna magt,
Som Himlen vredgad, böd med döden vid din sida,
Förödelse och köld i trenne secler sprida
Kring yfverbornas sälla trackt:
Du, som uppå de Lytska fälten,
Din kalla anda gjöt i hjertat af den Hjelten,
Som jordens vällust var och himla-lärans stöd;
Du, som vid fjällens rygg, den mörka natten böd
Det grymma lod förrädiskt bära,
Som, stulet undan ärans lag,
Oss skilde, i ett enda slag,
Vid verldens skräck och Nordens ära.

Hvad? fasan icke mer omkring din hjessa drar
De mörka hvirflars hot, som fall och tårar båda:
Framför Dig, vi ej mer den sorgsna aning skåda,
Som himlens vrede tecknad bar.
Du kommer at välsignad blifva;
Och at det Guda blod åt verlden återgifva,
Som runnit i Ditt skjöt, och som vi dyrke än:
O Gud! En Vasars Son, Du lemnar oss igen!
Skall jorden då, i bytta skrudar,
Vid polen, up mot himlen nå?
Skall Sverige än en GUSTAF få?
Och Norden bli ett hem för Gudar?

O Du, som Sverges väl och världens vällust gjör!
Du, som oss himlen sågs med ädelt högmod gifva,
Då, när för underverk, han ville dyrkad blifva!
Du, som min vers ej nämna tör,
Och hvilkens namn, skal tiden trotsa!
Det var ej nog för Dig at aggets bolverk krossa;
At resa Vasars Thron, som mångvälds yra fält,
Och tvinga, lik en Gud, Dit folk at blifva sält:
Din ära skulle högre blänka;
Du skulle, til vår sällhets trygd,
Oss Vasars blod och Vasars dygd
För verldens sidsta åldrar skänka.

Så när en trottsig ätt, med sträckt och hädisk arm
Ur öpna himlars sköt och vattens afgrund, kallar
De vilda böljors ras, som jorden öfversvallar,
Och dränker fostren i dess barm;
Den Gud, hvars mildhet är dess ära,
Den Gud, som är för stor at verlden blott förfära,

Mot lika ödens hot, et evigt tecken ger,
Som ljuft, ur molnens bädd, åt fältens skiften ler.
Och så, när verlden danas borde,
När, at sin guda-ställning få,
Hon utur Cahos skulle gå,
Han första dagen ljuset gjorde.

Hvad utsickt öpnas mig? en annan verld det är!
Hvem har de murar bygt som hafvets gränsor följa?
Som hota skyars borg oeh trottsa djupets bölja?
Hvad mägtigt folkslag dyrkas här?
Från detta Rom, jag ögat vänder,
At såsom öknar se de förr berömda länder.
Utur dess vida sköt, hvad Vårdar resas opp,
Som prunka, emot skyn, med hundra Seclers hopp!
Hvad skördar fältens sköt besvära!
Metallen lyfts ur Bergens natt;
Och hafvets böljor, hit, i Skatt
De häpna verldars rikdom bära.

Hvad lagar! Hvilket folk! I skurna lagrars skygd,
Innom en sköldad borg, de friden tempel bygga.
Befästa, utomkring, innom sig sjelfva trygga;
De skydda rätt och öfva dygd.
Som Resar mot de lätta öden,
Ur lifvets glada sköt, jag ser dem le åt döden;
Och lyckan är en Gud, som här ej tempel har.
Hvad hör jag? GUSTAFS namn! Hvar är jag? Gudar hvar?
Jag skådar Sverges framtids öde:
MIN KUNG, det är på detta sätt,
Som Du i Storvärk och i Ätt,
Skall en gång lefva bland de döde.

På Mälarns glada strand, hvad yra frögde-skri!
Hvad ström af sälla folk från alla länder svallar!
Volcanens anda hit ur Æthnas svalg man kallar,
At glädjens bud til Skyar bli.
Här tycks, vid blixtrens qvicka låga,
Et folk af Hufvudmän, på vundna verldar tåga
At hälsa Svears hopp och Vasars späda Son.
I Oceanens famn, en klippa, långt ifrån
Ur branta skär til molnen tränger;
På hennes spets jag Äran ser,
Hon GUSTAFS Son en Krona ger,
Den hon i Stjerne-hvalfvet hänger.

Så högt hon lagrens mål för sina hjeltar satt:
Så skull' vid dödens brant på farans brustna klyfta,
Den första GUSTAFS dygd til evigt namn sig lyfta;
Så hördes, genom afgrunds natt,
Dess röst den andra GUSTAF kalla,
At inför himlens thron, i Segrens armar falla;
Så blef det ock Din lott, Du Bild af dessa två!
At upp til Vasars högd på åskans fjällar gå;
Och, så det hvalf der molnet sväfvar,
Tar Atlas stolta spets emot,
Då vandringsmannen vid dess fot,
Med lyfta ögon, häpen, bäfvar.

Du Kungars eftersyn, som Sverge dyrkat har!
O Du! för hvilkens fot Europa föll och skälfde;
Som stor utaf de värf dit Guda-Snille hvälfde,
Dock större af ditt hjerta var.
Från hjeltars boning skåda neder;
Se ner ibland det folk, som än ditt stoft tilbeder:

Se, vid din fordna Thron, uti dess ömma famn,
En Telning af Din Ätt, en Prins utaf ditt namn!
O! måtte han oss återgifva
Ditt hjeltemod, Ditt hjertelag!
O! måtte hvar dess lefnads dag,
En afbild af din himmel blifva!

PRINTS, hela Atlands hopp, och Vasars rena blod!
Försmå ej denna röst, som sanning styrka gifver:
Din rätt är Svears Thron; men vet, det snillets blifver,
At resa opp Din Ärestod.
Du synts; men verlden väntar mera:
Dö i Din födslostund, om Du ej lär regera!
Ach! fly för smikrets röst; sky blod och vapneljud;
Du blir af segrar stor; men genom mildhet, Gud.
PRINTS, se det klot i rymden sväfva:
Som gjuter dagens rikedom:
Det skådar Dig, det bär Din dom;
PRINTS! blif Dig värdig, eller bäfva.

XLI.

Då Hans Kongl. Höghets Cron-Prinsens GUSTAF ADOLPHS födelse underdånigst firades af Öst-Götha Nation i Upsala d. 14 Nov. 1778.

O Peuples! dans ces murs ou vous l'aveés vu nâitre
Récevés, admireés, adoreés votre Mâitre:
Roi juste, Heros clement, Citoyen vertueux,
Il sera votre Pere, il vous rendra heureux.

VOLTAIRE.

GLADA Sverge! må Din lycka
Andas uti dessa slag.
Skrid ur molnen, sälla dag!
Sorger, I som folkslag trycka,
Släpen edra tunga band
Dit, där ljuset sjelft försvinner;
Dit, där intet hjerta brinner,
För sin KUNG och för sitt Land.

Innom denna borg af skyar,
Under dagens stjernas lopp,
Hvilket tempel flyter opp?
Himlen, på dess spets förnyar

Ljusets flod, så mild och ren;
Tusend Solar, spridda, skilda,
I dess hvälfda resning, bilda
Sina verldars återsken.

Mulna magt! som tungsint vakar
Öfver alt hvad jorden bär:
Är det du som dyrkas här,
Öde! du som Throner skakar?
Du som dig i molnen satt,
För att åskans broder blifva:
Skall du dag åt verlden gifva,
Du, som bor i evig natt?

I det sken ditt Tempel sprider
Hundra portar öppna sig.
Hvilken punkt sig ter för mig,
Uppå denna rymd af tider?
I en klar och hastig färd,
Han beständig tillväxt vinner,
Till's han mellan moln försvinner
Danad till en mäktig verld.

Sverge! alt hvad ödet bådar
Himlen för Ditt öga satt:
Döm Din framtid, af den skatt
Du uti Ditt sköte skådar.
Du en VASARS Ättling ser,
Att till ärans högd Dig föra:
Endast för att Storverk göra
Himlen dig GUSTAVER ger.

Folkens frögd med Thordöns knallar,
Upp till Gudars hemvist går;
Utur Bergens djupsta vrår,
Glädjen sina genljud kallar.
Sverge som sin saknad mins;
Sverge som ej mera felar;
Sin förtjusta vördnad delar,
Mellan Himlen och sin PRINS.

Dyra PAR, som lyckligt gifver
Hvad vi länge suckat för!
Himlen våra böner hör:
DU i Sverge evigt blifver.
Svenskars trohet, Svenskars mod,
Får till trots mot tiders styrka,
Uti hundra leder, dyrka
DINA DYGDER och DITT BLOD.

XLII.

KÄRLEKENS ERICS-GATA.

Sanfärdig Roman.

Berättad d. 24 November År 1778.

DET föll en gång Cupido in,
Sen af Historien han fått höra
Hur andra Förstar bruka gjöra,
At resa *Erics-Gatu sin.*
Ifrån sit hof han afsked tager:
Det är Theatern som man vet,
Där, i sin vittra myndighet,
(Uppå en bädd af tårad lager
Bland dolkar som han kring sig tager,
Och hjeltars fall som verlden sport,
Och nycker som man helga tordt,
Och de behag som blodbad gjort);
Han såsom Prins för lust och löijen,
Åt sina slafvars runda tal,
Bereder verkeliga nöijen,
För vissa stunders konstladt qval.
Han far, och de Gudomligheter
Som altid trängas i dess spår;
De lätta små belefvenheter,
Den ömma blick som alt förmår,

Det milda löje, som förstår
At sedigt röja hemligheter,
De angenäma varsamheter,
Och sluga oförsigtigheter,
Och den förtjusningsfulla tår,
Som törstar då han förebrår,
Och de små fina artigheter,
Som ge, och plåna ut förtreter,
Kort, alla slags behagligheter
Som pläga rimma hos Poëter,
Man i hans sällskap skåda får.

Han kom knapt utom sin borg, säger sagan, förr än han inte viste hvarest han var. Man gjorde honom på få ställen någon särdeles höflighet, och ingenstädes tycktes man emottaga honom såsom sin öfverherre. Det var en Henric IV för hvilken man igenstängde dess egen hufvudstad. Gifter man sig då icke mera i detta Landet? frågade han med förtrytsamhet en af sina hofbussar. Utan tvifvel min lilla Baron, svarade en präst, som i det samma gick in på Tre Tunnor med fickorna stinna af lysnings- vigsel- och barns-öls penningar. Astrild både bleknade och rodnade. Parbleu, ropar han ändteligen, dessa sväfvande varelser af hvilka man endast ser ansigtet och skoklackarne, som le så artigt, och som äfven kunna rodna, äro de icke fruentimmer? eller äro de det utan at hafva hjertan? — — — I det samma blef han varse en sextiårig gumma som leddes af en yngling. Hon hade pudrat sitt gråa hår och belagt sin skrynkliga panna med en tour efter nya viset. Det tycktes som hon sade artigheter, men som hon hade ondt om tänder, förstod man henne icke särdeles. I sin darrande hand bar hon en diger beurse, hvilken syntes trösta henne för den förtretligheten at omkring sin

älskares hals icke kunna hvälfva en hvit och behagligen rundad arm. Hvart hän? ropade Kärleken utan at veta hvad han sade. Til Templet om Eder behagar, svarade gumman rynkande en segrande näsa och skakande sin ducatpåse. — Hvilket Tempel Grande Mamma? — Kärlekens. — Kärlekens! Ni skämtar. Man känner honom icke här — Ni har rätt, hviskade en af sällskapet honom i örat, det är Pluti som hon så kallar, och vi tåga nu dit at vara vittnen til detta parets förening. Pluti! Pluti! ropade Astrild, under det sällskapet vände honom ryggen,

Och strax, på sina lätta vingar,
Förtruten, uprörd, harmsen, yr,
Han ifrigt sig i luften svingar;
Och alt dit åt där pungen klingar,
Sin kosa under tårar styr.

Änteligen stadnade processen. Man hade anländ til Porten af Pluti Slott. Kärleken hvilade sig en stund här at betragta det. Han svor som en Holländare då han såg inrättningen deraf.

Ej något här den enfald rögde,
Som man i Paphos fordom sett,
Och som så ömma intryck gett.
Naturen intet här berett.
En trottsig resning blott sig högde
Ur nakna murars vida sköt,
Där konstens högmod fåfängt skröt
Af marmorn som dess händer plögde;
Och yppigheten barnsligt gjöt,
En pragt som i det sken sig bröt,
Beundrades och ej förnögde.

O Tempora! o mores! ropade Kärleken, under det Brudfärden tågade genom Pluti slott.

Uppå en präcktigt sirad bädd
Där lättjan sömnens vallmo strödde,
Den tunga Plutus, hälften klädd,
En domnad armbåg myndigt stödde.
Vid bullret som han hörde ske,
Han väcktes opp, och gäspade:
Och rynkande sin breda panna,
Och sträckande sin dumma kropp,
Han vinkar åt de konsters tropp,
Som vid hans läger passa opp,
At kring hans dästa massa stanna;
Och uti gälla toners lopp,
Hans snille och hans smak besanna.

Här på lade han sig åter at sofva. Du är en förargelig Gud, Plutus, ropade Kärleken som icke kunde bärga sig längre. Hvarföre befattar du dig med saker som du intet mera förstår, än jag förstår at philosophera; du som naturen skapat endast at smälta mat och at räkna penningar? Än mer: hvem har lämnat i din hand, magten at förena hjertan? Plutus, du är för mycket kropp. Din dubbla haka och din istermage passa litet för mina nöijen. Verlden skulle dö ut under den tid du behöfver at sofva middag. Hvem är där? frågade Plutus sagtmodigt och slumrade åter. Det är jag, Plutus, det är jag, jag, jag, skrek Astrild med en så gällande röst, at Plutus begynte gnugga sig i ögonen — Och denna jag, som skriker så högt, lät se huru han ser ut. Kärleken gick närmare — Åh! se, är det du Kärlek? god dag Cousin; du flåsar, du är trött af resan — — hören I som stån der borta, sägen til at man bär in en säng åt hans Gudomlighet — —

det är en skön sak at få lägga sig — — och nectar och en oxbringa sedan! löpen strax til köksmästaren. Spelen up musicanter: alla tilsammans! Så. Lyssna nu Astrild, skall du få höra den vackraste Solo i verlden — — —

Och som han dessa orden sagt,
Så såg man sömnens tunga magt
Hans stela ögon sammandraga:
Hans hufvud tynger mer och mer,
Och hakan utbredd, sjunker ner
På hvalfvet af hans vida maga.

Kärleken, utom sig af förargelse, slog sin goda värd så flinckt för örat med högra vingen at han åter tittade upp. Hör Plutus, ropade han då, dina nöijen smaka mig icke. Jag hvilar mig icke utan på skönhetens barm, och jag äter icke oxbringa. Jag vill gömma något smått deraf åt min söta Mammas mops: behåll det öfriga för dig. Men nu, låtom oss tala litet förnuft. — Förnuft! det har jag öfverflödigt Cupido. — Väl Plutus, svara mig då, hvarföre blandar du dig i saker som intet tilkomma dig? Hvarföre lägger du dig på at koppla folk tilsammans? Jag var i begrep at gjöra min Erics-gata, och ingen emottager mig mera såsom sin Öfverherre. Det är du säger man, som hädanefter är Gud för giftermål. Hvilket rasande uptåg! man tänder mina rökvärk i ditt Tempel, och huru bär du dig åt? Du parar 60 års utlefvade gummor med 20 åriga ynglingar; mina täckaste nymphe kastas utan barmhertighet i gapet på sådana Cerberiska affödingar som för sin välmåga köpa sig rättighet at spisa deras behagligheter, och du inblåser okloka föräldrar en onaturlig penninge-törst at sälja sina barn til afgrunden, för den vanvettiga tilfredsställelsen at se dem långsamt frätas i det öfver lågorna strömmande guldet. Plutus du vet huru jag hämnar mig.

Plutus för din egen heder, tillåt dina undersåtare at beslägtas med plog-dragarne utan at bära deras hufvudvapen. Du lilla ovetting, föll Plutus i talet, Hvem inbillar du dig vara? Törs du jemföra dig med mig i gåfvan at urskilja? Ser du denna pragt som andas omkring mig? Ser du dessa påsar som jag blott behöfver öpna för at altid hafva rätt? Du yrar Astrild. Det är redan längesedan du hade afsked ifrån din Guda-beställning. Ingen gifter sig nu mera för at älska utan för at lefva. Välmågan, välmågan är den yppersta skönhet. Tro mig, min gåsse, en väl lagad ragoût binder mera späck vid sidorne än 10 famntag. Men annars, hvem har sagt dig at jag är utan smak. Ack! om jag orkade tala! — — Har du sedt min Serail? Jag kan upvisa skönheter af alla slag, små och stora, Brunetter, Blonder, Grisetter, sådana som naturen förlustat sig at aldeles runda, sådana där skönheten bildar sig längsefter, sådana som hafva en liten täck mun som aldrig säger et ord, och sådana som kunna chicanera ända til med ögonen. Jag trotssar Mahomet sjelf at hafva upspanat så många öfver hela lyckliga Arabien. Och alla dessa äro syssellösa som du sjelf, inföll kärleken. — Som jag sjelf! jag syssellös! ur hvilken posttidning har du fått den osanningen? Astrild vänd dig ifrån de vackra lösöron som ligga dig om hjertat: kasta dina ögon på vitterhetens utmagrade idkare, på de lärde, på dem som förtära sig i allmänna beställningar på sjelfva kyrkan:

Åh! ser du ej at det är jag
Som hela Statens värk-hjul drifver.
Jag lif åt vackra konster gifver;
Alt på min vink församladt blifver,
Alt styres genom mitt behag.
Poëten som dess brist betungar,
Har af min ynnest sitt bestånd;

Han offrar mig sitt snilles ungar,
Och vet du väl, i dessa pungar
Har jag tilräckeligt förstånd,
At om dess vittra foster dömma.
Det *Höga* är at mig berömma;
Det *Låga* åter, der jag ser,
At mitt begrep vill sjunka ner.
Och hur han hälst sig må förskansa,
Med skäl ur både konst och sak,
Så plär ibland min gyldne smak
Så väl hans vackra verser ansa,
At bak bli fram och fram blir bak.
Än mer, ibland de helga Fäder,
Den Svenska Kyrkans Himla-lån:
Säg tror du jag har ingen son
Hvars käftar vidgas af mitt väder?
Hvars hjerta vid collectens dån,
I prädikstolens famn sig gläder?
Hvad! detta brinnande begär,
At feta pastorater spänna;
Och denna hog, at noga känna
Hur rik och ullig hjorden är;
Och detta nit, at hellre bränna,
Än svara på de skrifters här,
Hvaraf en tro bestridas plär
Som dem så maklig lefnad skänker;
Hvad! detta alt dig möter här,
Och Astrild du den tankan bär
At jag mitt lif i lättjan sänker.

Du sladdrar Plutus: du säger mig saker som icke angå mig at veta, sade Kärleken; svara mig häldre på det jag vill

fråga dig, så äro vi strax skilde åt. Vill du afstå ditt röfvade herravälde öfver hjertan? Se här puncterna af vårt contract: Du skall förlofva at ställa penninge-hungriga bedragare på knä för godtrogna flickor med ögonen intagne af deras behagligheter och händerna i deras föräldrars skatull. *Item,* at narra giftvuxna hopptossor i Brudsängen för den tokuga fåfängan at sväfva i sidentyg, åka i en grann vagn efter tu spann och allestädes vara högsta hönset i korgen. *Item* at så intaga fjolliga mödrar med din prunkande orklöshet at de tro sig gjöra et Barmhertighets verk då de lägga dina gyldene betsel på sina stackars-döttrar, och då de tvinga dem at mitt i öfverflödet hata sin lefnad. *Item* at så sysselsätta en hop manliga stackare med omsorgen at rikta sig, at äta, at spela, at förlusta sig, så at de hänskjuta sina barns försörgande lika som den andra invärtes hushållningen i sina Fruars enväldiga skön. Häremot lofvar jag dig å min sida, fortfar Kärleken, at aldrig recommendera någon, och at låta dig digerera ostördan. Är du nögd med detta förbund? — Galenskap Astrild? — Hvad vill du då? — Jag vill sofva, ty jag är något tung efter maten. — Och jag vill hämna mig ropade Astrild under det han for sin väg. Lycka til Cousin, sade Plutus och slumrade på sit guld-stickade örngått.

Kärleken tog vägen åt sjustiernorne. Där kastade han sig på ryggen af en Zephir som höll på at spinna silke til et bälte åt Fröja, och kom så gråtögd och förargad upp i Olympen,

Där han på knät hos söta Mamma,
Med slagna vingar, vredgat mod,
Och kinder röda som en blod,
Och ögon som af ifver flamma,
Begynte korsa sig och stamma.
Tänk sad' han hur i verlden går!

Min högsta rätt mig blir betagen:
Jag om min egen thron ej rår:
Den där förargeliga Magen
Som ödets misstag gjordt til Gud,
Som död för alla hjertats bud,
Som flydd och hatad af behagen,
Och alt för dumt och sömnigt fatt
At orka vaka någon natt,
Är som et belät mitt på dagen;
Kort Plutus, gjordt mig detta spratt.
Jag är föraktad, hädd, bedragen
Jag är ifrån mitt rike satt.
Ur djupet af sin stela skatt,
Han styr en verld som guldet blindar.
Hans blick ur mina snaror lindar
Et folk som jag regera bör,
Tänck! at han tidens giften gör?
Tänck! at han ej vill åter lemna,
En magt som til min Guddom hör:
Jag detta koger fåfängt för;
Ehuru Gud, jag likväl dör,
Om denna skymf jag ej kan hämna.

Förskräckeligit skrek Venus, och kastade sig så olyckeligen baklänges, at nattduksbordet gjorde en kullbytta, hvarvid alla flaskorne af bröderna Hesses essencer lågo på golfvet. Ma Soeur sade hon ändteligen med en matt röst til Minerva (ty Fröija behåller altid sina Fransyska nattmössor och sina Franska complimenter) Ma Soeur det stackars barnet grämer sig til döds om han längre skall lefva som en privat person ibland de dödlige. Huru skole vi gjöra? Giftermålet är icke min sak. Min Syster, svarade vishets-Gudinnan, men

dygden, men visheten, men det goda hjertat äro mina barn, och deras rätt vill jag beifra. Låtom oss förena vår förmåga. Jag kommer ifrån at vid mitt nattduksbord hafva låtit mig föreläsas de tilkommande tiders historia. I detta ögonblick födes en viss fröken til verlden. Naturen har gjordt alt hos henne. Gjörom äfven hvad vi kunna. Hon är ibland alla mäst värd at hämna din sons oförrätt. Gifvom henne begges våra fullkomligheter. Så måtte väl Plutus, inföll Kärleken, blygas, at icke äfven — — — Fy Astrild, återtog Minerva, du har på jorden blifvit lågt sinnad. Tänker du at vi skulle kalla Plutus til hjelp? Hans grofva hand skulle ohelga vårt Mästerstycke. Nej, hans krypande pragt skall icke skymma de lyckliga egenskaper som ensamne skola åter ställa ditt bortröfvade välde. Ack Ma chere Tante ropade Kärleken, hoppande henne i famnen, Ni talar som en Olympisk Cicero, lätt mig kyssa Eder: ty Kärleken kan ju utan malice kyssa Visheten. Beskedligt! svarade Minerva och utstälte med det samma et rodnande kindben för Astrilds varma läppar.

Friskt mod, min Syster sade hon ändteligen til Venus; låtom oss fullborda vårt förslag. Jag åtager mig omsorgen at dana den späda Frökens sinne; och jag svarade Fröja, at odla hennes behagligheter; och jag inföll Kärleken, jag skall andas under det flor som höljer hennes barm, jag skall le i hennes ögon, och gömma mig ibland de rosor som hälsan utströr på hennes kinder. Sagt och gjordt, ropade Minerva,

Och uti samma ögonblick
Man såg på verldens bana träda,
En Fröken, född at hjertan gläda;
Så täck, så menlös och så qvick,
At vid hvart enda fjät hon gick,
Hon kämpar uti bodjor lade

Och intil sprättars vördnad fick.
Hon Skogs-Gudinnans ställning hade
Af Fröja, had' hon, som man sade
Den Majestätska fägring fått,
Som segrar med at synas blott.
De trenne Gracer henne gifvit
Den quicka eld, de fina drag,
De ömma lekande behag
Som deras kännetecken blifvit;
Men ännu mer Minerva gedt:
En högtänkt själ, et lyckligt vett,
En vishet som man sällan sedt,
Jemväl där lifvets vår sig sluter;
Den godhet, Himlens egen bild,
Som, emot alla lika mild,
Sit lif af andras välgång njuter,
Och deras mödor dela vet.
Den angenäma värdighet,
Som ej beler, och ej förskjuter
En mindre stor fullkomlighet;
Och sidst, den öppenhjertighet
Som vänskaps ljufva nectar gjuter
I nöjen och i vidrighet.

När Plutus fick se denna älskvärda sammansättning af det vackra och det dygdiga, det quicka det anständiga, det lekande och det förnuftiga (det var vid en fäst som han gaf); begynte han gräfva i sina påsar sägande: Jag vil ock hafva en bet i det spelet. Er tjenare, hans Guddomlighet, svarade Kärleken som strax var tilstädes, det är just det som icke skal ske. Detta artiga barnet, Plutus, som du ser vid min hand och som så litet behöfver de förtjenster du kan gifva,

vet du hvad det förmår? Vet du hvad revolution, det kan värka i dit rike? Det är tid at den 19 Augusti äfven kommer för mig. I det samma sköt han en osynlig pil på en af de kringstående. Det var en Herre, som skördat Pluti ynnest utan at vara hans anhängare, och hvars hjerta förtjente at känna sig så lyckligt som andra kände det för ömt och ädelmodigt. Hans bedjande ögon råkade genast vår vackra Frökens, och hon rodnade på det behagligaste sätt i verlden; han nalkas darrande, ögonkasten förblandas; kinderne uptändas; deras hjertan klappa, deras händer trycka hvarannan, och deras sväfvande läppar äro färdige at svärja en evig beständighet. Hvad gjör man där borta frågade Plutus. Man gifter sig, svarade Kärleken ur en illparig ton. Hvad! återtog Plutus, hvad! utan mitt tilstånd! utan at hafva anropat mig! utan jag gjordt något dertil! — Tiderna förändras, Plutus, — Hvem är det då? — Det är Grefve C**. — Grefve C**! jag trodde väl at han skulle blifva mig otrogen — Man kan icke tjena två Herrar Plutus — Men jag har öfverhopat honom med välgärningar — Men naturen har öfverhopat honom med hjerta och eftertanka; men jag har visat honom Fröken S**; men han har sedt dygden, visheten och behagligheterne förenade — Plutus! sade ändteligen den förnögda Älskaren, Du gjör afundade och du kan icke gjöra lycklige. Dina välgärningar förblinda mig icke. Det är dygden, det är Kärleken, den ömma Kärleken som endast hafva rätt til hjertan. Jag väntar Eder likväl i mitt tempel inföll Plutus — vi gå til Kärlekens, svarade han, tagande sin vackra Brud vid handen; men jag ämnar at låta väl betala mig för det exempel jag gjör af rättvisa, tillade han med et ögonkast som förtjust öfverfor hennes behagligheter.

Kärleken klappade med vingarna. De närvarande begynte at se på hvarannan, och Plutus svor. Sade jag icke,

utbrast ändteligen Astrild, at jag skulle hämna mig? Mitt Tempel öpnas å nyo. Jag återfår min dyrkan. Men jag svarade Plutus,

Som blossande af vrede var,
Men jag har mina skatter qvar.
Jag medel nog til hämd skall finna.
Du må ditt välde återvinna.
Jag lagar dig en ny förtret;
Din Segerdag skall tyst försvinna,
Din fackla mellan moln skall brinna:
Din yppersta högtidlighet,
Skall sjungas af en slät poët,
Som aldrig adlat sina gåfvor
Med skördar af de gyldne håfvor,
Som delas här båd' längs och tvers;
Som skall en bok i brudskrift gifva:
Och, i sit raseri at skrifva,
Tilhopablanda Prose och Vers.

Vers eller Prosa sade Kärleken, mina saker gå lika hurtigt. Och han flög at hvila sig på himmelen af Brudsängen. Hvem ville icke vara Kärleken?

XLIII.

Till Hr. Biblioth. Lindblom. d. 1 Jan. 1779.

Mitt hjerta Er ett offer bär:
Men det en önskan blott och ingen gåfva är!
Hvi har ej Ödet täckts mig unna
Förmågan lik det hjerta jag har fått?
Hvi är jag icke GUD, at med ett *varde* blott,
En verld för Eder skapa kunna?
Men se hur Lyckan oss beler!
Ifrån den högd, dit detta nit för Er
Min rörda själ i eld till Gudars likhet lyfte,
Jag staplar i ett intet ner,
Där i mitt afstånd från mitt syfte
Min svaghet jag med blygsel ser:
Jag önskar; och jag kan ej mer!
Nej jag ej önskar ens. Min ömma vänskaps låga,
Är ren, är ädel nog at Lyckan trotsa våga.
Om hon ej *söker Er,* ack! sök ej henne då!
Kän Dygdens sanna rätt at för sig sjelf bestå,
Då slafvar, Ödets nåd med bäfvan eftertrackta;
Ert bröst, i vänskaps famn, för oförrätter slut
Och ibland dårar stadd den Visas nöije niut,
At tiena dem och dem föracka.

XLIV: 1.

Min Herre.

JAG är skyldig Er en compliment för den höflighet, hvarmed Ni, uti Edra Tidningar, behagat recensera min ode öfver den 1. Novemb. 1778. Ni har i några rader hämnat mig för ett halft ark ovett, som man låtit trycka deremot. Edra blader, min Herre, utgöra en värdig motsats emot de nya veckoskrifter, hvari man gemenligen berömmer alt det som icke duger. Ni berömmer väl understundom äfven det blott medelmåttiga; men Ni gör i allmänhet Edra Landsmän rätt. Eder bevågenhet för mig har utan tvifvel bragt Er at fela, då Ni hedrat mitt försök med ett så ofortient loford; Men min Herre, då man så sällan undviker at fela; är det åtminstone vackert at göra det med de uplysta. Man har nyligen gordt en ny uplaga af denna ode, hvilken jag tager mig den friheten at sända Eder. Jag har ännu icke haft rådrum nog, at aldeles borttaga de oaktsamheter, som vanskapat den förra. Min Criticus, som af nit at hyfsa min Sång-Gudinna haft den godheten at vilja bryta halsen af henne, har intet ägt granlagenhet nog at urskilja dessa, och jag förlåter honom det. En blind förargas icke deröfver, at man har elaka ögon, utan deröfver, at man har ögon. Fortfar min Herre at gagna et folk som icke belönar Eder. Ni vinner icke derigenom den fördelen at lefva väl; men Ni vinner den, at icke dö så fort som vi andra. Journalisterne hafva äfven haft sina Nestorer och sina Ephemerer. Man har i Frankrike redan glömt LES

LETTRES DE LA COMTESSE DE FR.** och man skall i Sverige altid läsa MERCURIUS. Ett stort snille har sagt at *Dagligt Allehanda upväxte på vitterhetens graf,* och det är sant i mera än ett afseende; men några små snillen säga oss nu at Vitterheten upstått i Stockholms Posten. I sådant fall är det med henne, som det fordom var med Lazarus: hon har varit så länge i grafven, at hon luktar vid sin upståndelse.

Jag har den äran at, med högaktning vara

Min Herres
ödmiuke tjenare
Leopoldt.

Upsala d. 1 Jan. 1779.

XLIV: 2.

MAN har förledit år i N:o 11 af Stockholms Posten funnit en slags granskning öfver den i Upsala utkomna Oden öfver den 1 November 1778. Det är således snart trenne månader, som allmänheten förgäfves väntat Författaren af samma Ode skulle försvara sitt arbete; åtminstone några ställen deraf, hvilka man angripit såsom obegripeliga och hvilka likväl icke underlåta at vara både vackra och tydeliga. Man vet icke hvad man skall döma om så mycken Philosophie hos en Poet. Den tid torde ännu icke vara inne för Herr Leopoldt, då han med et kalt stillatigande kan sätta sig öfver den granskning dess stycken undergå. En ung författare, som gynnas af allmänheten bör betala den billiga skatt, at rättfärdiga dess omdöme. Det är kan hända icke altid så eftertänksamt, som det är vackert at säga med Herr de Voltaire:

Eh! puis je en mes écrits, aguisant un bon môt
Affliger sans raison l'amour propre d'un sot?
Des Cotins de mon tems pour suivre la racaille
Et railler un pedant, dont tout Paris se raille?

Herr de Voltaire sjelf, som skref detta, gjorde det likväl rätt ofta, långt hvassare än Boileau, som han lastar; och det som var värre: han höll sig ej altid vid pedanter. En Rousseau, en Maupertuis med flere kunna tjena til bevis härpå. Hos oss skulle både Pope, Despreaux, Svift och Voltaire hafva tilräckeligen at sysla, utan at behöfva göra et steg utom Classen. Den goda Smaken (jag vågar frambära denna sanning) är ännu här så litet befästad, at äfven snillen af första ordningen skulle löpa fara at misskännas; och det är endast efter at länge hafva fäktat mot afund, fåkunnighet och fördommar, efter at genom beständigt förnyade försök hafva satt det falska och det sanna, det vackra och det eländiga i ren dager, som en författare ändteligen kan tiga stilla vid en obillig granskning, och tilförse sig et folks rättvisa, som han uplyst. Om Herr Leopoldt haft nog modestie at anse et försvar af sin Skrift såsom en fåfänga; om han med skäl ärkänt, at vitterhets Stycken, likasom målningar förgäfves böra njuta annat beskydd, än det, de äga af sitt eget värde; och at då de behaga, då de intaga, man tycks hafva gjordt nog til deras försvar: hvad skulle väl kunna förebrås honom? frågar man: det, at han känner huru det borde vara, utan at veta huru det är; det, at et sådant förhållande, som kan hända vore förnuftigt i Frankrike och Ängland, just för samma orsak skull är ganska oriktigt i Sverige. Man finner, at hans Ode icke utan skäl räknas ibland de vedermälen af undersåtelig nit, som Lärosätet i Upsala lämnat vid tilfälle af Thronens befästande. Om Herr Leopoldt behagat eftersinna detta, hade han til äfventyrs utan

at förnedra sina gåfvor, kunnat använda dem til försvar af et barn, som haft den äran at adopteras i en så förnäm famille. Jag förmodar at dessa påminnelser så mycket mindre lära misstyckas af den unga Författaren, som de tydeligen grunda sig i den rättvisa man gör honom för hans Skalde-Stycke. Man hade hälst önskat få se en vederläggning af honom sjelf, men om Herr Leopoldt finner sig vid at hålla til godo alt, hvad man behagar trycka om dess poemer, torde det likväl icke böra anses såsom en regel för andra. När man gör en god critik, skrifver man emot Auctor: när man kläcker en eländig, skrifver man emot Allmänheten. Man ämnar här nyttja Läsares allmänna rättighet, utan at tro sig tjena Herr Leopoldt med något försvar. Detta om Auctor, nu til Criticus.

Om någon författare är underkastad allmänhetens räfst, så är det säkert en Granskare. Hans kall är vigtigt: han är Pindens Själasörjare, han är en väktare på Apollos murar, eller för at tala i mera passande stile: han är en vägvisare för snillet. Innan han griper til facklan at uplysa andra, bör han sjelf känna alla de vägar, snillet möjeligen kan bana sig. Han bör vara hemma i den värkeliga, och i inbillnings-verlden. Satyren, det är sant, bör åtfölja honom, men han får derföre icke löpa förbi förnuftet. Gör han det, så förvillar han sig sjelf vid det ljus, han skulle bära för andra, och Löjet, som skalkats i hans fjät, vänder om at beväpna åskådarne emot honom. En Critik bör vara sann, ädel och okonstlad. Intet tycke i stället för skäl; inga små strödda begrepp i stället för fullkomlig kännedom; inga sammanvridna och förvända meningar ur det stycke, man granskar; inga tvungna qvickheter, inga rasande tillämpningar, inga exclamationer utan betydelse, inga stora bokstäfver, som utmärka, utan at vederlägga. Herr Leopolds Criticus, som med en så Dictatorisk myndighet förestafvar Lagar för Poeter tyckes likväl icke känna dem, som böra i akt-

tagas af Granskare. Han gör som kräftan, hvilken under det hon sjelf svängde sig i hundrade bugter beständigt ropade: gå rätt min Dotter! Man skulle kunna säga, at elaka Granskare likna elaka Läkare: de qvaksalfva så länge med några små opassligheter til dess färg och krafter försvinna hos patienten. Äran at granskas på detta sätt, är det samma, som äran at låta afskära sig armar och ben för en led-domning, et sendrag eller något dylikt. Om sådant skal räknas för en heder, vore det önskeligt at Criticus ville bevisa dem litet mindre höflighet, som skrifva goda Oden. Men hvar och en, säges det, har rättighet at upgifva sitt omdöme. Ja, min Herre, så länge hvar och en är förnuftig; eljest kan det lätt hända, at hvar och en skrattar åt et sådant tiltag såsom djerft och orimligt. Låtom oss se til, hvad här är at göra.

I denna Ode, säger Criticus, *saknas hvarken qvickhet eller Bildnings-gåfva.* Min goda Patron, när Ni för et alfvarsamt Skalde-Stycke vil göra Er compliment hos en Ode-Skrifvare, så säg honom icke at hans verssar äro qvicke; ty deraf kunde han lätt draga den slutsats at Ni hvarken vet hvad en Ode eller hvad qvickhet är. När Ert begrepp någorlunda medgifver, så läs Helvetii Bok de l'Esprit; där kan Ni få lära vissa nödvändiga distinctioner. En Criticus bör icke allenast känna det slag af vitterheten, som han granskar, utan han bör äfven kunna urskilja hvad gåfvor, som dertil fordras. En Bröllopps-vers, et Epigramme, en fleurette kan vara qvick. Men, min Herre, då man skrifver Oden af detta slag, är det högden, styrkan, vidsträktheten af tankar och målningar, som utgöra dess förtjenst, och icke infall, skämt och artigheter. At säga om den stora Rousseau: han skref dråpeliga Oden: ty han var qvick: är det samma, som at säga om den stora Cato: Hans Sedolära var förträffelig, ty han dansade väl.

Hvad skada, at Bildnings-gåfvan ofta liknar en feber-yra

och qvickheten en flågeld, och at ord och meningar ofta brukas, som icke äro vanlige, m. m. I dessa rader är vist en så ovanlig mening, at jag snart skulle tro, det min Herre vore qvick, om icke jag hade så goda bevis däremot. Öfveralt hvarest man träffar tankar, som icke äro vanlige, så har bildnings-gåfvan då varit en feber-yra! Virgilius och Voltaire hafva då haft en beständig feber: och Horatius var då, efter min Herres tro, aldeles färdig at komma på sjukhuset. Man kan efter denna grundsats utan smicker gifva min Herre hopp at blifva en af verldens sundaste Auctorer.

Om förnuftet icke får låf at utstaka Snillets kosa, bör det dock altid på långt håll följa efter — Denna regel tagen ur en af Herr Marmontels poesier är ganska ricktig i anseende til Oden, men i Critiker går det intet an, at så noga efterlefva den, som min Herre gjordt. Det är godt at förnuftet får vara med; men skulle det hålla sig på så långt efter, at man ingen gång kan få fatt derpå, då är det rätt så godt at det får sitta i ro. På et enda ställe i denna Critik ser man väl någon skymt deraf; men där önskar min Herre det också en rolig natt.

Läsaren bör kunna begripa hvad Skalden säger. Detta är väl påmint; men hvarföre begriper icke då min Herre hvad Herr Leopoldt sagt? Min Herre har likväl gjordt honom den äran, at vara hans läsare. Man har skrifvit, at Poeter äro Skapare; men, min Gynnare, lit icke på at de kunna skapa sinnen. Det är Guds finger. Pope, som min Herre citerar, hade den gåfvan at ganska väl förstå hvad han läste. Om min Herre icke begriper hans skrifter, rår han derföre? eller skulle väl vi andra derföre uphöra at läsa honom? kom ihog, hvad man nyligen tryckt: legendi fons est sapere. Om min Herre med skäl sagt, at et oredigt språk icke är något Gudaspråk, så tillåt mig med lika frihet anförtro min Herre, at et oredigt hufvud icke är något mennisko-hufvud.

Str. 1. *Tyst yra djerfva hop. Hvilken är den djerfva hopen?* frågar Criticus. Har min Herre icke ofvanföre hört talas om folkens sammanljud och om dem som tända krigets åska? Eller ville min Herre, at Snillena upväckte ur sin tystnad skulle sjunga Sverges lycka under skrålet af en hurrande folkhop och dånet af Canonskott. Det låter ohöfsadt. När man noga vil höra något, så ber man gerna dem tystna som sorla. Favete linguis.

I Snillen vaknen opp. Ur Edra grafvar gån vid glansen af Ert hopp. Huru kan man, fortfar Criticus, *upmana snillen, at gå ur sina grafvar, då de likväl dageligen vaka vid Gustaf III:s Thron?* Min Herre lär räkna det för en särdeles stor förtjenst at vaka om dagarne. Har min Herre då så svårt vid at icke sofva? Nej, se opp vackert; jag har något at säga min Herre. Mins blott. Orden hafva understundom tvänne betydelser; den egenteliga och den Poetiska. Efter den sednare, kunde man väl i tro mål säga åt en usel granskare: Min Herre, fäll neder Edra öron; men efter den förra måste man väl tilstå, at ingen granskare naturligen kan hafva dem längre än min Herre. På samma sätt förhåller det sig här. Om Poeten bjuder snillen upstå ur sina grafvar, så får Ni ej begripa det så, som dessa snillen värkeligen i Likprocess burits til Kyrkogården, och som Prästen där kastadt mull på dem; utan så, at dessa snillen tiga, då Ni talar så högt. Tystnaden är snillets graf. Denna liknelse kommer deraf, min Herre, at man värkeligen icke talar sedan man är begrafven.

Huru kan man tala om deras nu först uptända hopp, då de så länge njutit sällhet och belöning? Denna anmärkning är dråpelig. Hvem har sagt, at detta hopp nu först är uptändt? kan man aldrig hoppas, utan för första gången?

Och Himlen sig mot jorden sänker. I denna raden, til-

lägger Criticus, *är en sådan omening at den förtjente stå i en Tysk Opera.* Då min Herre har den godheten, at uptänka et rum i den Tyska Vitterheten för Auctors verk, kunde man väl tilbaka hafva den höfligheten, at utvisa et ställe för min Herres Critik, hvaräst Tyskar och Svenskar lika kunde betjena sig däraf; men til äfventyrs hade man icke äran af upfinningen. Man ville heldre säga min Herre något nyttigt. I en liten Bok, som kallas Rhetorica; förekommer ibland andra talets prydligheter, et slags sätt at tala som kallas förblommeradt, Allegoria; och et annat, som består i at nämna det hela för dess del. Det heter på Latin at per Synecdochen bruka totum pro parte. Et exempel för tydlighet skull: En god målare förfärdigade en dag åtskilliga lyckeliga tekningar. Hans markatta, som såg detta, passade på, när han gick ut; då lopp hon fram, grep til penslarne, och i tanka at härma honom, utströk hans vackraste drag. Förstod min Herre at detta var en Allegorie? vidare, Målaren återkom efter en stunds förlopp, fattade kreaturet per Aures, och genom en viss application af vissa muscler, som anatomici bäst kunna beskrifva, förde det samma et godt stycke utom dörren. Förstod min Herre, at detta var at knuffas per Synecdochen, och at hos sådane vanvettige förskämmare straffa totum pro parte? Akta sig min Herre; denna tropus torde äfven vara farlig för granskare. Imedlertid lär min Herre nu begripa mig. När en ovanlig glädje timar jordens inbyggare, säger jag per Allegoriam at himlen sänker sig mot jorden. När Dagens Gud nedstiger omgifven af de ljusa skyar, som synas på himlahvalfvet, säger jag det samma; men då är det i den tropus hvarefter Målaren knuffade Markattan. /

Stroph. 2. *Ren ödet öfver oss sin bana öpnat har. Hur går det til?* frågar Criticus. Det är beskedligt at Ni frågar. Jo, min lilla, det går så til at man tycker sig se in i fram-

tiden. Se här en liten Historia, som kan tjena til uplysning. En viss sväfvande yngling, öfver hvilken man skrifvit Grafskrifter medan han ännu lefde, hade för nöjet at utmärgla sig gjort omåttelig skuld: han lefde icke dess mindre lika hurtigt, ty ödet hade ännu öpnat sin bana öfver honom. Hvad hände? en morgon, då han satt och drack sit Coffé, såg han af en händelse ut genom fönstret. Men hvilken syn! tvänne Gripomenes, som med hotande steg nalkades huset, där han bodde! Den tappra Cavailleren blef härvid så förskräckt at alt hans högmod bortdunstade genom svettporerne: han sönk på sina darrande knän, nedböjde sit nypudrade hufvud och logerade sig i hela sin granna siden-nattråck ödmjukeligen under sängbottnen. Hans stora hund låg där förut: intil honom kröp han helt tätt, och detta blef för honom et moment de reflexion. Han begynte tänka på sina Björnar, på sin Skönhet, på Gäldstufvan; och ju mer han tänkte, ju mer öpnade ödet sin bana öfver honom.

Och molnen under hennes fjät i perlor öfver fälten smälta. Det vil så mycket säja, utlåter sig Criticus, *at det rägnar.* Man må tilstå at denna anmärkning vil mycket säga. Ja, min Herre, detta rägnet skadar obeskrifveligen. Hvilken vers kan vara vacker när det rägnar? Det synes ju tydligen at Auctor härigenom vätt ner Criticus. Man borde tilsäga på Boklådorne åt dem som köpa Oden, at läsa denna vers med parade de pluie öfver hufvudet.

Str. 3. *Du som uppå de Lüzske fälten, din kalla anda göt i hjertat af den Hjelten* m. m. *Man skulle häraf döma,* säger Criticus, *at Gustaf Adolph frös ihjäl.* Aldeles. Han frös värkeligen, så at han blef helt stel. Edert omdöme, min Herre, är oförlikneligen riktigt. När Poeten säger at vintrens köld herrskar i Zephis hjerta, skulle man deraf döma at i Zephis hjerta är et fullkomligt slädföre: och när han sjunger,

at han finner Himlen öpen i Cloës ögon, så skulle man däraf döma, at alla Helgonen där sitta til bords med Abraham, Isaac och Jacob.

Hvarken säger man, fortfar min Herre, *skjuta någon med et slag, eller är det något besynnerligt, at Carl 12 dog af et enda skott.* Nej det enda besynnerliga, här finnes, är min Herres anmärkning. Här talas om at et lod skjuter; det vore eljest lustigt at veta huru min Herre ville kalla den värkan, som kulan gör, när hon träffar. Jag kallar det et slag. Ty at hugga eller sticka, därtil är hon något för rund. Men min Herre tycks icke vilja känna andra slag, än dem man ger med käppar. Vidare, säger min Herre, *det icke vara något besynnerligt at Carl 12 dog af et enda skott.* Detta är et skott för Rhetorican. Har min Herre aldrig hört at man brukar nämna en hastig gerning för ögnablicket på hvilket den skedde? At denna stora Hjelten stupade af et skott är icke märkvärdigt; men at han, som satt hela Europa i rörelse, af en olycklig slump, i et ögonblick skildes både vid sit lif och sina stora utsigter, det torde vara eftertänkeligt. Jag undrar för öfrigt, hvarföre min Herre, som, för at betaga Gustaf Adolph den äran at kallas jordens vällust, åberopar et yttrande af Herr d'Alembert, icke äfven citerar Voltaires Historia, för at vägra Carl 12 rättigheten at nämnas Nordens Ära. /

Str. 4. *Framför dig vi ej mer den sorgsna aning skåda. Jag vet ej:* säger min Herre, *någon varit nog vidskeplig för at tro, det November mer, än andra månader i året, varit dödelig för våra Konungar.* Nej, min Herre, det vore största orimlighet i verlden. Vi hafva väl i November månad trenne secler igenom gjordt de märkeligaste förluster: Sverige har sett blomman af sitt Ridderskap massacreras i det första, och tvänne af sina största Konungar stupa i de sednare århundraden, alt i November månad; men ändå har November ej

varit mer olycklig för oss, än de öfrige månader i året: och det, som är aldraorimligast, Auctor föreställer denna oskäliga känsla af November månads bedröflighet, under bild af en aning, som bär Himlens vrede teknad. Hvad! Bilder i et Skalde-Stycke! Det är ju en påtagelig uselhet? än mer: tala om aningar, då likväl Philosopherne äro så ovisse om aningar gifvas: sådant är ju tvärt emot alla Poëtiska reglor? ty Skalde-Stycken böra ju skrifvas, som Metaphysiska afhandlingar. Hamlets skugga hos Schakspear och Nimi spöke hos Voltaire hafva derföre endast gjordt en så lycklig värkan, emedan man aldeles är öfvertygad om spökens möjelighet. Men det är icke så med aningar — Nej min Herre jag lämnar Ironien, ty Ni tyckes icke känna troperne. Om Ni trenne gånger å rad på en och samma gata öfverfalles af några oförskämda, som utan vördnad för Er lilla critiska själ, och utan anseende til Er moraliska finhet, obarmhertigt upklappa Er physiska sida, hvarföre undviker Ni at gå fjerde gången därfram? Ni är väl icke nog vidskeplig för at anse denna gata såsom mera rygglysten til papperskämmare, än alla andra gator? utan det är blott för ro skull, som det faller Er in at promenera litet åt sidan. I öfrigt, min Herre, om någon berättade Er, at Virgilius anfört en fornsägen om hvilken han nödgats säga: Prisca fides facto, sed fama perennis, och at Voltaire sjelf i sin Henriade betjenar sig af den allmänna fördomen om aningar, för at afmåla dessa *säkra förebud af stora händelser*, huru skulle Ni ej då få orsak, at ropa til de tvänne kullarne på Parnassen: I högar, skyler mig!

Skall jorden — vid Polen upp mot Himlen nå? Denna vers kan Criticus omöjligen finna sig vid. *I första Strophen,* säger han, *var det himlen, som sänkte sig mot jorden, och i denna är det jorden, som höjer sig mot himlen. Hvilketdera skall man nu tro? det är underligit i alla fall, huru jorden*

stiger upp til himla. Altför underligt! huru kan jorden stiga til himla, utan at hafva ben, sannerligen, min fromma själ, är icke detta äfven något ogudaktigt. Huru kan jorden stiga til himla då man förvisso vet at himlen är Guds säte och jorden dess fotapall? man sitter ju intet på sin fotapall ej heller lägger man fötterne i sätet? Jag kan aldrig förlåta Herr Leopoldt at så rusta med verlds systemet. Och denna vers kan väl aldrig ursäktas därmed, at Auctor därunder velat bilda Sveriges lycka, at styras af Gudar; ty i Poësier är ingen ting angelägnare, än at alt öfverensstämmer med den physiska sanningen? alla Skalde-Stycken borde därföre hädanefter undergå censure af någon Professor i Physiken. Åtminstone hafva forntidens stora Skalder aldrig sagt något physiskt, som blott haft Moralisk bemärkelse. Således när Homerus berättar om Circe, at hon förvände alla Ulyssis Stallbröder til et visst slags fyrfotade djur, så är ju klart, at hon ämnade lägga denna stora Konungens sällskap på stia; Och när den stackota Horatius sjunger, at han *skulle stöta sin uphögda hjessa emot stjernhvalfvet*, så bör man tro, det han i samma ögnablick var så lång, at det högsta Kyrkotorn i Stockholm knapt skulle räckt honom til smalbenet.

Str. 5. *Du som oss Himlen sågs med ädelt högmod gifva: At tillägga Gud ädelt högmod*, säger vår goda Catecheticus, *är en stark compliment.* Ja min gunstiga Herre, det är väl bäst, at hålla sig vid Catechesen, ty man examinerar Oden i husförhören, likasom Trones artiklar. Auctor bör säkert bedja Gud om förlåtelse at hafva varit så Poëtisk, och at emillan Svebilius och Horatius häldre hafva valt den sednares sätt at uttrycka sig. Denna hedning, då han beskrifver gudars och menniskors Fader, säger om honom, at han alto supercilio cuncta movebat. Så aldeles var han ouplyst. /

Str. 6. *Så när en trottsig ätt — Den Gud* m. m. Märk,

min läsare, huru Criticus commenterar öfver detta ställe: *Det som med möda häraf kan förstås,* säger han, *är at det teknet, Gud satte i skyn, skal vara rägnbågan, och at den trottsiga ätten, som kallade med en hädisk arm böljorne at dränka fostren i sin barm, lärer betekna stormarne.* Jag tilstår til min blygd, at jag utan min Herres förklaring aldrig skulle hafva begripit denna Stroph. Ty i min stora enfaldighet tog jag den omtalta trotsiga ätten för det ogudaktiga och hädiska folket, som i Skriften omtalas, och som genom sin upstudsighet manade hämden at utbryta i en syndaflod. Vidare, mente jag, at med de fostren, som i syndafloden förgingos, skulle förstås alla lefvande varelser, och at den barm eller sköte, hvari dessa fostren dränktes, voro jordens, den allmänna Modrens. Emedan Auctor (så vida han haft den mening min Herre upgifver) nog litet förstått sig sjelf för at skrifva: *De vilda böljors ras, som jorden öfversvallar och dränker fostren i dess barm;* hvilket af en enfaldig läsare icke annorlunda låter förstå sig, än så *at böljorne dränkte jordens foster i hennes egen barm.* I denna mening styrktes jag ännu mer, så länge jag icke hade mig bekant, at stormarne voro en ätt (det vil säga afkomlingar af någon viss stamfar) at stormarne hafva foster; at stormarne hafva en barm, hvari dessa fostren dränktes; at stormarne sträcka en hädisk arm; at stormarna kalla böljorna; och at böljorna öfversvalla stormarna för at dränka deras foster; men sedan min Herre påstått at så skett, törs jag icke annat än vara af samma mening. Jag tager mit förnuft til fånga, och tror på min Herres ord, at stormarne för syndafloden haft alla dessa egenskaper. De, så väl som mycket annat hafva åtminstone sedan blifvit mindre förträffelige: så at om någon i framtiden läser min Herres Critik, lär han utan mycket betänkande kunna säga, at min Herre skrifvit långt efter syndafloden.

Lät höra, fortfar Criticus, *hvad mening som skulle kunna dragas af denna och den föregående Strophens jämförelse? Jo, på samma sätt, som Gustaf fällt sjelfsvåldets yra* (fälla en yra är utan tvifvel et öfvermåtton godt talesätt) *och nu gifvit oss en arftagare til sin Thron, på samma sätt satte Gud rägnbågan til et tekn i skyn, och på samma sätt skapte han på första dagen ljuset. En liknelse ljuflig och klar.* Men också en jämförelse af de ypperligaste! Mången skulle häraf sluta at min Herre sätter Auctors poetiska förtjenst i fråga, men det är långt därifrån. Min Herre är väl finare än så. Det är hans goda hjerta och hans mennisko-kärlek som Ni här angriper. Om han vore mennisko-vän skulle han, utan at lämna Er bättre uplysning, kunna se Er göra så grufveliga Bocksprång i tänkekonsten? Det är ju hårdt, at intet visa en vilsefarande vägen? Men se, så högfärdig är han, at han icke vill vara Fåra-Herde. Hör, min vän, jag är icke slaf af denna verldens härlighet: jag vil ledsaga Eder. Följ mig blott med Er eftertanka, så skal äfven Ni kunna begripa: På samma sätt som Gud befalte syndafloden uphöra och gaf verlden deremot et evigt tekn, på samma sätt satte Gustaf en gräns för sjelfsvälds-yran och gaf Sverge mot dess framdeles hot en Ättling af Vasarne. Vidare, likasom Gud, när han af materien ville dana en fullkomlig verld, på första dagen gjorde det ljus, som åt alt ger lif och rörelse; lika så skänkte Gustaf, då han af en grundlagd sällhet ville bereda en fullkomlig, sit Rike en Prins, hvars egenskaper åt alt skulle gifva upmuntran och värksamhet.

Str. 7. *Hvem har de murar bygt, som hafvets gränsor följa* m. m. *Auctor*, utlåter sig Criticus, *är säkert ensam, som är nog skarpsynt at se de där murarne, som gå rundt omkring hafvet, och de där vårdarne som prunka emot skyn, med hundra Seclers hopp.* Denna förträffeliga Critik är väl aldeles

efter de reglor, som *Pope och förnuftet föreskrifva.* Hvilken grannlagenhet i anförandet af Auctors ord: murarna följa hafvets gränsor, säger Herr Leopoldt. De gå rundt omkring hafvet, säger Criticus. Hvilken bevislighet i denna korta vederläggning: Auctor är säkert ensam, som ser detta! Ja, huru skulle väl det nånsin kunna hända, som en Författare af Stockholms Posten icke ser. Farväl Hr. Auctor med hela Ert tilkommande Sverge: från detta Rom jag ögat vänder.

Str. 8. *Och lyckan är en Gud som här ej Tempel har. Änskönt,* säger Criticus, *det folk, som Auctor här beskrifver är så lyckeligt, är Lyckan dock en Gud som här ej Tempel har.* Aldeles det, min Herre. Auctor har, som jag tror, ingen ting, at påminna häremot; ty hvar och en begriper lätteligen at annat är den verkeliga sällheten och annat den flyktiga Gudomlighet, åt hvilken fåfängan och egennyttan upbygt Tempel. Således änskönt man icke gynnas af lyckan, kan man väl ändå vara lyckelig; liksom jag, änskönt min Herre stundom rent af galet förstår Auctors mening, icke deraf skulle villa draga den slutsats at min Herre är rent af galen.

Härpå, fortfar den lilla, *frågar Auctor Gudarne, hvad han är och försäkrar det är på detta sätt Konungen skal bli odödelig.* Nej, min vän, det är på detta sätt som Ni altid hugger i vädret. Om Herren tror det vara en Granskares rättighet, at hoppa öfver hvilken mening han behagar, för at binda ihop dem, som icke höra tilsammans, då har jag ingen ting häremot at invända. Men om en Granskare åtminstone bör kunna läsa rätt innan til, innan han griper sig an med at utdöma versar, då törs jag i ödmjukhet bedja min Herre at på nytt genomläsa denna strophe och peka troget på raderne.

Str. 9—10. *Här tycks vid blixtrens qvicka låga et Folk af Hufvudmän* m. m. Åter en granskning efter Popes och för-

nuftets reglor. *Jag tror knapt*, säger Criticus, *at någon annan tycker så med.* Hvilken sinrikhet i dessa uttryck: *Auctor är säkert ensam som ser detta* — och *jag tror knapt at någon annan tycker så med.* När Herrn icke tror det så måste det säkert förhålla sig annorlunda. Men tror min Herre då alt det, som värkeligen är sant? Tror min Herre, t. ex. at min Herre är en eländig Granskare? Jag tror knapt någon fins, som icke tycker så med. Men hvarför får då ingen lof, at tycka sig se et folk af Hufvudmän? Jo, min Herre har härtil et rätt lustigt skäl: Man vet icke, heter det, hvad det är för et *Folk som består af bara Generaler.* Men annat, säger min Herre kan icke förstås med Hufvudmän. Det beklagar jag. Antingen har då hvar och en af Ständerna varit en General, eller har han icke varit hufvudman för den flock af hemmavarande Medborgare, som updragit honom rättigheten at i sit namn styra och ställa med Rikets angelägenheter. /

I Oceanens famn — Så högt hon lagrens mål för sina Hjeltar satt. Criticus beskyller här Auctor för at hafva sagt, det *Ärans Krona är Lagrens mål.* Lagrens mål så högt opp! det bedröfvar honom. Jag finner väl icke at Herr Leopoldt sagt en sådan Galimathias, men det är kanske et fel af mitt omdöme. Se här Er slutsats, min Herre: *Såsom äran fäster i Stjernhvalfvet den krona hon ger åt Prinsen, och som hon lika så högt äfven satt det mål, dit alla hennes Hjeltar böra hinna för at förtjena Lagren; Altså är ärans krona Lagrens mål.* Jag tackar min Herre för underrättelse om denna figuren. Om den är riktig, som min Herre försäkrar, så råder jag min Herre at ju förr dess heldre taga afsked från Censors Ämbetet. Hvarföre det? frågar Herrn. Derföre at detta sätt at sluta uttryckeligen bifaller det: Min Herre är en olycklig Far: Han afsättes af sina egna barn. Se här en Syllogismus, som min Herres demonstrations-

methode aflat med dess critiska magnificence: *Såsom det orimligaste hufvud ofta tror sig hafva ganska goda begrepp och min Herre äfven ofta tror sig hafva ganska goda begrep, altså är min Herre det orimligaste hufvud.* Sanningen är likväl at denna figur är ganska oriktig. Deraf bevisar man väl at min Herre är det orimligaste hufvud: det är sant; men deraf skulle man äfven kunna bevisa at min Herre har ganska goda begrepp: hvilket vore orimligt. Utan at skymfa min Herres hufvud, kan jag väl tilstå at Logican icke är min Herres hufvudsak. *Så skull' vid dödens brant — Så hördes genom afgrunds natt — Så blef det och din lott — Och så det hvalf där* m. m. *Man finner ej*, säger Criticus, *huru alla dessa så komma öfverens, ty får man väl något rent Rhetoriskt sammanhang däraf at såsom Äran* m. m. Såsom min Herre med mera force lär hafva lagt sig på Rhetorican, än på Slutkonsten, så törs jag icke dissputera i detta mål. Jag medgifver då til en början, det ingen ting kan vara obegripligare, än det at, *emedan Hjeltars mål är så högt upsatt så skulle* (för at nå detta mål) I, II och III *Gustafs Hjeltedygd öfvergå alla öfrigas, liksom Atlas sträcker sin stolta spets upp ibland molnen, då den rädda vandringsmannen vid foten deraf hissnar för dess högd.* När jag först läste Oden, så förstod jag ganska väl denna jämförelse, men nu sedan min Herre försäkrat den vara obegriplig finner jag at jag gjordt en stor dårskap som begripit den, och har föresatt mig at icke mer begripa et enda ord däraf, förrän Auctor förbättrar Strophen efter min Herres förslag. Låtom oss då höra detta vackra förslag at gifva dessa versar et rent Rhetoriskt sammanhang. Läsaren torde tillåta at man uprepar några ord af det föregående: *Likasom Atlas*, säger Herr Leopoldt, *med stolthet höjer sig emot himlen, så hafva Vasarne genom sit mod upgått til ärans spets.* Hvarföre icke äfven, infaller Criticus, *och så bäfvar den häpna*

vandringsmannen vid foten däraf? Min Herre ville då säga, det våra tre Gustafver förtjenat namn af Hjeltar på samma sätt som vandringsmannen, då han häpen bäfvar vid foten af Atlas? Och detta är det rena Rhetoriska talsätt min Herre påyrkar? Min Herre är stark i Rhetorican. Min Herre tycks hafva bevistat det Universitetet, hvaräst hvar och en spatserar på fyra faculteter: ty där de utgöra et undervisande samfund, får man ej vältalighets reglor af detta slag.

Str. 11. *Här får jag äfven anmärka*, fortfar Criticus, *at om Auctor här med skäl säger at Tyskland föll och skälfde för Gustaf Adolfs fot, borde han icke i första Strophen kallat honom jordens vällust.* Detta ordet: *jordens vällust* ligger min Herre om hjertat. Min Herre kan icke förlåta Gustaf Adolf at hafva varit jordens vällust, och ännu mindre Herr Leopoldt at hafva tillagt honom detta namn, som hans stora hjerta så väl förtjenat, som Europa täflar om at uprepa och som borde vara helgadt i Sverige, om ock det icke ägde mera anseendet af sanning. Min Herre tål icke det som gifver vällust; men, min Herre, denna stora Konung som blifvit Kröntas eftersyn och som verlden dyrkar, är redan öfver afvunden. Tillåt mig påminna min Herre, at folksslagens vördnad för en stor mans minne är en ärestod som vore nidingsvärk at ofreda. Tillåt mig säga, at Europas förundran bevisar mer än Herr d'Alemberts yttrande, och at man fåfängt citerar böcker emot den, som förstått förtjusa. Om denna Gudomliga Hjelte icke varit jordens vällust, så är det icke en fläck för hans ära, utan för verldens. Det är en skugga i mensko-slägtets Historia, som man gör det en välgärning at dölja. Han har förtjent vara det, och det bör vara nog, jag säger icke för en skald, jag säger icke för hvar Svensk, utan för alla folkslag i Europa. Dessutan min Herre, är det icke ur Historien man skal bevisa at förnuftet har orätt. Herr d'Alembert är bättre Meta-

physicus än min Herre: Han kände utan tvifvel ganska väl denna sanning, äfven då han skref det yttrande, som min Herre åberopar sig utan at anföra det. Min Herre bör lära sig högakta stora män och läsa någon god Logica. Min Herre bör låta underrätta sig at Jerusalems förstöring icke utplånat verldens kärlek för Titus, lika som et enda förnuftigt ställe i min Herres Critik icke utplånat löjeligheten af de öfrige. Min Herre bör lära sig väl känna en sak innan han yttrar sig därom. Min Herre bör vara modest. Min Herre bör veta, at man icke skrifver en Historia på vers. Min Herre bör hafva vördnad för allmänheten. Min Herre bör älska sin förläggare som sin Christendoms Broder. Min Herre bör icke granska. Intet är så nödvändigt för en Granskare som at hafva rätt. Denna gången har min Herre förnuftet emot sig och detta är en liten olägenhet. Min Herre har det Svenska hjertat emot sig: det är också en. Min Herre har til all olycka äfven Skalde-konsten emot sig. Se här tvänne versar af en ganska god Poet, som med lika styrka gifvit läxor åt Regenter och Skalder, och äfven i all sin tid uphöjt sin röst til menskligheten försvar. De äro skrifne til en stor Monark, just då han stod under vapnen:

Le Salomon du Nord en est donc l'Alexander?
Et *l'amour de la terre* en est aussi *l'effroi?*

Om min Herre ännu icke kan begripa huru man på en gång kan vara båda delarne, så lät någon förklara för min Herre dessa påföljande versar ur detta sköna Skaldestycke:

Je Vous aime pourtant, malgré tout ce carnage,
Dont Vous avéz souillé le champ de nos Germains;
Vous êtes un Heros; mais Vous êtes un sage:
Votre raison maudit les exploits inhumains

Où Vous força vôtre courage.
Au millieu de canons, sur des morts entassés,
Affrontant le trepas & fixant la victoire;
Je Vous pardonne tout, car Vous en gemisez:

Tör hända är det ingen som man ur flera skäl bör förlåta at hafva varit Hjelte än Gustaf Adolph; min Herre ser häraf at man icke skrifver Skalde-Stycken som Avisor; at för at dömma om hvad en Poet kan säga eller icke, bör man genom någon Poets läsning hafva inhämtat åtminstone idée om Skaldekonsten; och änteligen, at Auctor i sanning icke kan draga mycken fåfänga af den stora heder min Herre genom sin granskning säger sig bevisa honom.

Str. 12. *Dö i din födslostund om du ej lär regera.* Criticus utlåter sig häröfver sålunda: *Detta hade passat sig i Dygdens eller någon annan Gudinnas mun; men af Herr Leopoldt är det et nog starkt uttryck.* Ja, det är et stort fel i Skaldekonsten at hafva starka uttryck. Intet befriar en så väldigt från alla Critiker som en ädel matthet. Min Herre undviker ock så samvetsgrant all den styrka, tankegåfvan kan gifva i uttryck, at man i hela denna anmärkning icke finner spår efter någon annan tanke än den som min Herre haft at skrifva en och en half rad. Nej, jag skämtar: Anmärkningen är förträffelig. Den där Gudinnan hade varit et skönt infall af Herr Leopoldt. Hvilken ny upfinning at personifiera Dygden! Ingen ting ger et uttryck mera manlighet än en sådan Gudomlig Qvinsperson. Ty Skaldernes ingifvelse är icke mer tilräckelig at göra sanningar ansedda och älskade. Så at när Herr Voltaire säger til Konungarne: aprenez à trembler, så bör man däraf sluta, at Herr Voltaire antingen varit sjelfva Dygden, eller ock är det et nog starkt uttryck af Herr Voltaire. Jag undrar eljest, huru min Herre såsom så litet vän af Himmelen kan

hafva så stark smak för Gudomligheter. De pläga likväl mäst uppehålla sig i Himmelen. Men til äfventyrs har min Herre misstagit sig på några af de jordiska. Om så är vil jag råda Auctor at låta min Herre i djup frid ensam bruka både Dygden och Visheten.

Änteligen gör min Herre oss den äran at framställa ändalyckten af sin välskapade granskning. Det är här som min Herre visar sig i full dager. *Auctor*, säger min Herre, *slutar omsider med denna hotelse: Prins se det klot i rymden sväfva* m. m. hvaröfver min Herre genast framalstrar denna djupsinniga betragtelse: *Man finner ej hvad en Regent om också han vore sin Spira ovärdig kan hafva at frugta för Solen. Den skiner ju öfver både onda och goda. Man vet väl at solen och stjernorna en gång skola falla ner på jorden, men det sker blott för at bebåda oss domen, och Auctors mening lär ej vara at en elak Regent kan vålla verldens ändalykt.* Man säger i et ordspråk at ändan kröner värket och det sannas här. En sådan anmärkning är värd Er penna min Herre. Hon är sig lik alt igenom: servatur ad imum. Hvilket sammanhang! Solen, säger Auctor, bådar en framtid, och framtiden dömer. Solen, säger Criticus, skiner både öfver onda och goda och skall en gång falla neder på jorden. Således efter Sol och Stjernor en gång skola falla ner på jorden, så behöfva Regenter icke rädas framtidens dom. Det är förmodeligen denna ganska djupa betraktelse öfver förgängligheten af verldslig ära som öfvertalat min Herre at utgifva en så illa skrifven Critik.

XLIV: 3.

Til Utgifvaren af Stockholms Posten.

Min Herre.

VAR god och lämna detta bref med första et rum i Edra Tidningar. Man har der angripit et af mina Försök, och jag har tegat; man angriper mig nu til min person, och det torde vara tilbörligt at jag yttrar mig.

Hvarföre öfverhopar man mig med otidigheter? Derföre at jag skrifvit några versar som man funnit sig föranlåten at icke tycka om; derföre at jag nödvändigt skall hafva skrifvit et försvar för desse verser, hvilket jag likväl aldrig sett. Jag har altid trodt min Herre, at man borde veta hvad man skrifver; men jag refererar mig i detta mål til Edre Auctorers ärfarenhet.

Af hvad raseri at säga uselheter finner man nöje uti at öfversvämma Allmänheten med brochurer som försmäda utan at uplysa? Tillåt mig säga Eder, min Herre, at det icke är på detta sätt som Ni skall göra Edra papper älskade af förnuftigt och hederligt folk. Allmänheten kan skratta åt löjligheter; men min Herre, Allmänheten återkommer altid til det sanna och det anständiga. Om man skrifvit några elaka versar: hvad mer? Behöfver man för at låta dem glömmas, skrifva så många ark elak prosa, som til äfventyrs glömmes ännu snarare? Om händelsevis en eller annan deraf skulle duga, hvarföre skulle jag häldre försvara än förbättra de öfrige?

Om de allesamman åtminstone äro drägelige; skulle man väl bevisa dem vara eländige, genom de försmädelser man kastar på et Samfund, af hvilket jag har den äran at vara Ledamot?

Det behöfves et helt tidehvarf säger min Criticus at genomläsa Apollogien för min Ode. Huru? Han har då redan sedt detta försvar? Han har då redan öfverlefvat detta Tidehvarf? Han fabricerar då i all beqvämlighet sitt vissa ovett om dagen, under det jag, hvartil han icke otydeligen adresserar det, ännu icke sedt mera än et långt företal af en skrift, som man säger vara ämnad at försvara mitt försök?

Jag beklagar at min Criticus skall hafva så svårt för at läsa. Det kunde annars uphjelpa hans granskning-gåfva. Ännu mera skulle jag beklaga, om de skäl som olyckligtvis kunna finnas i detta försvar, hos honom skulle medföra samma olägenhet hvarmed Daniels tjärkakor fordom besvärade Draken i Babel: Jag ville för alt i verlden icke, det någon skulle göra mig den äran, at spricka för min skull.

Det kan väl vara jag som skrifvit om mig sjelf, *at jag icke vet hvad jag skall tänka om så mycken Philosophie hos mig; at jag länge väntat det jag sjelf skulle försvara mig; at jag icke bör misstycka mina egna anmärkningar* m. m. Detta säger jag kan altförväl vara af min hand. Ingen ting är sannolikare.

Men det är långt ifrån mig at anse mina begge antastare för en och samma person. Det är omöjligt at det skulle vara min djupsinnige Criticus som fattat pennan för at understödja sin lutande myndighet. Detta respectabla snille som *berättar oss huru Lejonet är et grymt djur och huru vi derföre böra vandra i et nytt lefverne;* Denne skarptänkte Granskare, som icke dess mindre låter trycka om sig at *man på et helt seculum icke skulle finna et enda skäl emot dess Critik*; skulle väl han vara den samma som först agerar part, och som strax

derpå kommer at i Allmänhetens namn afdömma sin egen sak; ungefärligen på samma sätt som i en af våra Comedier Arlequin Doctor, försäkrar at Arlequin coujon gifvit förträffeliga recepter? Jag vet väl at det gifvas vissa elacka själar som uttyda alting til det värsta: Om någon gör en dårskap med nakot hufvud, och kommer tilbaka inkrupen i en stor peruk, så säga de straxt på blotta ansigtet at det är samma menniska; men det är icke min dråpelige Criticus som denna gången kommit tilbaka i en stor peruk.

Det är säkert någon nyläring som velat skyla sig under dess vingars skugga, och som menar at hela Sveriget består af idel Opponenter och Respondenter. Man finner at han explicerat Curtius; men hvadan kommer at begrepet om Curtius är så nära förenat med begrepet om Linealen? Om någon okunnig Magister vant honom at räkna Linealerne til den instrumentele Philosophien, så utber jag mig åtminstone at min Vittre Granskare icke lär honom at använda dem i Critiquen.

Man måste underrätta denna vackra yngling, at Professorerne i Upsala icke läsa Methaphysiken för bänkarne i Auditorio; at om någon härifrån hugnat honom med denna nyhet, har den utan tvifvel varit bördig ifrån något öde-lämnat näringsställe som ropat hämd öfver Philosophien och som kastat sig under Stockholms Postens protection; at vi som här nyttja våre Lärares föreläsningar, värkeligen kasta ut mindre pengar för at betala sönderslagna rutor, än för at hämta dåliga vecko-blad ifrån Stockholm; och ändteligen, at om den unga mannen sjelf på någon tid skulle behaga komma hit för at disciplinera och skrifva exercitia stili, kan man med lika så stor trygghet lofva honom at icke oroas i sin söta sömn, som man är säker at han ifrån cathedern å sin sida icke skulle öfverfalla någon.

Hvad mig beträffar min Herre, så torde närvarande omständigheter ursägta mig, at inför allmänheten tala något om mig sjelf. Jag älskar de vackra konsterne och jag har någon gång dristat mig at idka dem; men jag har altid trodt mig böra sätta skyldigheten at vara menniska framför äregirigheten at vara Auctor. Det är väl möjeligt at jag skrifvit en rätt medelmåttig Ode; men jag vågar säga det är omöjligit at jag skulle hafva nedstigit ända til at försvara den med ovett. Min böjelse för rättelser är lika upriktig, som den förtjusning hvarmed jag altid dyrkat våra värkeliga snillen, och om jag tagit mig den friheten at bele någon, är det den endast, som vanhedrar en konst hvilken borde användas at göra mennisko-släktet uplystare och bättre. Det är utan tvifvel bedröfligit at se våra Vitterhets-idkare spela gycklare inför en allmänhet hvars mästare de borde vara; at se dem mörda hvar annan för en blixt af anseende, som försvinner under det de slitas derom; och lika som Simson låta förkrossa sig sjelfva, för det nöjet at se sina medtäflare begrafvas i samma grus; men om detta är en värkelig olycka, så är det både vedervärdigt och löjligit, at se de små gaddade djurens smidighet, som lefva af de sår de kunna gifva, och som under skuggan af et obekant namn, lika som ormar dolde i gräset, stinga den förbigående som underlåter at förtrampa dem.

Jag har likväl altid föreställt mig at i et land där man begynt få smak för Vitterhet, skulle en mängd af sådane småcritici och lego-författare, vara äfven så oundvikelig, som en mängd af flugor sommartiden vid et väl anrättat bord. Man har lust af at se huru de låta köpa sina dageliga Rhapsodier ur det ganska Philosophiska skäl *at befria oss ifrån ledsnaden, denna förminskning af vår varelse.* Det är nog troligt at de som vilja läsa deras skrifter, mera förlora af sina penningar än de vinna i sin varelse; men hvarföre icke fördraga dem

om de äro oundviklige? För min del fördrager jag dem ganska väl, oaktadt alla de fel som kunna gifva mig anledning at frukta dem.

Jag har då den äran at ganska upriktigt förklara: det jag af alt hjerta unnar mina begge Herrar Critici at så länge de behaga stöfva efter de fel som kunna finnas i hvad jag redan skrifvit, eller til äfventyrs framdeles varder skrifvandes: och detta emedan man icke bör binda munnen til på oxan som tröskar. Men om någon gång det skulle hända, at Herrarne råkade löpa miste om sporet; och någon vore nog djerf at le deråt; så anhåller jag ödmjukeligen at icke mera tagas för hufvudet för en sådan förmätenhet: och detta emedan jag säger om at stå i Stockholms Posten, det samma som Roscius sade om at gå på Theatren: *Jag har likväl lefvat med äran!* Til Er, min Herre såsom utgifvare af detta Papper får jag adressera hvad jag någon gång lärt i en af forntidens Idyller: ***Min vän lät din drift beta i mitt gräs, men laga at den icke stångar mig.***

Jag förblifver etc.

Upsala d. 5 Martii 1779. CARL GUST. LEOPOLDT.

XLV.

DEN sämsta skrift af någon lärd
Jag nånsin haft i mina händer,
Jag nu med detta budet sänder
Till den som mäst är älskansvärd.

Mig himlen täckts den gåfvan unna
At mina venner *ledsna** kunna:
När det ej sker med min person,
Det sker med Malmens oration — — —

XLVI.

Sin Lager, Snillets Gud, till Din belöning bröt:
Du tog Hans fackla blott, och delte ej Hans ära.
Du geck från Helicon at den på Sion bära,
Du kom: kring Davids Borg Du Snillets strålar gjöt.
Du verldslig Vishets kraft med ordets helgd förlikat;
Ditt hjerta älskad gjordt den Lära Du prädikat
Ack! långt från vilda rop, ur heligt grymma bröst,
Hvad hon Gudomlig blir af männskligheten röst!
Det Berg, der Nådens GUD, en Kyrka fordom grundat,
Hvars murar än bestå, mot Afgrunds rytande,
På spetsen af Sin högd Dig ändtlig hunnit se.
Du hittills födt en Hjord: Se, tiden för Dig stundat
At visa Herdar väg och lära Lärare.
O! må den eftersyn, som de hos Dig berömma,
Förmå de helge Män, som vård om själar fått,
Att sky för våra fel, men för vår svaghet ömma;
Att undervisa oss och icke oss fördömma;
Att skrifta syndaren; men gjöra männskan godt!
Den GUD hvars namn Du tjänt, hvars vilja Du förklarat,

* *Ordet Ledsna* anhåller ödmiukeligen at här blifva benådat med activi bemärkelse och värdighet.

Hvars mildhet, altid känd, och aldrig dyrkad rätt,
Din röst, mot Vantrons hot och dårars skräck försvarat,
Den GUDEN sett Ditt nit; den GUDEN Dig förvarat
Belöning i *Din Dygd, Din Ära och Din Ätt.*

XLVII.

BJÖRN-DANSEN.
Fabel.

TvÅ Systrar utaf Ape-slägte
Som för grimace-förtjensten blott,
På hufvud't af en Björn sit säte hade fått,
En afton vid des dans uptäkte:
At deras artighet det mesta löje väkte,
At pöbeln klappat mest åt deras viga spratt.
Det ej förgäfves är, (sad straxt en markatt-hona)
At på den grofva Björn, naturen oss har satt
Til hufvud-prydnad och til krona.
Se huru dumt han bär sig åt!
Men se hur nögd för oss man slösar bort sin plåt!
Kom, til en råga på vår ära,
Förbarmom oss min Vän, och sökom äfvenså
Det arma kreaturet lära,
At bättre sina steg förstå.
För flickor utaf vett man oss skal hålla då.
Hon sig vid dessa ord af Björnens nacke kastar:
Ack! ropar hon, hur dum du är!
Med hvilken ofatt kropp dit öde dig belastar!

Hur tungt du vänder dig! hur plumt du föttren bär!
Naturen tyks för dig et styfmors hjerta hysa
Som nekar dig likt mig at lysa.
Jag ömkan dock med dig, din stackars djefvul, drar.
Så lär i dag din plumphet rätta,
Och lär din dumma kropp uti den stälning sätta,
Som man hos mig beundrat har.
Så dansar man — — men i det samma,
Man såg den vreda Björn des käft så trygt beramma,
At i et oförmodadt hopp,
Hon vände hufvud't ner och något annat opp.
Nej lär, sad han, af mig, at ej et Handtverk yrka,
Til hvilket aldrig vett i apehjernor fans!
Lät pöbeln mysa åt din dans;
Jag har mit värde af min styrka.

I fjollor af det vakra kön;
I, som naturen velat skapa,
I samma Class som denna apa!
Och som ej sällan ger de samma dårskaps-rön!
Då j så myndigt lagar skipen
För snille, och för vitterhet;
Och då j kallen uselhet
Det höga som j ej begripen;
Och då er lilla trånga själ
Som all sin tänkekraft i blott et bref plär tömma,
Begynner våra skrifter dömma,
Och liksom apan här, sig menar dömma väl:
Må hännes kullbytt bli en lärospån för eder.
Ty veten, om j ha'n den heder

At rummet öfver oss vår höflighet er ger
För eder klenhet skull det sker
Och at i glam med er en trumpenhet förmilda
Som vi af tanke-gåfvan ärft;
Men ej at spotskt och dumt och djerft
I efter eder nyck oss skulle söka bilda
I högmål, dem vi känna blott,
Och ingen höna än förstått.
Tro mig, försöken ej, at eder kättja vända
På ämnen af så farligt slag.
Lät Apans öde er til nyttig varning ländа:
Det eljest torde ske en dag,
At någon vredgad Björn er sådan trumf tör sända
At, enligt med naturens lag,
I eder granskning röjs, kan hända,
Långt mindre hufvud än som ända.

XLVIII.

Til
Herr Häradshöfdingen L. N. WADSTRÖM,
vid
Dess aflidna Frus
Välborna Fru
FRED. ULR. WILH. von STIERNEMANS
Jordfästning
Den 2 Martii 1780.
Af
F. J.

Clam tamen intrato — — — Ovid.

VÄLAN, min Vän, ännu ett slag!
Du kom då i ditt hus tilbaka
At hämta, af en bleknad Maka,
Dess kärleks sidsta andedrag!
Förgäfves, under nöjets lag,
Ditt hjerta, skapat för at brinna,
Sig trodt för altid lyckligt finna:
Vi äro sälle blott en dag
Och våra år i qval försvinna.

O Du, hvars ömma sammanljud
Mitt ännu späda bröst bevekte!

Hur fann jag ej Apollo Gud,
När du på Cittrans strängar lekte!
Jag då med tusen böners tal,
Af din och snillets Gud begärde
Den lyra, du mig älska lärde;
O Himmel! han mig den förärde,
Men för at sjunga dina qval.

Min Vän jag lemnar den tilbaka
Du ensam henne sköta bör.
Det til *Ovide* allena hör
At sjunga en förlorad Maka; (æ
Ur sjelfva Fjällens frusna barm
Castalens våg för honom flyter,
Och midt ibland de vilda Schyter,
Han sina Lager Krantsar knyter,
I trots af deras hot och harm:
Förgäfves ödet honom sårar:
Han rörs, men han sin styrka vet;
Han gråter, men med värdighet,
Och segrar under sina tårar.

æ) Ovidius Naso den tredje i ordningen af Roms största Skalder, förvistes af Kejsar AUGUSTUS i landsflyckt längst bort til de Schytiske bergen. Han författade där sina bekanta böcker öfver sorgeliga ämnen och ibland dem den Elegien, der han så ömt beskrifver sin skilsmässa ifrån Rom och ifrån sin maka. Under alt detta var han ständigt oroad af Schyterne ett gallfullt och ohyfsat Folk, som lefde af rof och som förfölgde Ovidius efter han icke lefde på samma sätt som de. Han afmålar sjelf sitt tillstånd således, at han *hvart ögonbleck såg svärdet öfver strupen på sig.*

Ego perditus ensem
Hæsurum jugulo jam puto jamque meo.

Detta barbariska Folk har sedan gjordt åtskilliga ströfvande utflyttningar: Man håller icke för nödigt at tillkännagifva til hvilka orter det skett.

Min Vän, med några drag ännu
Jag denna målning daga ville;
Men Du lär märka at mitt snille
Har slocknat lika som Din Fru.

XLIX: 1.

Norrköping, den 27 Febr. 1780.

Min Herre!

JAG tackar Er ödmjukeligen för den godhet Ni haft at meddela mig Herr F**s anmärkningar öfver Hr. Kyrkoherden Ekmarks bok om Christendomen. Man igenkänner nog där vår tids lättsinnighet och den lösa lärdom, som är mera skickelig at skratta än at undersöka. Herr F. borde blygas för at med så liten vördnad vederlägga en respektabel Kyrkoherde, som omvänder så många, och som skrifvit en bok full af citationer, approberad af et respektabelt Consistorium och dedicerad til en respektabel Herre, som *är född med böjelser at vara en Guds och menniskofiende och som likväl icke nödvändigt måste blifva det.*(a)

Herr Pastorn önskar på något ställe i sin bok, at deras namn och arbeten måtte förgätas och förgås, som skrifvit sina böcker tvärt emot hans principer. »Jag igänkänner väl här», säger Herr F**, »denna Författares malice: han ville utan tvifvel at alla de stackars Bokhandlare skulle svälta ihjäl, som ännu hafva sina Boklådor lastade med dessa Auctorers arbeten.» »De kunna hafva sina ofullkomligheter,» fortfar han,

a) Se Dedicationen framför boken.

»men om utspridandet af var och en bok skulle inskränkas och förhindras i mån af som man där finner osanningar eller dårskaper; skulle väl Herr Pastorn vara öfvermåttan säker at ingen ting risquera dervid?»

»Hvad skulle Herr Kyrkoherden sjelf säga,» tillägger han sluteligen, »om någon alsmäktig Censor sände tvenne vederbörande til Hr. Kyrkoherdens förläggare, för at låta säga honom: jag indrager å Embetes vägnar femtio exemplar af Eder uplaga, för at hafva funnit Auctor vilja inbilla mig at Mahomet gjorde affall ifrån Christendomen i et Land, hvarest man icke kände annat än Sabaissmen, Judaissmen och några Christna missbruk. Jag confiscerar ethundrade exemplar för den orimligheten som han avancerar, at om man i den H. Skrift finner motsägelser och skilgaktigheter, böra de tjena oss så til bevis om dess sanning.b) Jag låter borttaga ännu et hundrade exemplar för at finna honom imaginera sig at våra Öfverstar böra låta sticka ut läger och disciplinera 1200 bussar med moustacher efter de fem Mosis böker. Jag kan icke mindre än låta sequestrera 300 exemplar för den ofatta löglighеten som han begår, at inrätta en rang-ordning emellan djuren, och at sätta et Får och en Höna långt högre på ärans trappa än Örnar och Leijon, endast derföre at han icke kan koka soppa på dessa sednare; Likasom det vore et stort bevis på fullkomlighet at blifva upäten af Herr Kyrkoherden. Om man på detta sätt begynte at ödelägga hela uplagan af denna bok, jag frågar uprigtigt, skulle väl Herr Pastorn vara oändeligen glad öfver at se sanningen således triumphera på des Förläggares bekostnad?»

Jag ingår icke i något svaromål på en sådan fråga. Man finner nog at Hr. F** är en Kättare, en Naturalist, en Deist och at hans satser äfven smaka något af Atheisteri.

b) p. 222.

Tro mig min Herre på mina ord: Jag försäkrar Er at Herr Kyrkoherdens bok läses med förundran öfver hela Tyska Församlingen i Norrköping: et stort bevis at Herr F** icke kan hafva rätt. Om man där saknar några hufvudskäl som man väntat finna, så tror man beskedligen at de finnas i någon af de citerade böckerne, hvarest man är nog öfvertygad at Herr Pastorn sedt dem med egna ögon.

Efter at hafva företagit sig et arbete, som kostat honom så djupa undersökningar, är det nog sällsamt huru han kunnat prestera så mycket annat i Lärdomsvägen. Han har utom den omtalta boken utgifvit tvenne andra arbeten; det ena om 128, det andra om 36 hela sidor, 24 sidor på arket räknade. Han kallar det sednare, om jag väl minnes, BARNA-RO, för hvilket slags snille-öfningar han i synnerhet tyckes vara fallen. Men näppeligen skal man kunna föreställa sig all den variation hvarmed hans frugtsamma påfunds gåfva i detta verk förstummar en Läsare. Man finner där *Barnro i menlöshet, Barnro med beskedlighet, Barnro med aktsamhet, Barnro med frågor* etc. etc. Barnen påstå väl, at de detta oagtat icke hafva roligare nu än förr; men man får icke rätta sig efter hvad de säga: det må Herr Kyrkoherden förstå at Barnen hafva roligt. Om Ni för öfrigit finner dem långt vettigare i Norrköping än annorstädes; om Ni finner dem i en ännu späd ålder veta at *hästen springer*, at *oxen går*, at *kusken kör*, m. m. så förundra Er icke deröfver. Ni hafven derföre at tacka Herr Kyrkoherden ensam, hvars vackra arbeten göra at våra Barn nu mera icke behöfva sina ögon.

Ni menar at alt detta är tilräckligt för en enda man: Ni bedrar Er. Herr Pastorn är äfven Poet; men en Poet, hvars uniqua snille utan tvifvel är ämnat til den äran at reformera vår skaldekonst, som han finner hafva råkat i lägervall. Han kan icke tåla alla dessa målningar af passioner och skön-

heter, dessa fina drag af caracterer och situationer, dessa blixtrar af en sublime Philosophie som göra våra verser lika så hedniska som Horatii och Virgilii. Han vil at vi som Christna skola gifva dem mera sanning och värdighet, och han gifver icke blott reglor, han predikar äfven genom exempel. Ni läser med nöje hos en af våra skalder.

Hvad vällust när man henne ser! c)
Den munnen som så ljufligt ler
Det ögat som så lifligt brinner,
Och där jag himlen öpen finner.
Där hvarje känsla synlig görs:
Så när den lugna böljan rörs
Dess dallring alt til stranden rinner.

Ni tycker i Er enfaldighet at man icke kan görat bättre. Gud vare Er nådig: det är *hedniskt*, det är *ogudaktigt*, det är *poetiska dårskaper*. Men se här et stycke M. H. där Ni skall finna det Poetiska snillet i all sin högd, ehuru betslat det också är under Religions tyglar.

Grisarna grymta med nedsölad nos;
Är det icke fult?
Skalkarna skrymta; men täck är en ros,
Mån blomstret är gult?

Smörgåsen, kakan, ost, välling och gröt
Samt äplen och bär,
Sängen med lakan, kött, fisken och brödt
Vist kostligit är. etc.

c) Cloe.

Det är Herr Kyrkoherden Ekmark som gifver oss detta mönster. Hr. Pastorn har funnit sig äga de största gåfvorna för den Lyriska Poesien, och som han vill at hans versar skola sjungas lika som Homeri, för at dess bättre fästas i minne, så har han derigenom fått anledning at göra rätt solida undersökningar i tonkonsten. Han har til verldslige ämnen utvalt Hönsgummans Allegretto och til de andeliga den tendra Bond-pålskan et, två, tre, fyra etc. tvenne Musicaliska stycken, hvilka han utan tvifvel funnit gå sig närmast til hjertat. Vi hafva således at, til en stor del, tacka Hr. Pastorn för den goda smakens utbredande här i Norrköping; och om Stockholms Posten med afvund och förundran recenserar vår vitterhet, så undra icke derpå: nous sommes à la source.

Jag har trodt mig tjena Er M. H. med dessa underrättelser, angående en så märkvärdig Lärare som Hr. Kyrkoherden Ekmark. Ni lärer förundra Er öfver alt detta; men vi, M. H. vi göra det icke mera, sedan han understundom berättat oss huru alt i hans upfostran bidragit at göra honom til en så unique man som han sedan blifvit. Jag hyser mycken vördnad för honom och jag skall icke hysa mindre för Er, om Ni täckes förlåta mig et så långt bref. Jag förblifver.

XLIX: 2.

Til Utgifvaren af Stockholms Posten.

Norrköping d. 27 April 1780.

Min Herre!

JAG har i N:o 82 af Edra Blad funnit, huru Herr Kyrkoherden Ekmark söker försvara sig emot dem, som angripa det han kallar sina *Tryckta Skrifter,* det vil säga hans Bok *om Christendomen*, och hans BARN-RO om ungefärligen 1 - 6:dels ark. Det är altför sant, M. Herre, at många icke älska honom dess mera för denna tapperhet; men det är så naturligt at försvara sig, det är så smärtande för en och annan at icke passera för en djupt studerad man, at jag för min del af alt hjerta ursäktar hans ifver. Han tyckes på långt när icke hafva denna skonsamhet med mig. Han kan icke förlåta mig at hafva uprepat några af hans versar i et bref til en af mina vänner, hvilket man haft den ovarsamheten at låta trycka. Jag har likväl dermed gjordt en god gerning, som jag i detta ögonblick finner af DAGLIGT ALLEHANDA N:o 88, hvarest man almänneligen förklarar sin högaktning för den *Lyckliga Barnkammar-Poeten.* Sublimi feriat sidera vertice. Denna vers, hvaraf jag förändrat en hel bokstaf, kan gifva Hr. Pastorn anledning til en lärd note, i fall han behagar svara mig.

Jag åter läser hans försvar emot sina bägge granskare, eller snarare hans utmaningsbref. I det bref som jag skrifvit

finnes väl icke mer än en enda granskare; men det ger mera glans at fäkta emot tvenne på en gång. Han begynner med at vilja brottas med mig. Han förklarar mig krig för det at jag försvarat honom. Det är likväl visst at han aldrig synts mig subtilare. Han påstår alfvarsamt, at jag *af öfverilning skrifvit böjelser at vara i stället för böjelser at kunna blifva.* Jag bekänner at jag icke gifvit akt på denna fina åtskilnad. Vi andre Adams Barn äro utan tvifvel födde med böjelser at för denna timma, för detta ögonblick, *vara elaka,* fåfänga och egennyttiga; men det var icke så med Hr. Pastorns förnäma Lärjunge. Han var endast född med böjelser at NB. *kunna blifva* det om några veckor, en månad, et år, eller jag vet icke huru lång tid Hr. Kyrkoherden behagar.

På samma sätt har Hr. F*** bedragit sig, då han trodt at Hr. Pastorn velat inrätta en rangordning emellan djuren. Hr. Pastorn har endast *velat taga de menlösare kreaturens försvar emot rofdjuren.* Jag vil tro at rofdjuren funnit sig ganska öfvertygade af Hr. Pastorns vältalighet; men jag fruktar mycket at hans principaler, hönsen och fåren, få dyrt betala advocaturen. För öfrigt stöder Hr. Pastorn sit yttrande på det *pris, som sjelfva de verldsliga lagar och författningar sätta på får och dylikt.* I denna delen tilstår jag at Hr. Pastorns bok om Christendomen eger mycken styrka af markegångstaxan.

Men jag frågar, hvad vil det säga, at *Mahomet icke afföll ifrån Christendomen, utan ifrån Christenheten?* Kan man då verkeligen höra til *Christenheten* utan at hafva antagit den *Christna Läran?* Skulle t. ex. Herr Pastorn kunna beskylla Judarna för at hafva affallit ifrån Christenheten, hvars läro-grunder de icke erkände? Jag är förtretad at en sådan löjlighet skal hafva undfallit Hr. Pastorns lärda penna.

Herr Pastorn nekar aldeles sig hafva skrifvit, *at om i den*

Hel. Skrift finnes stridigheter och skiljaktigheter, så böra, äfven de tjena oss til bevis om dess sanning. Jag ber Läsaren, slå up första delen af hans bok p. 222. Han medgifver där uttryckeligen: *at de heliga skrifter understundom tala så olika i samma ämnen, at de icke utan svårighet kunna förenas;* hvarpå han använder hela sidan för at bevisa huru *dessa olika yttrande i en och samma sak*, hvilka man har *så svårt at förlika*, böra just derigenom öfvertyga oss at skriften är en *Gudomelig sanning*.

Hr. Pastorn beskyller sin Criticus för at hafva upspunnit den orimligheten at *våra Öfverstar böra låta sticka ut läger och disciplinera manskapet efter Mosis böcker;* men Hr. Pastor, är det då Granskaren som har skrifvit i Er bok *at Mosis skrifter lämna en eftersyn åt alla Härhöfvitsmän huru det vidlöftigaste Läger må inrättas och hållas vid, NB. bästa ordning, samt huru en talrik menighet, NB. lättast må kunna styras genom öfver- och under-befäl?* Om Granskaren i stället för *Härhöfvitsman* brukat det mera vanliga ordet *Öfverste;* om han i stället för Er *talrika menighet som anföres af Härhöfvitsmän* på god Svenska sagt et Regemente Soldater; månne det förändrar mycket i hufvudsaken?

Hr. Pastorn försäkrar med det trovärdigaste anseende i verlden at man *icke finner på et enda ställe i hela hans bok en sådan önskan at deras namn och arbeten måtte förgätas och förgås som skrifvit sina böcker emot hans principer.* Hr. Pastorn går altid kortaste vägen: Prima regula juris, qvod fecisti, negas. Han säger likväl i tydeliga termer a) angående dem som haft den olyckan at bestrida de grundsatser hvilka han i sin bok antager: *Jag nämner dem icke och deras usla arbeten, önskandes at deras namn vore i evig förgätenhet.* Det är förlåteligit at framkomma med något mindre öfverlagt i en vidlöftig bok; men Hr Pastor, at oblygt neka til det som man

a) P. 239.

både sagt och låtit trycka! at försvara sig med osanningar! Jag väntade icke det, och jag är säker at det lärer förekomma mången oförmodat.

Se där M. Herre, som jag tror, hela hans svar vederlagt i anseende til de upgifter som Herr F*** gjordt. Låtom oss nu passera til moralen deraf: en större hufvudsak hos en Lärare än alla historiska och methaphysiska hypotheser tilsammans tagna. /

Jag vet icke hvad det är för en löjlig vana som man tager sig något för almänt i vårt tidehvarf, at ur en uppblåst och rå ton utropa alla dem för Religions föraktare som råka at skämta med någon af det andeliga ståndet; lika som man icke där äfven så väl som annorstädes skulle träffa äregiriga som dela samhället i factioner, egennyttiga som behändigt leda strömen åt sin sida för at låta sina qvarnar gå desto friskare, och Charlataner som efter at hafva afskrifvit andras afskrifter i 50 led, gifva sig anseende af grundlärda män. Jag är långt ifrån at tillägga Herr Kyrkoherden Ekmark den minsta likhet med någon af desse oomvände; men hvarföre då förnedra sig til en så usel hämd som den, at förklara alla dem för Guds hädare hvilka icke kunna beqvämas at hålla honom för Kyrko-Fader? Hvarföre t. e. säga at jag i mitt bref *talat med föragt om Församling, Christendom och Guds egit Majestät?* Vet Hr Pastorn icke at det står i den Lag som han påstår sig predika: *du skal icke bära falskt vittnesbörd emot din nästa,* och at där icke finnes på et enda ställe: Du skal icke le åt din nästas *Tryckta skrifter?* Jag anropar icke som han *alla redliga Medborgare* til Domare oss emellan. Jag är nog säker at icke alla redliga Medborgare läsa hans Bok! men jag lämnar alla dem som af en händelse kunnat genom ögna mitt bref, at dömma om där finnes et enda ord som stöter så heliga ting.

Det är sant, M. Herre, jag har där försäkrat *at Hr Pastorns Bok läses med förundran öfver hela Tyska Församlingen i Norrköping.* Om det är detta som Hr Pastorn kallar at tala föragtligt om Församlingen, så har jag utan tvifvel felat. Det är en vilfarelse som jag ärkänner och rättar. Jag förklarar härmed almänneligen at jag bedragit mig och at man icke läser Herr Pastorns Bok, här, mera än annorstädes.

Det är långt ifrån at Hr Pastorn med så mycken uprigtighet tilstår små fel. Hr Pastorn förklarar tvertom at *alla de orimligheter hans Granskare funnit i hans Bok skola stå för deras egen räkning.* Jag frågar enfaldigt, M. H. är detta at tala som förnuftig och hederlig man? Är det intet snarare at yra under förbittringen at känna sig sårad? Om Hr Pastorn t. e. behagar låta trycka at *verlden icke kan vara evig efter vi icke hafva några åsyna vittnen som kunna intyga det* b). Om han behagar finna at et *blott ombyte af luft* kunnat åstadkomma det hängsle af skin, som hos vissa folk betäcker qvinfolken ifrån nafveln ända til knäet c). Om han beviser *onde andars varelse deraf at hans speculationer esomoftast icke hänga ihop* d). Om han mycket djupsinnigt utreder at *våra ideer icke kunna sitta intryckte i hjernan, emedan hufvudet då med tiden skulle blifva alt för tungt och tjockt, så framt eljest våra kunskaper icke skulle circulera med vätskorna* m. m. och at om man än *ansåge hjernan såsom et Bibliothek*, så måste man dock nödvändigt dertil *hafva en Bibliothekarie*, hvilken icke kan vara af samma ämne som *Bibliotheket* e).

b) p. 85 Andra Del.

c) §. 203, Andra Del. hvarest Auctor finner at ombyte af lufftstrek kunnat orsaka all den skillnad som finnes emellan folkslag.

d) p. 117. a. d.

e) p. 210. a. d. Jag har här icke kunnat afskrifva Auctor ord ifrån ord: det skulle räckt en hel sida; men Läsaren behagar undersöka om jag träffat dess mening.

Om Hr Pastorn, säger jag, behagar låta trycka alla dessa sälsamheter, jag frågar ännu en gång är det rimmeligit at göra en läsare ansvarig derföre? Jag anhåller ödmjukel. at Herr Pastorn täcktes spörja sin Bibliothecarie härom och jag är säker, at han, om han är vid hälsan, skal vara på min sida.

Hr Pastorn förebrår mig at hafva brukat *otidiga utlåtelser*. Det gifves då intet fel hvartil man icke blifver skyldig då man misstänkes för at hafva skrifvit emot Herr Pastorn? Emedlertid, hvilka äro då dessa otidigheter? Skulle det vara en, at jag efter Hr F** skrifvit 1200 *bussar med moustacher?* Men Herr Pastorn som är så fin at hans granlagenhet icke ens tillåter honom at eftersäga detta uttryck, Hr. Pastorn finner då öfvermåttan vältaligt at säga i en bok, som skal tjena til hederligt folks upbyggelse at *horan vil blifva hedrad som maitresse,* at Hr. Pastorn *en gång varit i sälskap med et belefvat Fruntimmer, som ropade fy, då man nämde sår, och rodnade då man sade svin, i stället för at med permission säga fyrfotade djur; men som log åt lättfärdigheter och som icke rodnade då hennes vän anropade tusende styggelser i afgrunden.* Man har svårt at utreda på hvad för et ställe Herr Pastorn denna gången befunnit sig. I hederliga samqväm finner man icke *belefvade Fruntimmer som roa sig åt lättfärdigheter,* och som hafva vänner hvilka svärja likasom i et Båsmansgille. Det synes för öfrigit som et sådant skrifsätt röjer mera Colera än Theologie och jag tror kraftigt at ingen menniska utom Herr Pastorn skulle hafva företagit sig at säga almänheten så grofva löjligheter för at fulkomligen bevisa den *Christna Religionens öfverensstämmelse med den naturliga.*

Jag har ofta varit förundrad, Min Herre, at i Hr. Pastorns arbete icke blifva varse den ädla och förbindande mildhet, som jag trodt vara oskiljaktig ifrån en god Lärare, och som

altid träffar säkraste vägen til hjertat, efter han går derifrån. Jag har blifvit nedslagen at der understundom urskilja en bitterhet, som trängtar efter tilfällen at öfverflöda. Han begynner sina bevis med at chicanera de vilsefarande. *Han har skrifvit*, säger han, *för dem som besväras af tvifvelsmål och som vilja vederläggas* f). Det är väl sagt; men hvarföre i samma ögonblick kalla desse beskedliga menniskor sjelf-*kloka?* Det ligger et förakt i detta ord, som icke tilkommer dem, hvilka med upriktighet söka sanningen. Längre fram beskyller han dem som olyckligt vis ännu icke funnit sig vederlagda, för at nästan alla, utan undantag, vara *Gudlösa bofvar, högfärdiga, öfversittare, bedragare, ägtenskapsbrytare* m. m. g). Skulle man tro at en man som så skrifver kände dem hvarom han talar? Hvem vet icke at man ifrån Julianus ända til Rousseau kan upräkna et register af stora snillen och exemplariska dygder, hvilka haft den olyckan at icke vara stämplade af nåden? Har Herr Pastorn sig icke bekant at Spinosa som nekade Guds varelse lefde med menniskor på alt sätt, som skulle hedrat en Kyrkoherde; och at Bayle, denne Prins för tviflare, som all sin lifstid förgäfves sökte de sanningar, hvilka Herr Pastorn så til sägandes gripit i första hugg, likväl aldrig tviflade om man borde vara rättrådig, måttelig, medlidande och ståndaktig? Men det synes som Hr. Pastorn målade sina tviflare efter lika så låga originaler som han målat sina pena Fruntimmer; och det tyckes i synnerhet som han aldrig funnit så fördömligit at tvifla om vissa sanningar, som sedan han föresatt sig at bevisa dem. Man törs anmoda Herr Pastorn at icke mera förblanda förtjenta män, som haft den olyckan at understundom tänka origtigt, med sådana mennisko släktets afskrap, hvilkas oordenteliga

f) se Titulbladet.

g) p. 243. först. Del. jemf. p. 242, hvilket skrifsätt!

böjelser, långt ifrån at förtjena dem namn af fritänkare, icke ens utmärka at de någonsin velat tänka. Man vågar råda honom at vinlägga sig om den behageliga modesti som passar vår okunnighet och ännu mera våra svaga kundskaper; at arbeta på Församlingens upbyggelse utan at påbörda andra en undergifven vördnad för sina insigter, och at, framför alt icke tro sig öfverända kasta sina vederparter genom några myndiga distinctioner, underteknade A. EKMARK. Han gjorde väl at i akt taga detta, i fall han framdeles skulle författa några nya skrifter, som kunde komma at blifva tryckta, och til äfventyrs jemväl at blifva lästa.

Man föreställer sig icke at på minsta sätt såra Herr Pastorn genom dessa påminnelser. Hans grundeliga billighet är dertil altför updagad. Man vet at han förkastar fel hvar hälst de finnas, och man är långt ifrån at misstänka honom för den fåfängan at vilja passera för den enda rättskaffens Prästman i hela Norrköping, och at vilja gifva oracler i samqväm som skulle kunna vara enfaldiga nog, för at med sammanknäpta händer emottaga dem. Man är tvärtom ganska öfvertygad, at Hr. Pastorn, som med så mycken ifver arbetar på sin dageliga förnyelse icke skal underlåta, at sedan han läst detta bref innerligen tacka försynen som tillåtit det, at til dess upmuntran tryckas i Stockholms Posten.

Ni ser M. Herre at jag gifver eder tilfälle at gjöra et kärleksvärk. Ni belönar mig derföre om Ni behagar at med det första värkställa det. Jag har den etc.

XLIX: 3.

Til Herr. Pastor Ekmark i Norrköping.

Det är icke at förmoda Hr. Pastor, at Ni kunnat såras så djupt af de få anmärkningar öfver Edre arbeten som undfallit en okänd Författare, at Ni skulle ropa hämnd ännu 12 månader derefter. Man känner tilräckligt huru föga Hr. Pastorn skattar alt anseende i verldens ögon, och man bör således tro at någon Hr. Pastorns Skydds-Engel, utan all Hr. Pastorns åkallan utsträckt sin hämnande hand. Det vore til honom som man borde vända sig, men som det kan hända at han icke läser denna Tidning förr än nästkommande vår, så addresserar man sig häldre til Hr. Pastorn sjelf, under förmodan at Hr Pastorn täckes tillställa honom detta svar så snart Stockholms Posten å nyo hinner at utgöra en så tjock Volume at den kan förtjena hans genombrytande ögonkast.

Det är icke sant Hr. Pastor at Er Criticus haft för ändamål at *förminska Ert Medborgerliga anseende och at kränka Ert goda ryckte.* Er Criticus sätter detta Medborgerliga anseende och detta goda ryckte uti rena afsigter och gerningar, uti afsky för konstlade roller som kosta alt för mycken möda och som ändå sällan spelas väl, och äfven til någon del i den försigtigheten at icke förmycket eftersträfva det utomordentliga: en affectation som ofta gjordt vackra egenskaper onyttiga. Han tror at en Medborgares skrifsätt, insigter och gissningar äro af en hel annan natur än dess upförande, och at man

utan at förklena det sednare, skulle kunna moquera sig öfver de förre på samma sätt som man dageligen i sällskap skämtar öfver åtskillige löjliga småsaker af hvilka man, innan andra morgonen, försofvit all hugkomst. Er Criticus, Hr. Pastor, erkänner med Er och med de goda Författare at Religionen utgör vår yppersta sällhet, men han skulle kunna sätta i fråga om Er bok är den förnämsta afhandling derom. Han gör sig icke den mödan. Han disputerar Er icke at den ormen som bedrog vår första Moder varit en *flygande Drake* med en alt för vacker glänsande stjert. Man befarar at Ni skulle fordra *åsyna vittnen* äfven deremot, och han känner icke någon som lefvat sedan syndafallet, för at hos Herr Pastorn aflägga vittnesmål om verldens ålder. Er Försvarare, Hr. Pastor, beklagar sig at man kastat åtlöje på alfvarsamma saker; men det fordras en god fond af trumpenhet för at icke draga litet på munnen, då man ser Er ställa Vår Herre på jagt efter menniskor, och då Ni utfäster Er at exercera Eder andeliga vältalighet på hvart och et Senaps-stånd som Ni kan blifva varse. Man har anmärkt, at Ni på långt när icke gör så vackra betragtelser öfver vissa moderna böcker som öfver Senapen. *At för ro skull läsa dessa förbannade Skrifter*, säger Hr. Pastorn, *kan omöjeligen vara mindre vanhederligt än at finna sit nöje i de liderligaste Krogstufvor.* Det är förmodeligen detta som Herr Pastorn i företalet kallar at *med starka drag visa Religionens fiender deras vilfarelse.*

Er Criticus, Herr Pastor, önskar för öfrigit åtminstone äfven så häftigt som Er Champion at kunna göra någon verkelig nytta i verlden. Han tror sig i sanning icke hafva gjort någon sådan då han läst Herr Pastorns arbeten, och som han, för at i framtiden göra den, icke har tid at en gång om året disputera öfver Hr. Pastorns uptäckter och egenskaper, så har han nu en gång för alla den äran medgifva, at

hästen springer, at *kusken kör*, at *det är rätt fult när grisarna grymta med nedsölad nos*, at Hr. Pastorns bok om Christendomen icke är mindre förträffelig än dess Barnro, at Hr. Pastorn är et stort snille, och at Hr. Pastorn äfven är *admirable i befordrings-vägen;* en sak hvarpå han likväl tilstår at han icke har bevisen i händerne. Förblifver etc.

L.

PRESTVIGNINGEN.
Till E.*)

DIN hvita lapp, din sida kolt,
Och denna långa svarta slöja
Ditt grymma val omsider röja!
Du, för befordringsrätten, sålt
Din rätt att hjertats drift förnöja!
Du offrar dig till Prest och slaf;
Och att, på brädden af din graf,
Ett visthus för din ålder hafva,
Du nu din Ungdom vill begrafva!

Hon ren vid offerbänken står.
Ditt hår, ditt sköna svarta hår

*) Detta lilla Stycke, redan 35 år gammalt, är det äldsta af dem som finnas i denna samling. Författarens ungdom när det skrefs, torde ursäkta den litet friare ton, som röjer sig i början deraf.

En obarmhertig sax skall stäcka:
Gif akt, att denna låga släcka,
Som från ditt skälmska öga går:
Förqväf den suck, och svälj den tår
Som Cloes ömma blickar väcka:
Fly, att ej detta sköte räcka,
Der hjertat under liljor slår:
Du får ej dyrka mer den täcka,
Du endast henne skrifta får.

Träd fram din väg på törnets nålar,
Lyft kedjan på din rygg, och svärj! . . .
Se, hur de ryka dessa bålar;
Hur vinets Gud sin purpurfärg
På våra bleka kinder målar;
Lik morgonsolens röda strålar
På spetsen af de kala berg!
Hur syndigt dessa safter strömma!
Vik härifrån, du Herrans vän!
Hvem du? En Bål du skulle tömma?
Så långt ditt helga kall förglömma?
Från Prest, bli menniska igen?
Vik härifrån, du Herrans vän,
Att glädje och att rus fördömma:
Vi skola din Sermon berömma,
Så framt vi ej försofva den.

Så svärmar Skalden i sin yra,
Så rasar icke detta bröst.

Jag vördar ypperst Flacci lyra,
Men högt deröfver, Himlens röst.
Och du, som denna röst skall bära
Inför en stolt och sjelfklok tid;
Som mot dess flärd och falska ära,
Skall tolka en bedröflig lära
Om *kors, försakelse* och *strid;*
Din sällhet du i henne finne!
Hon har behöft ditt jemna sinne,
Din stilla dygd, din mensklighet.
Du menniskornas lynnen vet:
Låt Tigern, våldsamt kufvad, föras
Med kedjors tyngd och gisslars hot;
Men hjertan, hjertan, — måste *röras!*
De stå all annan makt emot.
Blif lycklig segrare på dessa,
Och Snillet sjelf, för Korsets fot,
Skall böja ner sin stolta hjessa!

LI.

INPROMTU

i anledning af 4:de delen af »Vitterhetsnöjen».

LÄNGST ner uti de tysta länder,
Som styras af Tenarens gud,
Kom denna bok från Mälarns stränder

Jag vet ej genom hvilket bud
I några fordna skalders händer.

Godt, sad' Horace, det låter väl,
Jag gissar icke utan skäl
Af dessa namn, som häri blänka,
Att Sverige oss en dag skall skänka
Väl mer än en poetisk själ,
Som går att kröna sina öden
Med den bland oss sublima döden,
Att svälta rimmande ihjäl.
Jag denna KELLGREN skåda ville,
Om den man fört så många tal:
Kom, svenska lunders näktergal,
VOLTAIRE dig kallar till vårt gille,
DALIN missunnar dig ditt snille
Och jag förväntar min rival.
Du, som en dödlig stundom felat,
Du ofta lånat, hvad du spelat,
Men du skall rum bland mönster få.
Hur sällt vi skola båda två
I Eliseens skuggor vandra,
På lutan små ackorder slå
Och skratta mycket åt de andra
Och dricka mycket mer ändå . . .

Rätt, sad' Anacreon, rätt så,
Jag älskar också nog att dricka;
Jag önskar PAYKULL vore här,
Poet och kavaljer och kär;

Han har det fjärilslika qvicka,
Som Venus och som jag begär.
Man sagt ock att han mig till pricka
Försvenskat öfvermåttan lätt,
Och att han fyllt på artigt sätt
Med en och annan ljuf förrättning
Lacuner i min öfversättning.

Men, mina barn, hvem kunde tro,
Att SALIG GUBBEN skulle bo
Bland dessa dyrkade personer?
Det likväl alltid så har gått,
Att himlen Bavier har sått
Emellan Flaccer och Maroner,
Och allt, hvad himlen gör, är godt. —
Men det var SALIG GUBBEN blott,
Som jag mig föresatt beskrifva.
Han tog då denna bok i hand,
Och suckade: Mitt fosterland!
Må du mig ock en like gifva,
Med hvilken på Cocytens strand
Jag må min evighet fördrifva!
Han öppnar boken — ett, tu, tre —
Godt, sade han, och bläddrade:
Jag skall ej utan sällskap blifva.

LII.

O min beklagansvärde Vän
Hvad skrifver du? — — — din öma maka — —
Du kanske ren förlorat Den?
Jag hade då en dag igen,
At äfven denna plåga smaka!
På detta slag som stod tilbaka,
Jag känner at jag lefver än.
Det lif, som skänktes mig, i smärta jag förgråter;
Jag har den usles hjerta fått
Som frättes upp, och föddes åter
Til samma faseliga lott.

LIII.

TILL EN VÄN.*)

Vid tidningen om hans frus död, 1783.

DET var en tid, min sorgsne vän,
Då lifvets väl du ymnigt kände,
Då Snillets Gud din fackla tände,
Och Kärleks-Guden släckte den.

*) Då varande Professoren i Upsala, nu Erke-Biskopen och C. af K. N. O. Herr Doktor J. A. LINDBLOM.

Men denna sälla tid har farit,
Så ifrigt sökt, så kort beskärd;
Och du, som värd vår afund varit,
Är ändtlig våra tårar värd.

Se åt din morgon ej tillbaka,
Och hölj ditt öga för de dar,
Som åldern dig förvarat har:
Hvad qval dig återstå att smaka!
Hvad ljufva nöjen att försaka!
Du har blott stoftet af din maka,
Och minnet af din sällhet qvar!

Ja gråt! Du aldrig mer skall mötas,
Af denna oskuldsfulla blick,
Hvars eld till dina ådror gick.
Ditt hus skall aldrig mera skötas,
Med denna vishet, detta skick,
Och aldrig hvilans ögonblick
I en så älsklig famn förnötas.*)

Må hjelten se med löje an
Det jern hans hjerta genombårar!
Han söker namn: det vinne han.

*) Denna sorgens och saknadens propheti befinner sig fullkomligen motsagd af utgången. Författaren skulle anse sig skyldig att afbedja den orätt visa, som kunde finnas i dessa rader, eller att alldeles utelemna dem, om de innehöllo annat än den första saknadens vanliga språk, och om man vid sådana tillfällen hade rätt att smickra sin väntan med allt det lyckliga, som kan, möjligtvis, en dag inträffa.

15. — *Leopold.*

Men ve den känslolösa man,
Som ej en makas mistning sårar;
Som hennes aska samla kan,
Och ge åt grafven, — utan tårar!

Så njut den tröst du har igen:
Res marmorn opp, och skänk din vän
Den vård af tacksamhet och smärta,
Som hennes minne saknar än:
Du kan ej skänka henne den
Så oskattbar, som hennes hjerta.

Skrif, att på denna mull, som här,
Camillas aska inneslutit,
En smärtad mor sin klagan gjutit,
En tröstlös makes ögon flutit,
Och att en son skall gråta der.

Dess Grift, för Tidens härjning fri,
Skall menskligheten vördnad äga:
Och går en Skönhet der förbi,
Skall hon med tysta tårar säga:
Må jag så värd att saknas bli!

LIV.

Till professor J. A. Lindblom
i anledning af dess sednare giftermål.

Ni svor som tapper älskare
Vid båren af en dyrkad maka
Att evigt hennes grift med våta ögon se,
Och aldrig nå'nsin se tillbaka
Åt lifvet och åt nymferne,
Som annars väl förstå att trösta sörjande,
I synnerhet, att ej de kyssar mera smaka,
Som dessa tröstarinnor ge
Och mer, som lofvas ett, tu, tre,
I sorgen af en enklinge;
Som för exempel, enslig vaka
Vid grafven, dit er fru så saknad stigit ner,
Och för exempel, platt försaka
Den tröst, som dagens blick och vänners sällskap ger,
Och för exempel, hänga er,
Om bland belefvadt folk det vore öfligt mer.

Och jag, som trodde edra eder,
Jag grät och ristade en runa på dess sten,
Der jag högtidligt svor er äkta tro till heder,
Att se'n er maka lemnat eder,
Så var ni äkta död för könet i gemen:

Att aldrig Astrilds bloss er hydda skulle daga,
Och denna skalken aldrig draga
Det hängsel för er säng, som döden slet i tu;
Men eder profession tillika med er maga
I offer smälta bort till minne af er fru.
Jag svor, att hvilken kust som helst ni ville kryssa,
Så fanns för er ej mer en sådan mun att kyssa,
En famn, så lagd för eder hals,
En så balsamisk blick för arten af er smärta;
Och äfven ej, om så befalls,
Ett så behagligt vett, ett så förträffligt hjerta.

Välan, min vän, ni värdes se,
Hvartill poeters rim och männers eder duga.
Det är då afgjord sak, att alla älskare
Och alla skalder skola ljuga.
Ty se'n jag nu på nytt har sett er gift och säll,
Se'n ni har sett ert hus, det är på vers ert tjäll,
Ånyo af en fru regeras och förskönas;
Hvar lycklig dag ge rum åt mera lycklig qväll,
Hvart uppenbarligt smek i hemlighet belönas,
Och eder mannadygd (i önsklig mening) krönas.
Om till exempel nu, min vän,
Jag mer försigtigt säga ville:
»Den fru, ni eder valt, har sina likar än
I ömhet för sin man, i täckhet och i snille»;
Så ljuger jag på nytt igen.

ANMÄRKNINGAR

ANMÄRKNINGAR.

1-10. I. Efter originaltrycket 1770. K. B. Å titelbladet: Norrkjöping, tryckt hos Johan Benj. Blume. U å. Titelblad + 12 ss + 1 s med en hyllningsdikt »Til Auctoren» af Eric Funck + 1 tom s 4:o. I Norrköpings Vecko-Tidningar för 10. 2. s å (nr 6) läses en annan dikt »Til Carl Gustaf Leopoldt» af Carl Theodor Dahlgren, daterad Upsala d. 29 Januarii 1770. Följdskrifter äro möjligen dikterna »Beröm bör vara välförtjent» af L. v. S. (ib nr 8 för 24. 2.) och »Svar» af Sincerus (ib nr 11 för 17. 3.). *Ls* lärare, rektorn vid Söderköpings trivialskola P. Wimmermark, lofordar i ett bref till Östgöta nation i Uppsala detta fröjdetal (Werners Anteckningar). Jfr Wieselgren (BL NF VI: 74) och Böttiger Bidrag. *Ls* dikt visar möjligen någon inverkan från ett versifieradt tal af Lars Nicolas Wadström, hållet 6. 11. 1766 på Rådhuset i Norrköping: Underdånigt Frögde-Tal öfver Svea och Göta Kronprins... Gustafs samt Svea och Göta KronPrinsessas Sophia Magdalenas Höga Biläger som firades i Stockholm den 4 Nov. 1766 (Norrköping, tr hos Edman). Om *Ls* förhållande till W. se nr XLVIII r 10—20 s 202-203.

Titeln. *Prints*, jfr krantsar r 17; stafningen afser säkerligen uttalet prins.
11 *fägneljud* jubelrop, glädjesång: 1708 skref fru Brenner ett »Undedånigt Fägneliud» på Hedvig Eleonoras födelsedag. *bry* störa, distrahera.
13 *plä'* dylika förkortade former vid denna tid mindre hvardagliga än nu. *slögder* ordets betydelse vidsträcktare då än nu; omfattade ej blott handtverk och fabriksindustri utan äfven de sköna konsterna.
14 *Värk- och Gärnings-männ* värkman ett ovanligt ord. Verelius (Index s 288 [1681]) öfversätter isl. verkmenn med operarii, värkmänn, arbetzfolk. Skråord. s 169 (1529) har verkman i betydelsen handtverksmästare. Gärningsman handtverkare på landet under och någon tid efter skråtvånget, här väl arbetare i allmänhet.
15 *syn* ansikte (familjärt enligt Weste 1807). *mödos* ålderdomligt och ovanligt äfven vid denna tid; jfr *Sido* r 179.
17 *ro* nöje, förströelse. *nöjet* då = sällhet, såsom ses af not till *Ls* Thelèm och Makár (1795): »*Thelèm* betyder viljan, begäret, och *Makár* nöjet eller sällheten.»

19 *börd* födelse jfr r 217.
27 *de* syftar både på »vördnads flammor» och »kärleks eld».
31 *svårlig*. Adverb af denna redan då ålderdomliga typ träffas då och då hos *L*.
36 *svårt* med svårighet.
41-43 meningen är: om jag redan i början förståndigt lagt band på min eld och min ifver, då hade jag tydligt insett min oförmåga, en oförmåga, som nu hindrar mig etc.
60 *dyrd* jfr r 194 och 198 etc. högt värde, ära, ädelhet. Lärdt, från fornspråket (isl.) under 1600-talet upptaget ord, ej ovanligt i den tidens poesi.
75 *så utmärkt godt* dåtida friare bruk af substantiverade adjektiv, skriftspråkligt.
80 *rörd* förmådd, (upp)kallad.
91 *styrdt* näpst. 'Styra våld' ett vanligt uttryck då.
92 *Sverget* jfr r 146; bestämd form af länders namn var förr mycket vanlig, jfr Europens V r 7.
93 *förtrycka* försvaga, tillintetgöra.
102 *glädde;* glädde och gladde upptas ännu jämsides af Moberg 1825.
104 *rum* förr ofta = plats, ställe; äfven (såsom här) ämbete, ställning.
106 *undviktes;* formen ej hos Weste och möjligen här rimnöd. Dock har Winblad Tegelbr. s 69 [1761] »så at starkeldningen undviktes».
134 *Ryss och Påland* väl = Ryss- och Påland, jfr Bärtel Nilssån Skytte i Växjö Domk. arkiv 1666 s 266: så wäll j Tysk- som j Pålandh. Formen Påland 1770 föråldrad; förekommer dock ännu 1751 i Linnés Skånska resa (s I).
139 *frid* fred; frid och fred användas under 1700-talet om hvarandra utan bestämd betydelseskillnad (så hos Sahlstedt och Weste), och bruket fortlefde under 1800-talets förra hälft; 1850 fastslår Dalin betydelseskillnaden.
146 *Dock ... bana* kungens våldsamma död ömmar (= rör) Sverige. Nom. formen bana ganska vanlig under 1700-talet, särskildt som rimord.
152 *glömde ... sig själf* glömde hvem hon var.
163 *Tolf storvärk* storverkens antal väl beroende på kungens nummer men dessutom anspelning på Herkules; jfr i Dalins Saga om hästen Karl XII = Härkuller. *gordt* uttaladt jort, stafningen efter göra.
175 *envåld* envälde jfr envåldsmakt; vanligt på *Ls* tid.
181 *Udalrik'* jfr Udalrika r 237 den latiniserade formen; jfr »drottning Uldarica» hos Ulrik Rudenschiöld »På drottn. Ulrika Eleonoras födelsedag 1727» (Hanselli VIII: 358).
183 *upfylte* äldre böjning (ej hos Weste).
187 *Hjältmod* väl af meterskäl.
198 *förmål* = föremål, af meterskäl.
199 *te* alstra, framkalla.
219 *Göthers staf* anspelning på etymologien Gustaf < Götstaf, som finnes redan hos Svart Är. s 50 (1560): ty han var Göters staf.

224 *tredje Gustaf* Karl X Gustaf.

227 *fridsens lagrar* jfr fridsens palm hos Carl Rudenschöld 1718 (Hanselli VIII: 386).

258 *lystra* förnäma, ansenliga (Sahlstedt 1769), strålande.

11-16. II. Efter originaltrycket 1770. K.B. Å titelbladet: Norrköping . Tryckt . Hos . Johan . Benjamin . Blume . 1770. 8 ss 4:o. På denna stenstil har min uppmärksamhet blifvit fäst genom Werners Anteckningar.

19 *grunda* ge grund åt, vara grund till.

32 *nedtiusat* skrämdt [till tystnad], undertryckt. Ovanligt ord, jfr Tessin Bref II: 139 (1754): En Öfverhet visar sig aldrig mera ädelsint, än ... då han nedtjusar en sjelfkär människas inbillning...

17-26. III. Hs i Sv. Akademiens arkiv. Titelblad + 15 ss + 1 tom s 4:o. Talets anledning. Fyra dagar före kröningen beslöt ett sällskap i Norrköping, att en redan 1771 planerad barnhusinrättning skulle träda i verksamhet på kröningsdagen. *Ls* far blef den ene af stiftelsens två kuratorer. Festdagen den 29 maj uttogos genom lottning 22 välskapade gossebarn 4—12 år gamla. De ikläddes »grå Klädes-Tröjor och Byxor, med ljusblå Kragar, Upslag och Foder, samt grå korta Hattar med ljusblå Band» — bokstafven G under kunglig krona stod att läsa på en plåt öfver hjertat. Själfva inflyttningen i barnhuset ägde rum 14. 12. Jfr Inrikes Tidningar 3. 6. nr 46 samt Norrköpings Wecko-Tidningar 6. 6. nr 23 bihanget, 12. 12. nr 50. Det Gustavianska barnhuset äger ännu bestånd och är en betydande inrättning.

Det är väl detta *Ls* tal Skjöldebrand (Tal 1829 s 7) menar med »det Tal i bunden stil han vid femton års ålder höll i Norrköping öfver Konung Adolf Fredriks död». Jfr Böttiger. *Ls* dikt är tydligen utarbetad med Wadströms tal af år 1766 (se ofvan s 231) som förebild; en hel del uttryck äro hämtade därifrån. I Norrköpings Vecko-Tidningar för 4. 7. 1772 (nr 27) begärde en insändare, att talet måtte tryckas. Däraf blef dock intet, ehuru ett manuskript förelegat tryckfärdigt. Denna handskrift, som ägts af grosshandlaren Johan Kuhlman i Norrköping, J. H. Lidéns husvärd, såldes på auktion efter fröken Ingeborg Kuhlman 9. 2. 1877 samt inropades och skänktes af med. doktor P. V. Bergstén till Sv. Akademien.

Handskriften är till största delen skrifven af *en* mycket öfvad hand (A); rättelserna r 2-18 samt möjligen r 173 äro äfven af en drifven hand (B); de ändringar slutligen, som förekomma under rubriken Corrigenda, här tr såsom r 9-16, 117-120, 129-132, 200 (i originalet äro dessa skrifna dels på titelbladets baksida, dels öfver och under hufvudskriften på resp. ställen) härröra från en mera oöfvad hand (C). Det är osäkert, huruvida någon af dem visar *Ls* stil. A ger en renskrift, tydligen afsedd för tryckning, B har påbörjat en formell granskning, som

dock snart afstannat, och C har gifvit slutlig form åt några ställen. Sista sidan i hs är skadad af fukt; jag supplerar det felande. C här följd.

2 A bo 2 A möda 5 A Jag Svears ögon såg vid 6 A graf, 7 A Nu lyser nöjets Sol på Nordens Himmel klar, 8 A Sen 8 A bland oss *str o of ä t* redan *(str men sedan underprickadt)* 9 B Man [A jag] glädjens liufva eld i allas ögon finner; 10 B Och den at tolka fram, mitt bröst af åtrå brinner: [A Mitt bröst af lika nit och lika lågor brinner:] 11 A Jag ville dölja det; men hjärtat röjer sig. 12 B Ach! [A Min] klena Skalde Mö! dit fel förlorar dig. 13 B Försagd, jag tvungen [A nödgad] är, att på din djerfhet klaga: 14 B kan väl [A Hur kan] en olärd sång en Vitter Flock behaga? 15 A Hur kan den 15 A af 16 A Uttrycka 17 A Du fåfängt Skalders 17 A tror, 17 B *e* är *str* vill 18 A Din svaghet syns förväl, att dertill icke neka: 20 *hs* ämet 25 *hs* domar 29 *hs* briner, 37 *hs* qväfv[a,] 52 *hs* tröst 57 *hs* öma 74 *hs* tårar. 80 *hs* i 94 A Stora *of ä t* Store 108 *hs* Aldrig 109 *hs* Stå 117-120 A

Ja! Han Dig häldre Ser i frid med lugn och föda,
Än, at på blodigt fält, för fåfäng ära blöda:
Den liufva mensklighet, af honom älskad är:
Han endast lydnad, tro; men ej dit blod begär.

128 *hs* afSky 129-132 A

Men fast vår Dyre Drott, sit Rikes blod vill spara,
Så är Han dock för stor, at bäfva uti fara.
I veklighetens barn! i mörker gömen Ehr:
Vår Gustav, med föragt, Ehrt svaga sinne ser.

137 *hs* ömar, 138 *hs* tömar, *e* 172 A *str*

Hur många Falskt begrep om Majestätet hysa?
Från Thronen, ofta fel, som största Dygder lysa.
Sin Sällhet mena de, på ed och löfte Står,
Men i en nedrig Själ, det snart om ända går.
Den Falska Styrselkonst, med nit sin framgång yrkar,
Och hopen henne blindt för skyds Gudinna dyrkar!
Hon Smyger otro in, där Trohet vårdas bör,
Och med sit hala tal, sit lyte sminckadt giör.
Men de som rätt begrep och mogen pröfning äga,
De efter Kronans tyngd, Regentens dygder väga.
En uplyst verld, beler de fordna tiders sätt,
At medelst sköld och glaf, förvärfva Styrsel-rätt.
Om Rikens öden, blott vid tappra händer bindas,
Då kan Regenten lätt, af fåfäng ära blindas;
Det vill förfarit vett, at detta lämpa så,
At Drotten ej till Slut må Galbæ öde få.

173 A född *str o of* [*af B?*] *ä t* sänd 181 *hs* Hvilkens 200 A Som på et högre Sätt, sig 205 *hs* Från 231 *hs* gifver. 234 *hs* Sammanpara 235 *hs* vara. 238 *hs*, Har 243 *hs* Sin 243 A *str* sama *o of ä t* börja

243 *hs* m[ıst,] 246 *hs* vinna 250 *hs* beskrifva[,] 255 *hs* sluta[,] 256 *hs* bär. 266 *hs* [nu vilj?]a 268 *hs* [Där Gu]stavs . . . m[ed glädie] 271 *hs* [år]atal, 272 *hs* Min[nessto]d.

12 B *förlorar dig* kommer dig att gå förlorad, störtar dig.
177 A *yrkar* arbetar på.
184 A *Styrsel-rätt* rätt till styrelsen.
186 A *blindas* förblindas, vanligt på *Ls* tid.
187 A *förfarit* erfaret.

1 *Ärans Purpur andas* de höges yppiga prakt lefver, är till finnandes; jfr s 163 r 4-5 denna pragt som andas omkring mig.
16 *bilda* afbilda, i ord skildra.
18 *neka* neka sin tjänst.
21 *lott* gåfva, utmärkande egenskap. *allting väl förklara* tyda allt till det bästa.
22 *muntran* uppmuntran, vanligt på *Ls* tid.
30 *synepunct* punkt att se på, jfr de dåtida synprick och synmål. Raden tyckes vara en reminiscens från fru Nordenflycht Utv. arb. s 68 (1759):

En Örn til fart dess vingar sträcker
Det ljusa klot dess syn-prick är.

31 *hislig* upptas af Sahlstedt 1773, som hänvisar till hiskelig.
35 *smitter* bitar; dialektord, jfr Rietz.
77 jfr Wadström: Majestätet sielf, som Länders öden gjör.
89 *de . . . tälja* daglönare. Dagalängd, daglängd = dagsverkslista (daglista hos Weste).
113-114 din Kunga Thron, som är statens välfärds ögonsten. Jfr Skjöldebrand Cleopatra s 11 (1749): som en ögnasten utaf min välfärd rör.
137 *ömmar* lider.
140 *tryckta* förtryckta.
164 *för* = före.
174 *blödigt* ömt.
180 *egit Ättetal* inhemsk ätt.
191 *förklarar sig* ger sig till känna.
225 *detta* (jfr r 239 värket) barnhusinrättningen.
257 *Denna . . . är* sent må upprepas.

26. IV. Hs i K. B.: »Poemer till Gustaf III:s ära, skålar, Brunnssällskaps rolighet från Söderköping, allt 1772. af C. G. Leopoldt, Matts Nyrén, Carl Nyrén. Den sist nämndes handstil. Skänkt från G. Låstbom i Carlstad, genom F. A. Dahlgren, april 1879.» 10 bl. 8:o. Carl Nyrén är den bekante vitterlekaren († 1789). Under dikten står C. G. Leopoldt. »Den 6 Julii 1772 på Gustafs Namnsdag utdelades åt Brunsgästerne . . . under vattendrickningen om morgonen, öpne Sedlar, på hvilcke var skrifvit: När Gustafs dag som klarast blänker
Jag alrahälst på — . — . — täncker

med anmodan, at hvar och en ville, jemte sit namns undertecknande, fylla bristen, med et sådant tvåstafvigt ord, som utmärckte des hjertas ljufvaste tancke.» 29 sedlar insamlades. Efter middagen steg Brunsintendenten upp i katedern och »utropade Verserne på det sätt, at emellan hvardera af de 29 stropher, hördes af en nedanföre Cathedern stående Echo, ofvanskrefne vers, jemte dens namn som upfylt meningen med sit valord.» *Ls* strof var nr 26.

27. V. Hs ur samma msk som nr IV. En del af titeln är bortrifven; jag har supplerat: »På Kongl. M[ajestäts] Kon[ung] Gust[afs] Höga N[amnsdag] den 6 J[ulii 1772] underdånig[st?] af...»

28-29. VI. Efter originaltrycket. K. B. Å titelbladet: Norrköping, tryckt hos Joh. Benj. Blume 1772. Titelblad + 2 ss 4:o. I Norrköpings Vecko-Tidningar s å 24. 12. (nr 52) läses »Stances vid Fru M. C. Leopoldts Dödsfall Den 29 November 1772» af C. T. D[ahlgre]n, daterade Stockholm d. 3 December 1772. Dikten slutar liksom *Ls* med en inskrift »På Grafven», dock ej stenstil utan vers. Jfr Sylwan Några notiser.

6 *ömma* kära.
11 *bete* ... *tillbaka* tacksamt återgälda den.
33 *afsigter* egennyttiga beräkningar.
34 *anständighet* yttre prydlighet.

30. VII. Tr Hvad Nytt 17. 9. 1774 (225) under rubrik: »Utdrag af Bref. Til Kongl. Bibliothecarien, Herr Secreteraren Johan Simmingsköld, har en ung Poet, Herr C. G. Leopoldt, Östgöthe, tilägnat denne täcke Ode, af Författaren meddeld til denna Tidning», samt aftryckt i Nya Lärda Tidningar 29. 9. (n:r 40) s å under titel: »Til Kongl. Bibliothecarien Hr Joh. Simmingsköld; Ode.» Titeln här sammanställd ur båda rubrikerna. Ang. *Ls* förhållande till S. se hans bref till *Lm* af 6. 1. 1775 (Samlaren VI: 83). Diktens anledning S:s utnämning till kungl. bibliotekarie 1774. S å utgaf S. ett tal öfver hertig Carls förmälning. Öfver detta införde *L* en starkt berömmande anmälan i Hvad Nytt för 24. 8. (nr 198-199), daterad Stockholm, d. 15 Aug. 1774 och undertecknad C. G. L. Den aftrycktes af Gjörwell i Nya Lärda Tidningar nr 38 för 15. 9. s 313 och 336. Härtill fogade G. en granskning, »insänd til desse Tidningar uti Bref, dat. Strömsborgs Castel i Norrström, d. 2 Sept. 1774» och »underteknad af C. G. Smickerfeldt». Härpå svaras i Hvad Nytt 24. 9. (nr 231 och 232) gm ett bref från Stockholm af 15. 9. om »Journalisten G», undertecknadt O. K. Nya Lärda Tidningar nr 41 för 6. 10. s 342 har »Bref, til Hr Joh. Simmingsköld, rörande Hvarjehanda», dat. Stockholm 29. 10. S:s insändare af 4. 10. samt red:s svar (Hvad Nytt 11. 10. nr 246 och 247). S:s slutreplik af 13. 10. »Til Almänheten.» (Nya Lärda Tidningar nr 50 för 8. 12.).

31. VIII. Hs G150 U. B. Strövers ur *Ls* bref till *Lm* 17. 12. 1774 tr Samlaren VI: 80—81.

9 *hs* Sällsynt

32. IX. Hs G150 U. B. Strövers ur *Ls* bref till *Lm* 6. 1. 1775 tr Samlaren VI: 82.

X. Strövers ur föreg. bref tr Samlaren VI: 84.

3 *hs* Blott

33-36. XI. Tr Gjörwells Samlaren VII St. 97 för 20. 4. 1775. Not af utg. »Jag kan näppeligen börja denna nya Del af Samlaren med et vackrare, med et mera rörande Qväde, än detta. Det är upfylt af Känslor för Dygden, för Vänskapen, för Religionen. Det är författat af en ny Skald, Hr C. G. Leopoldt, som af detta Prof-Stycke nogsamt visar, hvad vår Svenska Vitterhet har af honom at vänta. Han har skrifvit detta Skalde-Bref til Hr W. som, i en af våra Landsorter, gift sig med et ungt och vackert Fruntimmer, men, sedan Han tilbragt med Henne et ganska lyckligt, men tillika et med de ömaste Omständigheter förbundit, Ägtenskap i 9 års tid, icke längesedan förlorat Henne. Hans Sorg svarade mot hans Förlust; til at lindra den förra har Hr L. stämt Lutan, och skickat Hr W. förest. med rätta kallade: *blödiga Sång.*»

Dikten sänd till *Lm* i bref af 8. 5. s å; gm presidenten A. G. Leijonhufvud (gift med en syster till grefvinnan Douglas, för hvars yngre barn *L* var informator) tillställd Gj. *L* tackade Gj. 25. 9. (Gj:s brefv. K. B.). *Ls* egentliga debut. Doris är Anna Charlotta Wadström född Westerberg † jan. 1775 i Norrköping af lungsot 26 år gammal (Norrköpings Vecko-Tidningar 28. 1. s å nr 5); Atis L. N. Wadström (borgerskapets i Norrköping sekreterare). »Doris'» mor motsatte sig i det längsta deras förbindelse (jfr *L* till *Lm* 8. 5. och 15. 6. s å).

38 *blod ... strider* hos Doris talar mot hennes tycke blodets röst etc.
47 syftar på moderns onaturliga hårdhet.
56 *framsteg* framträdande.
58 syftar på någon för mig okänd dikt af *L* från omkr 1766.
75 *verk* gärning, verklighet jfr Dalin I, 3: 104: Hans dygd i värket fans, mer än i glans och ljud.
95 *tids begär* timliga begär.

37. XII. Tr Tidningar ifrån Upsala 1778 24. 10. (nr 41-42) under rubrik Epigrammer. Redan 15. 6. 1775 msk sändt till *Lm* (tr Samlaren VI: 89).

37-38. Hs G150 U. B. Ur bref till *Lm* 15. 6. 1775 tr Samlaren VI: 88-89. Profbitar på »Ode öfver Yttersta Domen» (här upptaget som rubrik). Versschemat från Dalins »Tankar om Guds försyn».

19 *hs* Skyhöga 21 *hs* Solklara 32 *hs* Siunka

26 *bygnaden* jorden.
27 *lopp* lefnadslopp, lif.

39. XIV. Tr Gjörwells Samlaren VII St. 112 för 10. 2. 1776 s 127. Under texten C. G. Leopoldt. Dikten sänd till Gj. af Leijonhufvud 6. 7. 1775. Enligt Werner är Eva S— — Eva Sack (gift 1783 med grefve Dücker).

4 *Fru-Mor* mor, vanligt på *Ls* tid; jfr Kamelen i Lisabon (1795; r 37).
20 *begrepp* »förmögenheten att inse sakers art och sammanhang» (*L* Försök s 336 [1793]).
29 *ta lag* aflöpa.

40. XV. Tr Gjörwells Samlaren VII St. 112 för 10. 2. 1776 s 128. Under texten C. G. Leopoldt. Dikten sänd till Gj. af Leijonhufvud samtidigt med nr XIV. Det lat. originalet, tillställdt Leijonhufvud från A. F. von Höpken, tr ib.

2 *nödigt* ogärna.
4 *vallmog* fsv. valmogha. Weste upptar 'Vallmo pl. Vallmoger'.

41-44. XVI. Tr Adressen (utg. af Gjörwell) 1775 nr 32 för 19. 8. Not af Gj.: »Se Inr. Tidn. för i år N:o 57. Författaren är den lycklige Östgötha-Skalden, Hr Carl Gust. Leopoldt.» Om festen jfr sistnämnda nr för 24. 7. (bref från Medevi, dat. 18. 7.)

23 *anstöt* plötsligt anfall [af sjukdom].
58 *stafvar* framstammar.
67 *det lugnar* det (Sverige) blir lugnt. *känner sig* kommer till sig.

45-49. XVII. Efter originaltrycket K. B. Å titelbladet: Norrköping. Tryckt hos Joh. Benj. Blume 1776. Titelblad (mottot — ur Voltaires La Henriade VII r 33-36 — på baksidan) + 5 ss + 1 tom s 4:o. [Anon.] Norrköpings Vecko-Tidningars dödslista för St. Olai församling för 14-21 okt. 1775 (21. 10. nr 43) upptar »Handelsmannen ... Carl Palms Fru ... född Westerberg 23 år gl. död af Lungsot.» Jfr *L* till *Lm* 3. 2. 1777.

64 *Med* väl tryckfel för *Men*.
83 *den ... hyste* den vård hon gaf jfr 'hysa vård om' Adlerbeth Virg. Buc. o. Ge. s 39.
86 *trycka* intrycka.

49. XVIII. Hs G150 U. B. Inledningsdikt till bref från *L* till *Lm* 29. 10. 1775 tr Samlaren VI: 90.

50. XIX. Hs V66 U. B. 3 ss + 1 tom s fol. Bilaga till bref från *L* till *Lm* 3. 2. 1777 tr Samlaren VI: 140-142. Skaldebrefvets adressat Robert Delphinus Douglas (1751-1810) om *L* i bref till Gjörwell 20. 9. 1777.

11 förtiust af gyldne *of ä fr* tiust af et gyldne 18 *e* Hvad *str* nöjet 23 *hs* Eftertäncksam 42 glada *ä fr* gröna 47 Sång- *ä fr* Blom-

20 *nött* (jfr r 27) förnött, tillbragt.
27 *fam* famn; denna form förekommer någon gång i äldre svenska särskildt som rimord; jfr hos *L* famtag (Metromanien 1808 s 250 r 3).
47 *Ömma nöjen* kärleksnymfer.

52. XX. Tr Stockholms Lärda Tidningar N:o 24 för 28. 3. 1776 s 93 under rubrik: »Linköping. I desse Tidningar finnes i N:o 5 f. 20» (läs 18) »införde Versar, öfver Hr de Voltaires nya stad. En svensk skald har tolkat dem således.» Under poemet C. G. Leopoldt. I nr 5 finnas *Ls* fra. original och den lat. urtexten.

53-54. XXI. Hs V66 U. B. 4 ss fol. Bilaga till bref från *L* till *Lm* 3. 2. 1777 tr Samlaren VI: 138-139. Hedvig Ulrica Christina Dohna död på Tidö säteri i Västmanland 14. 8. 1776.

---

2 Grand Dieu! *of ä fr* helas! 8 *hs* déstructeur 11 Qu'on revoit leur éclat! *of ä fr* Rendez-les leurs 13 tous ces *of ä fr* quelques 13 *hs* larmes 15 ce *of ä fr* un 18 arête en fin *of ä fr* a terminé 18 *hs* pas. 35 *str* e *i* encore 35 *e* ces *str* funest

---

Titeln. Bour-Comtesse *Ls* öfversättning af Burggrefvinna (eljest fra. burgravine).

55-56. XXII. Hs se nr XXI tr Samlaren VI: 139-140. Gr. Douglas † 14. 9. 1776.

---

9 *e* Epoux *str* je vois? donc 9 mourantes *till of* 10 Dans l'eternelle nuit *of ä fr* En nuit du Silence 17 Dieux! qvel objet *ä fr* Qvel Spectacle 20 mouillés de pleurs, *ä fr* toujours mouillés, 26 Tout est perdu helas! *ä fr* Dieu. Tout est donc perdu! 27 fatale *ä fr* infidelle 30 *hs* honneurs; 39 Celebrer *ä fr* Benir 40 Cherir, benir son Nom, *ä fr* Celebrer [*ä fr* Repeter] son Cher Nom,

57-65. XXXIII. Efter originaltrycket U. B. Å titelbladet: Tryckt i Linköping, år 1776. [Anon.] Titelblad + 9 ss + 1 tom s 8:o. Stolts Agnes etc. se Dalin V: 492 »Gammal Visa, Den 10 October 1754.» D. har i omkvädet berömma, *L* bibehåller det ursprungl. begynna (»Herr Peder och liten Kerstin»). Enligt Braad tr i blott 24 ex.

---

71 *try* tre, 93 *try* bende (*Ls* msk leende?) 119 *try* bur, 127 *try* deruti, 143 *try* krants

---

Titeln. *masar* värmer jfr Dalin V: 23 Lät solen fritt få masa.
45 *konstig och slöjdig* skicklig i slöjd, konstförståndig.
53 *mjuka* uppmjuka vanligt på *Ls* tid.
57 *Thorforsa bygd* grefvinnan D:s egendom Thorefors.
77 *särdeles* egendomlig.
91 *artig* täck, söt.
101 *kämmar* (fsv. kämba) nog föråldradt och dialektiskt på *Ls* tid.

117 *fägna'* smekte.
123 *alt* redan (familjärt enligt Weste).
163 *börd* tur.

66-68. XXIV. Hs V66 U. B. Ur bref från *L* till *Lm* 3. 2. 1777 tr Samlaren VI: 116-117. Profbitar på en öfversättning. Rubriken här tillsatt. Om anledningen till *Ls* användning af orimmet se brefvet.

---

24 *hs* er 29 *e* söndrings *str* hop

---

50 *lyfter mig* stiger upp.

66-77. XXV. Hs V66 U. B. Ur samma bref som nr XXIV tr Samlaren VI: 119-128. Proföfversättning af första akten. Rubriken här tillsatt.

---

6 *hs* må 18 hvad blott oss återstådt *ä fr* en gren så dyr, så ung, 19 *e* bäste *str* kung 22 *hs* , Den 22 *hs* ert 33 rörd *of ä fr* rädd 37 *hs* väckte 38 (så var hans bref) *ä fr* , skref denne Vän, 41 Vet Han *ä fr* Han vet 61 blygd! O brott! *ä fr* trolöshet! 74 matt *ä fr* kärt 76 skörd *of tskr str* fru 76 *hs* vunīt 91 i *ä fr* med 113 *hs* funīt 118 *e* slita, *str* del 120 *hs* soldat? 147 den som hämnat Tron *ä fr* blott den Thronen frälst 151 *hs* , min 158 *hs* håg. 164 *hs* berömer. 165 *hs* dömer. 172 Modrens rätt försvara, *ä fr* skydd åt Modren gifva. 173 vara. *ä fr* blifva. 190 *hs* eder 191 *hs* tårar, 192 *hs* den 192 öfvermod, *ä fr* högsinthet, 195 vunīt; 200 *hs* liflöst 200 *hs* giordt. 203 *hs* fina 207 hans *ä fr* jag 207 flyta, *ä fr* fälde, 208 *hs* mordjerns 208 *hs* bryta; 208 *ä fr* Mit mordjern bröt den borg, mig skildt från thronens välde. 209 uprors andans harm *ä fr* split, och uprors harm 210 hvarje fotspår *ä fr* hvart af sina fiät 219 Den fördom folcken än *of ä fr* Tro mig, den fördom de 220 *hs* försvara. 236 *hs* sänder 242 *hs* brinner. 245 *hs* tillbaka 253 stål, *ä fr* svärd,

---

32 *röra* upprörd. *brydd* oroad, plågad.
74 *andlöst* (jfr Weste andelös) liflöst.
235 *återvänder* tar slut jfr Dalin 1850: det har ingen återvändo.

78-83. XXVI. Tr EP 1793 nr 235 för tisd. 15. 10. Urspr msk (V66 U. B. 8 ss fol.) skickadt af *L* till *Lm* med bref af 3. 2. 1777. Originalet: Voltaires Le Marseillois et Le Lion. Alla V:s noter (a-k) i msk öfversatta utom l). *L* tillagt en not om Rabelais Gargantua samt (e) och (k).

Titeln. *hs* Boråsen och Lejonet. Öfversättning. *e* titeln *hs*:
Den helga Sannings-Bok som verdens löje blifvit,
Har menskligt tungomål åt Orm och åsna gifvit: (a)
En Orm, på kärleks värf till Adams Qvinna gick,
Och Balaam förtret af sin åsninna fick. (b.)

Homerus hvilckens värk sig knapt förbättra låta,
Lät vid en Hieltes död Achilles hästar gråta. (c.)
De diur, som flygta nu kring fält i skog och luft,
Sig [*str* visa] samla hos Esop, at lära folk förnuft.
Det hade ej Carthese när han till urvärk giorde, (d.)
De [*str* Värk] Himlens Mäster-värk som han ransaka torde;
Han dränktes på det haf hvars diup han icke kändt,
I sina hvirflars mängd och sina Element.
Den stackarn mente vist at han förstod Naturen:
Han sig bedrog på alt; på menniskan, på diuren.
Hans bländvärk länge nog för dårars ögon blänkt;
Men lämnom här dess skråck och skyndom dit vi tänkt.

1 *hs* kring *of ä fr* på 2 *hs* Borås en dag till Cyrtha länder. (e.) Det torde förefalla ovanligit at se en köpman från Borås besöka Africanske länderne. Man vet at detta folket eljest sällan reser längre än ifrån den ena staden till den andra. Jag har intet Exempel hvarmed jag kan försvara Sanningen af denna färd, om icke det kan lända till förklaring, at Skaldefriheten är större än den Historiska. Det finnes i Nyare Resebeskrifningar at man träffat WästGöthar på Alpiska Bergen; Således må man väl fördraga i et Skaldestycke at råka en Boråsare i Africa. Dessutom, hvarföre kan icke sådant folk se sig omkring i verlden så väl som andra?

3-4 *hs* Bäst från [*ä fr* i] en skuggig dal han utåt fältet såg,
Et Lejon, glupskt och stort, mit för hans näsa låg,
5 *hs* Dess man dess gap [*ä fr* svalg] förfärligt brinner
6 *hs* I [*str* alt han] nästan alt han här Numidiens lejon finner
7 *hs str* Slik syn vår vandringsman en dödlig frucktan ger *o of ä t* Af sådan gruflig syn förskräcks vår vandringsman;
8 *hs str* Han är ej Hercules och ingen undflygt ser *o of ä t* Han är ej Hercules, och fly går icke an.
9-10 *hs str* Förvirrad blek och rädd på knä han faller neder
Och i sin häpenhet om nåd med tårar beder
o of ä t Bestört, han sig på knä med knäpta händer ställer,
Och förbön för sit lif, helt blek och gråtögd, fäller.
e 10 *hs* Han nalkats denna tragt at blott beskåda den
Och vill ej annat här än komma hän i gen.
11 *hs* dess rop 11 *hs* bister upsyn 12 *hs* Det ryter, reser sig; Boråsen dignar, ber. 14 *hs* men som var mägtig än vår stackars Landsman skrämma, 15-16 *hs*
På tydlig svenska sad': Du Narr, du påstår då,
At utan afton mål jag denna dag skall gå.
17 *hs* Hörpå;
19-20 *hs* At efter Lag och rätt, et lejon ej bestås,
Till nattvard äta up en köpman [*of ä fr* et Lejon] från Borås.

21 *hs* Boråsen något när sig häraf [*ä fr* härutaf sig något] lät hugsvala: 22 *hs* Han fordom väl förstått [*ä fr* kunnat temlig förr (*ä fr* fordom käckt)] om lärda saker tala, 24 *hs* [*str* studerat] Läst öfver Rabelais (f.) och [*str* sedt] läst St. Augustin. (g.) 25 *hs* gammalt bruk 26 *hs* konga 27 *hs* At 27 *hs* gedt 28 *hs* Ock öfver allihop har Herradöme fått. (H.) 29 *hs* At 29 *hs* : at på det vida höga, 30 *hs* Är tusen stiernors tal» 30 *hs* öga: (i.) 32 *hs* prints 33 *hs* begynte detta 34 *hs* Och för at rätt begrepp 35 *hs* dryga 35 *hs* ramen 36 *hs* Det straxt Naturens kong helt naken [*ä fr* naket] klädde af. 37 *hs* rifvits bort 38 *hs* där 38 *hs* ape-lår 38 *hs* bräcklig resning 40 *hs* tre *of ä fr* fem

41-2 *hs* Två bröst, båd utan miölk och alt hvad nöje väcker
En skalle ihol, trång, som tvärplatt anlet täcker

43 *hs* hvilckens skröplighet, 45 *hs* Sådan var *of ä fr* Slik var nu 45 *hs* denne 45 *hs* liten 46 *hs* När blott dess yttre drägt var afklädd som sig borde. 49 *hs* [*str* säger] sade 49 *hs* jag finner at 50 *hs* Mig ömklig fördel gett framför de andra diuren. (k.) Det är icke underligit at vår resande under sit betryck förföll till denna klagan. Han måtte trösta sig vid sin förnuftiga Siäl så mycket han ville, så var han likväl nu skenbarligen långt mera at beklaga än Lejonet. Den som befinner sig naken bredvid en annan väl pälsad; den som känner sig svag och bräcklig i faggorne på en stark fiende; den som ser sig utan vapen angripen af en fullkomligen utrustad, måste äga en särdeles öfvertygelse om han mycket ifvrigt påstår sit företräde. Det är en usel fullkomlighet när man blir upäten, at kunna urskilja om det är väl elr. illa giordt. 51 *hs* Jag ansåg mig för kong: hur jag bedragen var! 52 *hs* mästa 53 *hs* Men tänk! för 53 *hs* man endast hieltar prisar; 54 *hs* En kong ej älskad är 55 *hs* Gud, som Ers Höghet vet, 55 *hs* kongars 56 *hs* Ni i Armenien sjelf 57-64 *hs*

När Noack af vår ätt (l.), sen han ur floders fara,
I et ofantligt skrin måst alla diur förvara,
Och jorden [*of ä fr* verlden], torr igen, sedt syndastraffets slut,
På sina gamla fält dem åter släpte ut:
Gud öfver desse då förbundets tecken sände,
Med dem i aftal gick — — — Hvad dårskap! hvad elände!
Har du då alt dit vett af häftig skrämsel mist?
Gud giordt förbund med oss? — — — Ja Nådig Herre vist!

65 *hs* Han anbefalte Er at 66 *hs* , hans egen afbild, röra. (m.)

69-72 *hs* Du är en bild af Gud! en sådan otäck Apa!

Hvad löjlig öfvermagt [*of ä fr* Skapare] kan ej din dierfhet [*of ä fr* dumhet] skapa!
Lägg det förbundet fram som jag med Gud har giordt,
Hvem blef det skrifvit af? när? och på hvilcken ort? (n:)

73 *hs* Et 74 *hs* faslig 74 *hs* af fyratio tänder. (O.) 75 *hs* Se denna

grymma ram, som lyftes til **76** *hs* Se detta glupska svalg, som snart dig sluka skall! **78** *hs* Gud, som du ropar på, har **80-81** *hs*

Han intet fåfängt giordt. Dig jag förtära vill,
Det är den enda lag han [*of ä fr* Jag] mig förbundit till.

81 *hs* Den Guden hvilkens hämd du törs mig **82** *hs* Har mig ej hungren gett at **83** *hs* slagtebäncken **85** *hs* denna **86** *hs* buk, den största blygd Naturen hysa torde, **87** *hs* Är lika svag som vild; är snål: men måste **90** *hs* jag hvars hunger städs den bästa maten lagar, **92** *hs* För bästa köp **92** *hs* sluka up **93** *hs* Du om en timmas tid fullkomligt smält skall vara. **94** *hs* Man hit till verlden föds **95-6** *hs*

Det är vår enda lag. Lär då, at lika rätt
Du nu blir [*of ä fr* blifver] mig till spis som sen af [*of ä fr* ut af] maskar frätt . . .

97 *hs* själ vi hos Boråser finna **99** *hs* Förmodeligen min jemväl odödlig **100** *hs* Gack, om dit lumpna vett hon ej bekymras lär. **101** *hs* up **102** *hs* som mera väger, **103** *hs* torr går an i sådant fall, **104** *hs* förstånd mig icke fresta skall. — — **107** *hs* något **109** *hs* hvars öde mäst mig fräter **110** *hs* dess **111** *hs* Än jag då! Har jag ej en hustru menar du? **112-114** *hs*

Min Unge är för klen at löpa ut ännu [*till mg*
Min lilla Leijon-hvalp ej löper långt ännu]
Hans tänder [*str* kunna] ej förmå [*of till*] dit rädda släckte öda:
Jag honom mata bör. En hvar skall ha sin föda,

116 *hs* gift, där du din näring dref? **121** *hs* du Guds Förbund skall frälsa dig från [*of ä fr* hindra mig i] **122** *hs* Tror du mit svultna bo [*str* lär sig] af sagor sig lär mätta? **126** *hs* up **127** *hs* Gud har behagat så, och för vårt väl det sker. **128** *hs* ofta nog en **129** *hs* För pengar, som bland folk, långt mer än menskor gälla **130** *hs* Corsar på ledig fot sig ställa. **131** *hs* Till Tunis har jag tänckt på några veckor gå, **132** *hs* Där skall jag till Er tienst, vid minsta tecken [*of ä fr* , i hvad som äskas,] stå.

133-4 *hs* Ja kosta hvad det kan, jag vill mig dyrt förpligta,
Med tvenne feta får, Ers höghets visthus rigta.

135 *hs* trenne månars **138** *hs* Må giöra. Slikt **139** *hs* Än det du hittintils för mig prädikat om. **140** *hs* Sätt då **140** *hs* up. **141** *hs* viss, så framt du **142** *hs* ursägt

143-4 *hs* Och at jag, utan nåd, skall rifva dig ihiäl,
Just efter himlens lag som du förstår så väl.

147 *hs* merendels

---

18 hs *ihol* ihålig.
k **4** *skenbarligen* alldeles uppenbart.
k **7** *faggorne* Weste hänvisar till klo.

31 *stafva* förestafva.
35 *rammen,* hs *ramen;* båda uttalen förekommo på *Ls* tid.
142 *tager* godtager, jfr taga skäl.
145 *slöto* kommo öfverens om.

83-87. XXVII. Efter originaltrycket. Under titeln: Stockholm, tryckt i Kongl. Tryckeriet. U å. 8 ss 4:o. [Anon.] Omtr Hvad Nytt 1779 21. 5. (nr 81 och 82) samt 1. 6. (nr 85 och 86) och undertecknadt C. G. Leopoldt. *Ls* msk 4 ss fol. V66 U. B.

Titeln. hs Ode Öfver Hr. Rudbecks Död. 1 *hs* grufligt 2 *hs* desse 3 *hs* här 12 *hs* låt 18 *hs* Lyd *of ä fr* Följ 25 *hs* Fölg *ä fr* Lyd 25 *hs* ömma 31 *hs* fina 35 *hs* lyser *of ä fr* tändes; 36 *hs* du undran 40 *hs* Du tänds, Du sväfvar 43 *hs* de 46 *hs* längre 57 *hs* Man i dess öknar lysa 62 *hs* blir 63 *hs* lefnad 72 *hs* store 74 *hs* på din graf. *ä fr* vid dess graf. 76 *hs* öppet 81 *hs anm af Adlerbeth:* Mig tyckes det man till undvikande at få Consistorium Holmense på halsen, borde låta inflyta en Note vid denne versen, som skulle förklara: at *om,* här icke sättes dubitative, utan som första länken af raisonnementet och som en grundläggning till desto större säkerhet i den conseqvence man deraf vill draga. Et sådant (*ä fr* så vackert) stycke som detta bör äfven vara fritt för alt lyte af hæterodoxie. 88 *hs* låt 89 *hs* Sorgsne ande

---

23 *sorgse* oböjl. adj.
43 *du* (hs *de*) tryckfel för de?
73 *Behagligheter* behagens gudinnor; jfr Les Graces, Eller Behageligheterna 1759 (boktitel).

88. XXVIII. Hs V66 U. B. 1 s fol. »Lär vara tryckt i någon af tidningarne» (*L* till *Lm* i odat. bref Samlaren VI: 144). Ulrica Rosenlund (jfr Kellgrens ord till sorgmusiken vid hennes begrafning 1779) uppträdde första gången i denna sin glansroll 7. eller 14. 4. 1777, endast 16 år gammal.

89-127. XXIX. Hs V63 L. S. 72 ss 4:o. Skänkt till L. S. af Christof. Retz. Ekwall 10. 10. 1787. Vitt. hist. och ant. akad:s bibl. har en afskrift, som ägts af G. E. Lindahl född Gjörwell i Norrköping. Östgöta nations fest äfven afsedd att högtidlighålla universitetets 300 års jubileum. Jfr nationsprotokollet (Samlaren VI: 145 noten) och E. M. Fants »verser 1777. då ÖstGötha Nations nya Stadgar antogos» (G151 k U. B.) samt Falk C. »Östgöta i Uppsala studerande nations historia» (1883) och Annerstedt C. »Upsala universitets historia». Vårterm. 1778 och äfven senare uppmanades *L* af nationen att lämna talet till arkivet, men detta blef ej af.

V63 L. S. är troligen en afskrift efter *Ls* original, verkställdt af någon, som icke alltid kunnat läsa urtexten och därför stundom lämnat lakuner, som ifyllts af annan hand, sannolikt *Ls,* hvilken äfven gjort enstaka rättelser (L). En senare hand (Ekwalls?) har rättat enstaka skriffel,

satt ut en del kommata och bindestreck, flerstädes ändrat i till j och tillagt rubriker i kanten (E). Här allt medtaget utom rubrikerna i margen. **90** 20 Männ *ä fr* Männer 27 Det är ur *ä fr* Ur *ä fr* Det är ur **91** 5 *Sol* (= *Solon*) *tll mg af E* 6 fallet *tll of* 13 et *tll* 17 sammanhålla *ä fr* sammanhåller **92** 28 vältaligast *ä fr* vältalighet 31 man *ä fr* jag 31 icke deras *tll* **93** 6 *hs* i **94** 4 *i* manngranna na *tll* 5 sammankomst *ä fr* samankomst 27 snillen *tll of* **95** 1 *hs* ynest 23 I *tll of* **96** 16 *i* Academies s *tll* **97** 6 samtycke *tll of* 24 *i* äro o *tll* 31 *hs* lärosätets sedermera *ä fr* lärosätets heder 32 *i* århundradet det *tll* **98** 1 Ierleri *tll af L* 7 *hs* vettenskaperne 8 temlig *ä fr* tienlig 18 finnas *tll of* **99** 29 *hs* vettenskapernes **100** 4 *hs* Jagelol-lonska 11 *i* Herbestus estus *tll af L* 11-12 Possevinus *tll af L* 32 ordenteligen *tll* **101** 1 undervisning *ä fr* begrepp 4 föreslog *ä fr* företog 10 Kennicius *tll af L* 14 nya *tll of* 25 Carl *tll of* 30 Depositionsacten *tll af L* **102** 11 *hs* af hjelpas (j *ä fr* i) 19 *i* Ändteligen d *tll of* 20 *hs* och och 27 *hs* vårdlösade *ä fr* vårdlösande 28 mulcent *of ä fr* mutant 28 minst *ä fr* minsta 28 Råds *tll of* **103** 4 *i* Physiska h *tll of* 9 Archivo *ä fr* Archivum 15 *hs* skilnad *ä fr* skilgnad 27 *hs* vettenskaper 28 *i* hvar h *tll* 32 då *tll of* **104** 8 *i* glädje j *ä fr* i 16 *hs* koma 23 afgöra *ä fr* afgiöra 23 *e* fullborda *str* var här et 25 *hs* olägen-ter 26-27 per Cohortes *tll af L* **105** 1 *i* Stigselius selius *tll af L* 1 föreslagit *ä fr* företagit 11 *i* öfverensstämma t *tll of* 12 *hs* kunnas 26 Lärde *ä fr* Lärare 32 *i* utländsk d *tll of* **106** 4-5 *i* Burjerdicius rdicius *tll af L* 6 af de *ä fr* de af 18 *i* Hjeltens j *ä fr* i 23 nemo *tll af L* 28 *i* academie e *tll* 31 Theologiæ *ä fr* Theologie **107** 20 hvilken *ä fr* hvilka 20 fördommen *ä fr* fördommar 22 underlåter *ä fr* underlåta 22 stor *tll af L of* 23 *hs* För Sit *ä fr* Hans 24 arbete *ä fr* arbeten 24 *hs* Han *tll of* 24 för *ä fr* af 32 Bibliotheqvets *ä fr* Bibliothecets **108** 1 exact *tll af L* 2 Hennes *ä fr* hennes 17 förundran *ä fr* förundrans **109** 5 utnämdes *tll* 6 *e* kanske *str* det 6 det *tll of* 14 öfriga *ä fr* öfveriga 15 ordning, *tll* 18 omständeliga *tll* 21 , Södra Wed-bo Härad *tll of af E* 22 *e* så *str* omkring 32 *e* updagade *str* , **110** 3 förundran *tll of* 11 ens *tll af L* 21 Zoili och Scioppii *tll af L* 22 Mævii, Bavii *tll af L* 26 *i* conjectanea nea *ä fr* non 27 än *ä fr* at 30 *i* deta a *tll* 31 i Upsala 1682 64 *af E ä fr* omkring 60 **111** 6 Gyllenadlar *ä fr* Gyllendavar (?) 30 Heinsius *tll af L* 31 *e* synglas *str* , **112** 2 *hs* Guda Lärarans *ä fr* Goda Lärares 3 ett *tll of* 5 språken *ä fr* språket 12 *hs* Oxentierna 18 genomögnades, betragtades. *ä fr* betragtades, genomögnades. 32 *i* vidlöftigt t *tll* **113** 3 gemina *tll af L* 13 *i* ordentelig te *tll of* **114** 3-4 af Handelsm. Arvid Classon *af E ä fr* omkring 4 1642 *af E ä fr* 1640 10 här förvärfvade *ä fr* hade förvärfvat 16 tärts *ä fr* tärt 16 *e* lefva *str* , 17 *i* sjelfva j *ä fr* i 20 öfriga *ä fr* öfveriga 28 *i* författade de *tll of* **115** 5 Joh. *tll* 24 i honom *ä fr* honom 27 *i* sjelfsvåldigheter j *ä fr* i 30 öfrigit *ä fr* öfverigit 30 *hs* Land-

skapets **116** 17 har *tll* 23 Ordine *ä fr* Ordini **117** 3 Theologiæ *ä fr* Theologie 9 han *tll of* 10 *hs* Prästviga 12 *hs* Contracts-Prost 24 öfrigt *ä fr* öfrigit 30 *i* Junii ii *tll af L* 31 år *tll of* 32 *i* skedde k *tll of* **118** 7 stadgat *ä fr* stadgadt 12 tymedelst *ä fr* sådedelst 17 *i* sina a *tll of* 19 hvad *tll* 27 Poenalism *of ä fr* poenalism **119** 3 Terminen *ä fr* Termin 7 Ändteligen *ä fr* Änteligen 10 Poenalisme *of ä fr* poenalisme 17 förödmiukande *ä fr* ömande *ä fr* ödmjukande 21 Fattig *ä fr* fattig **120** 15 Fem *ä fr* en 31 vistats *tll* **121** 9 höstterminen *ä fr* höste terminen 11 dem *tll of* 29 *hs* miskning *ä fr* misräkning **122** 8 *hs* vidare, 15 varit *tll* 26 *i* sjelfve j *ä fr* i 31 *i* allmenna na *tll of* 31 *i* öfverenskommelser slut-r *tll of* **123** 15 en *tll of* 18 gör *ä fr* giör 24 Nationens *ä fr* Nations 27 *i* påkallats kallats *tll af L* 28 *i* stått tt *tll* **124** 1 igen *tll of* 2 *i* njuta j *ä fr* i 5 om *ä fr* med 5 Nationens *ä fr* Nations 22 *e* eller *str* , 25 Ledamots *ä fr* Lärares 27 *hs* laggrana *tll* 32 *i* sjelfva j *ä fr* i **125** 1 göra *ä fr* giöra 8 igen *tll of* 13 *i* af f *tll* 25 *i* sjelfva j *ä fr* i **126** 2 fåfänga *tll of* 2 Nationens *ä fr* Nations 10 man *tll of* 15-16 hufvudsakeliga *ä fr* hufvudsakeligaste 23 *hs* än än 23 det *ä fr* dem 24 förbindas *ä fr* förbindes **127** 1 *i* hjertelag j *ä fr* i 2 *e* skatta *str* den 4 gagnande *ä fr* gagnar de 11 göra *ä fr* giöra 14 altid *af L ä fr* alla

---

89 7 *Clemens* väl Clemens V † 1314.
8 *Nicephorus* väl Nikefóros, Grégoras, † 1359, bysant. historieskrifvare. *Aureolus*, Petrus (Pierre Oriol), professor vid universitetet i Paris, † 1321. *Burry* Richard de Bury, biskop i Durham, f. 1281, † 1345. *Taulerus* Tauler, Johannes, tysk munk, mystiker, † 1361.

90 14 *Andegavensiska* universitetet i Angers (stiftadt 1364). *Aurelianska* universitetet i Orléans (grundlagdt 1309).

93 28 *Styresman* Ekerman, Petrus, f. 1697, eloqv. prof., östg. nations inspektor till 1779, † 1783.

94 32 *Styresman* Ihre, Johan.

95 6 *laggrant* mycket noggrant och varsamt.

98 8 *Zeilerus* Zeiller, Martin, tysk polygraf, 1589—1661.

99 17 *ämnen* vetenskapliga begåfningar.
27 *Bononiensiska Academien* universitetet i Bologna.

100 1 *Salanas* adj. salanus hör till Sala = Uppsala.

104 11 *förslag* väntan, förhoppning jfr 'göra sig förslag på' = räkna på (Weste).
13 *rustande* bullrande.
28 *utvalt lefnadssätt* vald lefnadsbana.

105 4 *et egit bestånd* självständig existens.
13 *anseende* undseende, hänsynstagande.

108 17 *förundran* stor beundran.

110 15 o följ Vereliana ed. Schenberg, Lincopiæ [1730].

21 *Zoilus* rhetor. Homeri klandrare. *Scioppius*, Gaspar (Schoppe), tysk filolog, 1576—1649.

22 *Pradons* Pradon, Nicolas, 1632-1698, fransk tragöd, Racines medtäflare.

111 30 *Buckman* Buchmann, Théodore, (Bibliander), schweizisk orientalist, 1504-1564.

113 12 *då* därefter jfr ty. dann.

13 *ordentelig* ordinarie.

115 18-19 *underrättelser* undervisning.

116 32 *Gronovier* Gronovius, Jakob, † 1716, filolog, jfr Wrangel Sveriges litterära förbindelser med Holland. *Burmanner* Burmann, Peter d. ä., † 1741, filolog.

117 2 *Flamstedt* Flamsteed, John, † 1719, engelsk astronom.

118 2 *Hasselquist,* Fredrik, naturforskare, † 1752.

13 *ärbarhet* jfr r 16 belefvenhet.

120 31 *vistats vid* uppehållit sig vid, afhandlat jfr **121** 3.

121 14 *föreföll* kom före under.

123 1 *anseendet* skenet.

124 5 o följ Duværus, Jacob, † såsom lidensk bibliotekarie 1783.

126 8 *öfversteg* öfverstigande, öfverdrift.

127 3 *lediga* från bekymmer fria; jfr ledigt sinne.

127. XXX. Hs V66 U. B. 1 s + 1 tom s 4:o. Anteckning af *Lm* å msk: »I anledning af ett hvetebröd, som jag fått af M. G. Frondin» (*Lms* fästmö) »och ett elakt bränvin, som gafs författaren.

---

4 vankar *ä fr* finnes 5 *ä fr* Dock något menskligt vara plär: 6 Så får jag *ä fr* Ni hämtar

128. XXXI. Samma hs som föreg. Anteckning af *Lm* å msk: »Till Licent. Westring då han skulle copiera mitt ansigte. Begge versarne äro af herr Leopoldt. I L.» W. är väl Johan Peter Westring, med. lic. 1778.

128-130. XXXII. Hs V66 U. B. 2 ss 4:o. Tr Hanselli Ur en samlares papper I: 43. Carl Johan Stéen anmälde sig såsom recentior i Östgöta nation 24. 10. 1777; jfr äfven bref från *L* till *Lm* 23. 1. 1778. *Lm* var Stéens »inspector».

---

20 *bespegla* något = se något afspegladt.

P. S. *Danetii Magn. Apparat.* jfr Petrus Danetius (Pierre Danet) Magnum Dictionarium latinum et gallicum . . . Paris 1691.

130-132. XXXIII. Hs V66 U. B. 3 ss + 1 tom s 4:o. Å msk anteckning af *Lm*: »af Hr C. G. Leopoldt in promtu». Tr Hanselli Ur en samlares papper I: 48.

---

38 *hs* gjöra 39 *hs* Min 55 *hs* dag.

26 *färdighet* beredvillighet; jfr vara färdig att.
38 jfr **169** 23-24.
46 *tager ann* går upp emot?
51 *Ert goda* Er egendom.

132-136. XXXIV. Hs V66 U. B. 4 ss 4:o. Tr Hanselli Ur en samlares papper I: 44. Till r 87 *Den* antecknadt af *Lm* i marg. Melanderhjelm. M. rektor 12. 12. 1777—16. 6. 1778. Gift med en faster till *Lms* fästmö.

---

26 *e* i *str* Smått 47 *e* sin *str* Herr 47 dem *till of*

---

11 *rigtig* säker, redlig.
96 not dessa theser obekanta för mig.

136-143. XXXV. Tr Hvad Nytt 1778 2. 10. nr 169 och 170 samt 9. 10 nr 173 och 174. En afskrift af E. M. Fant (F) med titel »Studentiade» V5 a U. B. 8 ss 4:o. Mottot ur Horatius Epistol. Lib. II, 1 r 117.
12 *HN* Sin 17 *HN* Sig 18 *HN* Sit 51 *HN* Sit 56 *HN* Sin 67 *HN* tros *F* tror 70 *HN* Sina 81 *HN* Sin 95 *HN* Sin 100 *HN* Sin 107 *HN* allas *F* Ullas 109 *HN* Sit 139 *HN* Sina 144 *HN* Sit 153 *HN* Sig 159 *HN* Sin 164 *HN* Sin 164 *HN* Sit 168 *HN* Sin 190 *HN* Sin

---

e innehållsredogörelsen F: »Anledningen til Poëmet är tagen af en händelse Wallborgmässoafton förledit år. En Student, som slagit en Hökare, blef insatt af Vakten. Herr Petter von H** som hjelpte Honom därifrån med mycken hurtighet, är Hjelten i Poëmet. Auctor är H. Leopoldt.»
24 *limmar ... ting* förklarar onödiga saker. *klyfver hufvudhår* jfr klyfva hår = syssla med hårklyfverier.
25 *benas* småaktigt skärskådas.
41 *Kamhafs-böljan* not a F: »En stor puss i Upsala, som är sammelplats för alt afskräde, och bredevid hvilken en gammal hökarebod finnes.» Kamphafvet.
53 *spann* F spänn (Sahlstedt 1773 plur. spän, Weste spänner); spann tryckfel?
56 *lega* lya, lägerställe.
67 *stämplat kram* tidningar?
70 *ilgrep* illfundigheter.
98 not a F: »Eklunds Värds Hus på Polaksbacken invid Kungsparken.» Eklundshof.
107 not a F: »Ulla Vinblad, Hjeltinnan i Bellmans Poëmer.»
122 *vimlar* irrar, raglar.
146 *Wittens* not a F: »Sal. Witten var en Brännvins Advocat, som här i dödligheten knapt hade kläderna på kroppen. Hans qvarlåtenskap, då Han dog, såldes på Auction för 7 dal. kopparmynt.»

143. XXXVI. Tr Tidningar ifrån Upsala, 1778 24. 10. (nr 41-42) såsom nr 2 af »Epigrammer». Då nr 1 är af *L* (se nr XII) och *L* enligt bref till E. M. Fant sept. 1778 (F:s brefv. U. B.) skickat F. msk för denna tidning, är denna dikt med största sannolikhet af *L*.

143-144. XXXVII. Hs G150 U. B. Inledningsdikt till bref från *L* till *Lm* af 29. 9. 1778 tr Samlaren VI: 146-147.

7 *Camillas Lms* dikt »Til Camilla», uppläst i Apollini sacra 17. 12. 1771 tr Hvad Nytt 1780 10. 3. nr 39 och 40 samt 14. 3. nr 41 och 42.

145-146. XXXVIII. Hs G150 U. B. Ur samma bref som föreg. Tr Samlaren VI: 148-149. *L* är nu informator hos Gertrud Hel. Pfeiff, 1752 gift med major J. A. Nisbeth, å Tisslinge i Östuna s:n Uppland.

2 *nådad fast* fastnitad.

147-149. XXXIX. Hs G150 U. B. Ur samma bref som föreg. En afskrift i De la Gard. ark. Cod. Coll. I: 8 nr 151 L. B.; i registret står: »Versar af Leopold men ej af honom ärkände.» En annan afskrift V 88: 4 K. B. med rubrik »Tankar öfver Spöken» och denna not: »Dessa tankar äro upsatta under vistandet, en natt, i Upsala Domkyrka, af Bibliothecarien vid Lidénska Bibliothequet... Carl Gustaf Leopold, och Hofjunkaren och konglig Secreteraren Hr Gustaf Paykull.» Dikten helt säkert af *L* ensam. Jfr brefvet och »Tankar om våra tiders seder och skaldekonstens verkan på dem» (SP 1781 nr 174).

31 *Moman*, Jonas, adjunkt och komminister 1756-1773. *Hydrén*, Lars, förste teol. professor och domprost 1764, † 1789.
64 o följ spåkvinnan i Endor låter Samuel uppenbara sig för Saul.
76 *anlagd* använd.

149-154. XL. Efter originaltrycket. K. B. Å titelbladet: Upsala, tryckt hos Direct. Johan Edman, Kongl. Acad. Boktr. 8 ss 4:o. U å. Pris 1 sk. Omtr Hvad Nytt 25. 11. 1778 (nr 203-206) under rubrik: Upsala d. 9 Novemb. S å en 2:dra uppl., som 1. 1. 1779 (jfr nr XLIV: 1) skickades till Gjörwell. Rec. Lärda Tidningar från Stockholm 1778 30. 11. nr 92 s 730. *L* tackade Gj. i ofvan nämnda bref. Kritik af Kellgren SP 1778 30. 11. nr 11. K anser *Ls* ode tillhöra det fåtal dikter med anledning af kronprinsens födelse, som är värdt kritik. »De anmärkningar,» fortfar han, »som jag finner billigt at göra, böra så mycket mindre såra Auctoren, af hvars ungdom man äger skäl at vänta förbättring, som det aldrig bör kunna smickra en Författare af verkelig förtjenst, at vinna bifall af en okunnig Almänhet, som vördar och beundrar hvad den ej kan begripa.» Se f ö *Ls* svar nr XLIV: 2. Jfr Lüdeke IV: 208 (1786), Ljunggren S V H I: 470 följ och Sylwan »Stockholms-Posten och Kellgren» Samlaren 1909 s 18-19. I andra uppl. har *L* tillgodogjort sig K:s anmärkningar.

Motto 3 *U2* Och 6 *U1* Tyst yra djerva hop! 18 *U1 U2* edert 68 *U1* strax 73 *U1* Hvad vimlar för min syn? 75 *U1* Jofurs slott 75 *U1* Neptuns *[ändringen r 75 gjord med anledning af K:s kritik: »Det skulle ej heller händt någon annan at ifrån 1 Mosis bok falla in i Hedniska Mythologien. Gud Fader, Jofur och Neptun vimla om hvarannan för Auctors syn.»]* 92 *U1* Hvad är jag? *[Hvad tryckfel istf hvar. Jfr K: »Derpå frågar Auctorn Gudarne, hvad han är? och försäkrar, at det är på detta sättet, som Konungen skall bli odödlig.»* 99 *U1* Vulcanens 111 *U1* förste

---

För förklaring af dikten jfr *Ls* svar på K:s kritik.

36 jfr den Voltaireska antitesen s **190** 23.

52 raden lånad från nr XXXIV r 88.

58 *trygd* (gammalt ord) tryggande. K anmärker, att det »är et nytt ord, som rigtar rimmet, men hvarken smaken eller språket, emedan trygghet betyder det samma».

138 tanken enligt K lånad från G III:s tal till ständerna med anledning af kronprinsens födelse.

155-157. XLI. Efter originaltrycket K. B. Å titelbladet: Upsala, tryckt hos Direct. Johan Edman, Kongl. Acad. Boktr. U å. [Anon.] Titelblad med motto på baksidan + 4 ss 4:o. Omtr Hvad Nytt 15. 12. 1778 (nr 217 och 218).

---

8 *try* Sitt

9-16 jfr Ks kritik SP 1779 19. 3. nr 57 och Atterbom Svenska siare och skalder IV: 159 noten.

158-170. XLII. Efter originaltrycket U. B. Å titelbladet: Upsala, tryckt hos Direct. Johan Edman, Kongl. Acad. Boktryck. U å. [Anon.] Titelblad + 15 ss + 1 tom s 4:o. Pris 2 sk. Aftr Hvad Nytt 1778 29. 12. (nr 227—230), 1779 8. 1. (nr 3-4) och 12. 1. (nr 5-6) under rubrik: »Upsala, den 13 December. Af Trycket härstädes har nyligen utkommet följande af Herr L — — — dt författade vackra Bröllops-skrift . . .» Jfr SP 1779 22. 3. nr 59 »Reflexioner» af »Landtbo». Grefve H. Chr. Cronhjelm gifte sig 24. 11. 1778 å Brunna säteri i Uppland med friherrinnan A. C. Stromberg.

---

159 21 *try* ändte-gen **165** 26 *try* Olympen. **166** 30 *try* dödlige **170** 3 *try* Plutus.

---

160 12 *Förtruten* förtrytsam, förargad.

27 *plögde* klöf, högg.

163 27 *värkhjul* arbetshjul, maskinhjul [äfven hjul på arbetsåkdon].

164 7 *mitt begrep* begreppet om mig, mitt anseende.

9 *konst och sak* konstläran och verkligheten.

20 *spänna* roffa åt sig; jfr Sahlstedt 1773 Örnen spände en hare.

165 3 *förlofva at* lofva att icke.

166 7 *fatt* skapad.

167 31 *bodjor* stafningen efter kedjor.

171. XLIII. Hs V66 U. B. 1 s + 1 tom s 4:o [Underskriften bortklippt.] Tr Hanselli Ur en samlares papper I: 40.

---

3 *hs* Ödets 18 *hs* trackta

172-173. XLIV: 1. Hs Gj:s brefv. K. B. Infördes ej i Stockholms Lärda Tidningar trots *Ls* anhållan därom i bref till Gj. af samma dag.
L använder här æ istf ä.

---

173 3 *hs* dagligt 13 *hs* Leopoldt

---

173 1 Lettres de la comtesse *** sur quelques écrits modernes Geneve (Paris) 1746. Af Fréron, Voltaires motståndare.
3 Gyllenborgs inträdestal i Vitterhetsakademien 9. 2. 1773 (handlingar II: 42 r 15-16).

173-192. XLIV: 2. Tr SP 1779 nr 41, 43, 46, 48, 54, 71, 75, 85, 90 (från 27. 2. till 1. 5.). Insändes genast fullständigt. Kellgrens svar nr 42, 44, 47, 50, 63, 74, 79, 89, 103, 104 (19. 5.). Jfr nr XLIV: 3. Jfr äfven »Reflexioner» af »Landtbo» (SP nr 59), »Til Auctor af Critiquen öfver Herr Leopoldts Ode» (SP nr 66), »Reflexion» (SP nr 67) samt Ljunggren ib.

---

173 24 *SP* eftertänksam **179** 19 *SP* kuna **181** 10 *SP* han **182** 31 *SP* himlen **183** 9 *SP* af **190** 9 *SP* därom **191** 13 *SP* ej du

---

174 1-4 Épître à Boileau ou mon Testament.
1 *aguisant* Voltaire *aiguisant.*

176 25 *fleurette* Holmberg 1795 »smickrande utlåtelse, grannlåt, hvarigenom man söker at ställa sig in hos fruntimmer».
29 *Rousseau* odeförfattaren J. B. Rousseau, † 1741.

177 1 *flågeld* Holmberg 1795 = »un feu de paille säjs fig. om det som börjas häftigt men ej länge varar».

178 17 *i tro mål* i förtroende.

180 2 *svåfvande* ostadig.
7-8 *Gripomenes* fra. grippeurs, gripimini (Weste); jfr griphumrar. Lågty. Griephummers, Griephomines; eg. en makaronisk bildning: grip-homines; gammalt vanligt öknamn på exekutionsbetjänter och tullnärer. Jfr Holberg Jeppe V: sc. 4.
24-25 *parade de pluie* paraply; tillfällig bildning af *L*?
30-31 anspelning på Kellgrens »Zephis förevigad» (Åbo Tidningar 1775) r 66?

181 1 anspelning på Kellgrens »Sinnenas Förening», jfr s 207 r 7-13.

182 9 *Nimi* läs *Nini;* i Semiramis låter Voltaire Ninus' vålnad uppenbara sig.
23 Aen. IX r 79.

183 18-19 Horatius Od. I: 1 r 36 (se s 254), jfr Kellgrens »Ode till Bacchus och Kärleken r 95.

30-31 Horatius Od. III: 1 r 6-8: Iovis ... cuncta supercilio moventis.

32 *en trottsig ätt* jfr Vergilius Aen. I: 132: Tanta-ne vos generis tenuit fiducia vestri?

190 18 o följ Voltaires bref till Fredrik II 26. 5. 1742. Ed. Kehl 65: 105.

192 19 Horatius De arte poetica r 126; Hor. *servetur.*

193-197. XLIV: 3. Tr SP 1779 nr 49 och 50. Ks svar (»Bref, til Herr C. G. Leopoldt» af »Granskare») nr 57.

---

195 13 *SP* med

195 10 *nyläring* nybegynnare.

10-18 med anledning af Kellgrens svar på *Ls* kritik: »Ni är en hjelte, ni vil ha saken afgjord med ovett eller armstyrka. Som en annan Alexander Magnus vill ni med våld uplösa knuten; men kära Herre han hade et svärd och ni har endast en lineal. Jag som är aldeles främmande, som hvarken har den äran at känna Präses, Opponens eller Respondens, vågar likväl, fastän intagen af en stark vördnad för Herrns djupa insikter och en billig skräck för Herrns lidande hand, framkasta några anmärkningar som torde falla mig in under det tidehvarf jag ärnar tilbringa på genomläsningen af apologien för Herr Leopoldt ... Beväpna sig min Herre med all den djupsinniga myndighet, hvarmed ni möter en extra opponens, som ej ännu varit tre år vid Academien, och fastän ni denna gång ej förut fått veta argumenterna är jag öfvertygad at ni genom er Präses svarar lika extemporairt som annars ... ponera at ni på Auditorium blifvit ställd på et sådant rum, där er skyldighet är at försvara något som ni påstår er ha skrifvit, men som ni ej sjelf förstår. Ponera vidare den ledsamma händelsen at ni får en Opponens af en annan nation som ej säger concedo då ni första gången säger non, utan fordrar sammanhang i ert arbete och förnuft i ert försvar; ponera ännu vidare at ni af en tillfällig men ganska philosophisk distraction ej kan svara et ord utan vänder en förfärad upsyn på Präses. Ni finner sjelf min Herre och Academien vet at dessa hypotheser äro ej blott möjeliga utan ock ganska sannolika; *Men hvad skal man tänka om så mycken philosophie hos Er.*» (SP 1779 nr 42.)

19-32 med anledning af Kellgren ib: »Här måste jag åter til min uplysning begära at få veta hvad det är ni kallar *Allmänhetens* omdöme? Är det allmänhetens omdöme som ölet inspirerar på et penal calas? Är det allmänhetens omdöme som sorlar i et collegie rum då Professorerne läser metaphysiquen för bänkarne? är det allmänhetens omdöme, som blandadt med supvisor ger genljud på Upsala gator om nätterne, väcker de sofvande och slår sönder fönster? Hvilkendera af dessa min Herre vil antaga för allmänhetens omdöme, så tilstår jag at det är et starkt omdöme och ger min Herre straxt vunnit.»

29 *disciplinera* vara discipel, studera.

196 29-30 jfr SP:s anmälan 29. 10. 1778 (nr 1).

197-198. XLV. Hs V66 U. B. Inledning till ett odat. bref från *L* till *Lm;* fallet mellan 1. 1. och 8. 10. 1779.

---

6 *hs* Ledsna

---

6 *ledsna* på trans. användning åtskilliga exempel under senare hälften af 1700-talet.

8 *Malmens oration* tal på vers öfver kronprinsens födelse af e. o. lektor Alexander Malm i Göteborg 30. 11. 1778; utkom strax före jul. Rec. SP 1779 nr 13 och 64.

198-199. XLVI. Efter originaltrycket K. B.: Virum max. reverendum et celeberrimum D:num Axelium Joh. Lindblom, Tjustiæ Australis præp. et pastorem Odensviens: theologiæ doctorem renuntiatum, et sollenni inaugurationis actu creatum, sincero applausu excipiunt amici. Upsaliæ, Typis Direct. Johan. Edman. 4 ss 4:o. Innehåller utom *Ls* dikt (undert. C. G. Leopoldt) lat. hyllningspoem af A. Nicander och S. Älf. *Ls* stycke aftr Hvad Nytt 1779 13. 7. (nr 109 och 110). Promotionen 6. 6. 1779.

199-201. XLVII. Tr Hvad Nytt 1779 23. 7. (nr 117 och 118). Hs V66 U. B. 4 ss 4:o. Jfr SP 1781 nr 174 »Tankar om våra tiders seder och skaldekonstens verkan på dem». Texten här efter Hvad Nytt men interpunktionen efter hs.

---

1 *hs* Apors släckte 6 *hs* (så sad' en 12 *hs* Välan, till råga 18 *hs* säger 19 *hs* hvad för 21 *hs* stiuf-mors 24 *hs* Lär då en gång din grofhet rätta 28 *hs* trygga 28 *hs* flinkt 28 *hs* beram̄a 31 *hs* Till hvilcket aldrig vett *ä fr* Hvartill ej minsta Själ 31 *e* fanns! *hs* Jag! Skulle dina språng som granskningsmönster dyrka! 33 *hs* Låt 37 *hs* Class med denna 38 *hs* ge'n 38 *hs* dumhets-rön! 42 *hs* starka 45 *hs* Skalde-Skrifter 47 *hs* I hennes kullbytt' speglen eder. 49 *hs* godhet Eder 51 *hs* glam̄ 54 *hs* Er fiollighet till lags, vår smak I skullen bilda 55 *hs* , som 57 *hs* Tro'n 59 *hs* Låt Eder svaghet 59 *HN* Er 60 *hs* Man eljest kan få se en 61 *hs* hur 61 *hs* retad

---

5 *artighet* skicklighet.

27 *beramma* slå till med ramen, tillfällig skämtsam bildning af ram 'björnram', möjligen också med tanke på det i dial. förekommande (icke besläktade) rama eller ramma 'träffa'.

30 *yrka* idka.

51 *förmilda* gammal afledning, som någon enstaka gång förekommer under 1600- och 1700-talen samt äfven senare: jfr Lovén Dantes Div. Com. II: 66 förmildad (rimord) och dial. milla (Rietz).

57 *kättia* yrhet, obetänksamhet.

202-204. XLVIII. Efter originaltrycket K. B. Under texten: Norrköping, tryckt hos Joh. Benj. Blume. U å. 3 ss + 1 tom s 4:o. Enligt Braad och Olof Andersson Knös (anteckning å U. B:s exemplar) af *L*. Aftr med utlämnande af noten i SP 1780 1. 5. nr 97. Får mycket beröm: »Om den okände Författaren skulle vid tilfälle vilja rikta detta Blad med något af sin hand, så försäkras, at det både med nöje och tacksamhet skall så skyndesamt, som möjligt är, blifva infördt». Försoningsanbud från K? Braad antecknar: »En oskyldig yttran vid begrafningen af P:r Ekmarck, om hedniske fablers bruk i grafskrifter, gaf Leopoldt anledning, at under förborgat namn, med bitterhet och digtade tilvitelser, irronice angripa Ekmarks person och skrifter i Stock. posten 1780. N:o 66 och som med nya lika ogrundade tilmälen förnyades i samma dagblad 1781. N:o.» Jfr nr XLIX. Mottot ur Ovidius Tristium lib. I: 63 r 202.

22 *try* Maka (æ

Not jfr ämnet för Oden.

204-208. XLIX: 1. Tr SP 1780 22. 3. nr 66. Jfr nr XLVIII. Anders Ekmarck, svensk pastor vid Hedvigs församling i Norrköping 1775-1787, utgaf: »Försök at ... föreställa den Christna Religionen» Stockholm 1774-1779 (del I är tillägnad grefve Carl Posse till Haga vid Enköping) samt »Guds Barns Goda Seder» Norrköping 1779 36 ss 12:o (s 32-36 »Barn-Ro med Gudsfruktan»). Svar af E SP 1780 13. 4. nr 82: »Anmärkningar vid Brefvet ifrån Norrköping» ... DA 20. 4. nr 88 har några berömmande rader om Barnro. Mot båda artiklarna är nr XLIX: 2 riktadt.

204 8 *SP* approbrad 15 *SP* Författares **205** 11 *SP* af 15 *SP* sanning **206** 9 *SP* Han **207** 19 *SP* nos

204 2 *Herr F**s* fiktion.
205 13 *avancerar* kommer fram med.
207 7-13 citat ur minnet och därför ej fullt nöjaktigt ur Kellgren Sinnenas Förening Gjörwells Samlaren IX: 371.
209 16-17 Horatius Od. I: 1 r 36; Hor. har feriam.

209-216. XLIX: 2. Tr SP 1780 5. 5. nr 100 och 6. 5. nr 101. Se föreg. nr. SP 1781 23. 3. nr 67 svar af tredje man till *L* med ideliga anspelningar på odet öfver kronprinsens födelse. Häremot nr XLIX: 3.

210 30 *SP* er **211** 19 *SP* anföre **215** 27 *SP* dem **216** 23 *SP* Tryckas.

213 17 *hängsle* något nedhängande, förhänge.
215 25 *pena* pryda.

217-219. XLIX: 3. Tr SP 1781 30. 3. nr 74. Se föreg. nr. SP 11. 4. nr 84 ett försvar för E af annan hand med anledning häraf.

219-221. L. Efter S^2II: 231. Först tr SP 1781 10. 10. nr 234; aftr Sommar-Promenaden för 1794 (jfr rec. SP så 15. 9. nr 210); något omarbetadt i S^1II: 153. Afskrifter i flera samlingar; en sådan tr Hanselli Ur en samlares papper I: 37 [»Till magister Ekrot»]. *Ls* msk De la Gard. Ark. Cod. Coll. I: 8 nr 168. E är Samuel Ekeroth (1755-1824), östgöte, prästvigd i Uppsala 27. 5. 1781.

Titeln. *SP* Til en Vän, vid dess inträde i [*hs* det] Andeliga Ståndet S^1 Prestvigningen. Till E. 1780. 5 *hs SP* Din sälla rätt at Dig förnöja 10 *hs SP* Han *not till* S^1 *not i* S^1 20 år 13 *hs SP* Du måste denna 20 *hs SP* henne endast 23 *hs* desse 26 *hs* bleka *SP* S^1 första 28 *hs SP* dessa safter syndigt 35 *hs SP* Vi din predikan sku berömma, 37 *hs SP* talar 39 *hs SP* mycket 40 *hs SP* ännu mera 42 *SP* Inför (*hs* Uti) en Philosophisk tid S^1 Inför en stolt och sjelfklok tid 43 *hs SP* och mot dess lustar och dess ära S^1 som mot dess lustar, mot dess ära, 44 *hs SP* predika en förfärlig lära 46 *hs* vällust 47 *hs* förtjent 49 *hs SP* lynne 50 *SP* Du Tigrens vildhet skulle prässa (*hs* krossa) 51 *hs* gisslans 52-53 *hs SP* Du blott med godhet vinner dessa, De skola ej stå den (*hs* dig) emot; 54 *till* S^1

51 hs *gisslans* gisslan förekommer någon gång i betydelsen gissel.

1 *kolt* kaftan.

44 *bedröflig* dyster.

50-51 jfr Kellgrens En stadig man r 31-34 [tiraden om tigern ej i Vitt. ak:s handlingar (1780) men i K:s Skrifter].

221-223. LI. Tr Hanselli Ur en samlares papper I: 58. Del IV af Vitterhetsnöjena annonseras första gången i SP 1781 30. 6. nr 147 såsom nyligen utkommen.

40 *Salig Gubben* Sven Dalius, föremål för Dalins skämt.

224. LII. Tr SP 1783 21. 3. nr 66 under rubrik: »Utdrag af et bref från en utrikes vistande och sjuklig Vän til Herr Professor Lindblom i Upsala, under des allmänt saknade och högaktade Frus sista sjukdom.» Är helt säkert af *L*.

224-226. LIII. Efter S^2II: 204. Först särskildt tr Stralsund 1783 hos Christian Lorenz Struck 4 ss 8:o (U. B.); under texten C. G. Leopoldt. Uppl. blott 14 à 15 ex. Större delen skickades af *L* till *Lm* med bref 25. 3. så (Samlaren 86: 27 o följ). Aftr SP så 12. 4. nr 84 och Samling 1789. I omarbetad form S^1II: 135. *Lm* gifte sig med G. M. Frondin 1780; den yngste af hans två söner med henne dog 1 juli 1783; 1784 gifte *Lm* om sig med Sophia Ulrica Söderberg (jfr nr LIV). Dikten tycks ha slagit an: en insändare SP 1786 6. 9. nr 206 citerar fem rader därur.

Titeln. *try* Till Herr Prof. Lindblom vid dess Makas, Fru Gunla Marg. Frondins död. D. Febr. 1783.

---

2 *try* ömnigt 3 *try* lampa *not till* S^1 *not 1* S^1 Biskopen i Linköping 9 *try* Se ej åt årens rymd tillbaka 11 *try* åldren 15 *e* qvar! *try*

Hvem skulle ej din klagan röra?
Din maka blott skall den ej höra,
De kyssar du dess aska ger
Sku ej det ömma löjet mer
På hennes läppar återföra,
Och denna hand som var Dig skänkt,
Skall ej, utaf din gråt bestänkt,
Den kärleksed förnyad göra,
Som döden, endast döden kränkt.

16 *try* qvid *not till* S^1 27 *try* Dess ömma makas död ej sårar! 29 *try* Och gömma den förutan 32 *try* Den Vård af kärlek och af smärta 34 *try* gifva 36 *try* att uppå den mull som 38 *try* Dess ömma Mor 39 *try* Dess sorgsna makes 40 *try* dess Barn sku 41 *try* sköfling

---

try 21-23 denna hand skall ej förnya sin kärleksed, dvs skall ej bedyrande höjas vid eden.
try 24 *kränkt* brutit emot.

---

17 jfr »Du i hvars oskuldsfulla blick» i »De Mexikanska systrarna», text af Sparrschöld, uppf. 13. 10. 1789.
not 1 *propheti* läs —tsi (Weste).
37 *Camillas* se ofvan s 249.
41-45 jfr Lidners Medea krigsskaldernas sång str. 4 och Tegnérs Krigssång för Skånska landtvärnet 1808 r 109-112.

227-228. LIV. Tr Hanselli Ur en samlares papper I: 41. *Lms* bröllop 1784 7. 5. *L* hemkom från Stralsund hösten s å.

---

24 *hängsel* sparlakan.
29 *lagd* passande.

* * *

Här ej medtagna följande ungdomsskrifter af *L*:

I. »Saga» (»En af vårt vackra kön, en Philis i sin vår»). Afskrift De la Gard. ark. Cod. Coll. I: 8 nr 160 L. B.
II. »Messalina, en Comedie». Afskrift VS8: 2 K. B. 2 scener.
III. »Pompejus och Tibulla, Comedie i 1 Act.» Afskrift VS8: 2 K. B. Tre scener.
IV. »Bref, till en god Vän i Norrköping, på dess bröllops-dag; ifrån en ungkarl i Strängnäs år 1777.» K. B. Å titelbladet: Upsala, tryckt hos

Johan Edman, Kongl. Acad. Boktryckare. Titelblad + 6 ss 4:o. U å. Pris 1 sk. 2 uppl. enligt Werner. Omtr Hvad Nytt s å 21. 10. nr 185 och 186; r 30-61 tr Vitterhets-Journal för Febr. 1778 s 56 under rubrik: »Varning emot Kärlekens hämd på dem som gifta sig försent» (afskrift V5 a U. B.). Jfr SP 1779 22. 3. nr 59 »Reflexioner» af »Landtbo». Adressaten Johan Arndt Rickman, aktuarie i Norrköping, gifte sig med Margaretha Kielmang (Norrköpings Vecko-Tidningar 4. 10. 1777 nr 40). Jfr följ nr.

V. »Susanna eller Min bleka hy rättfärdigad. Saga till G .... af C. G. L—d». Erato. Samling af glada stycken på vers och prosa. Altona. 1861. U. B. Gamla afskrifter: »Leopolds Skaldebref till försvar för sin bleka hy skrifvit till Adjunkten G» (De la Gard. ark. God. Coll. I: 8 nr 159 L. B.) samt »SkaldeBref till Adjuncten G ... i Strängnäs» (Samling af poem från 1700-talet L. B.). Adressaten en Göthe, väl Carl Ulric G., e. o. filos. adjunkt 1777, lektor i Strängnäs 1782, intim vän till *Lm.* Poemet skrifvet senast 1779 (jfr *L* till *Lm* s å 8. 10.). Braad antecknar: »Indrogs, och auctor tiltaltes; (men undslap med varning) af Consist: Academ: för de grofheter, som däruti influtit.» Härom konsistorieprotokollen ingenting. Jfr Paykulls dikt »Till C. G. Leopold» (Hanselli Ur en samlares papper I: 31) och SP 1781 nr 174 »Tankar om våra tiders seder och skaldekonstens verkan på dem.»

Dessa fem stycken, i och för sig själfva af mindre litterärt intresse, äro här uteslutna af anständighetsskäl.

VI. Dissertatio philosophica De Origine juste introductæ proprietatis, quam ... pro gradu philosophico bonorum examini modeste subjicit Auctor Carolus Gustavus Leopoldt ... Die 16 Martii 1782. Gryphiæ Litteris Ant. Ferd. Röse, Reg. Acad. Typogr. K. B. 23 ss 4:o. U å. Datum 16 senare tillagdt.

VII. Schediasma, causas exhibens cur tot veterum scripta perierint. Quod ... pro sparta docendi publicæ censuræ submittit Carol. Gust. Leopoldt ... Die 12 Junii 1782. Gryphiæ Litteris Ant. Ferd. Röse, Reg. Acad. Typogr. K. B. Titelblad + 21 ss + 1 tom s 4:o. U å. Datum 12 senare tillagdt.

RÄTTELSE

S 168 r 21 *står* öppenhjertighet *läs* öppenhjertenhet

SVENSKA FÖRFATTARE

UTGIFNA AF

SVENSKA VITTERHETSSAMFUNDET

II

SAMLADE SKRIFTER

AF

CARL GUSTAF AF LEOPOLD

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

SAMLADE SKRIFTER

AF

CARL GUSTAF AF LEOPOLD

UTGIFNA AF

KNUT FREDLUND

FÖRRA AFDELNINGEN

FÖRSTA DELEN

UNGDOMSSKRIFTER

(1770—1784)

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI
1912

Det är mig ett nöje att här framföra mitt tack till Svenska vitterhetssamfundets redaktionsnämnd, särskildt bibliotekarien Carl Grönblad, hvilken under tryckningen af föreliggande arbete bistått mig med råd och dåd, professor K. F. Söderwall, genom hvilkens välvilliga tillmötesgående jag satts i tillfälle att begagna Svenska akademiens ordbokssamlingar, riksbibliotekarien E. W. Dahlgren, som ställt till mitt förfogande en afskrift af n:r III jämte vägledande textkritiska anmärkningar, docenten Olof Östergren, som hjälpt mig med uppränningen till de språkliga förklaringarna, docenten Martin Lamm, som gifvit mig flera värdefulla upplysningar, samt rektor Klas Melander och doktor Konrad Ahlén, hvilka outtröttligt förmedlat lån af handskrifter och tryck.

Örebro i oktober 1912.

Knut Fredlund.

INNEHÅLL

I. Underdånigt frögde-tahl, til ... åminnelse af ... Cron-Prints ... Gustavs ... födelse, 20:de dag jul år 1746 1
II. Vid Fru ... Bredings graf 11
III. Underdånigt fägne-tahl, öfver ... Konung, Gustav den III:dies, och ... Drottning, Sophia Magdalenas, ... kröning, den 29 Maij 1772 17
IV. En välment Leopoldt, som Gustafs snille vördar 26
V. På ... Konung Gustafs ... namnsdag den 6 Julii 1772 27
VI. Ömma suckar, vid ... Fru Märtha Christina Leopoldts graf, den 29. November 1772 28
VII. Til ... Johan Simmingsköld; ode 30
VIII. När tiden som en rök försvinner 31
IX. De ögon-strålar mer ej någons oro väcka 32
X. Alt hvad godt vi nämna kunna 32
XI. Doris. Sorge-qväde 33
XII. Uti en skum och lönlig trappa 37
XIII. Ur Ode öfver yttersta domen 37
XIV. Skalde-bref. Til Fröken Eva S — — ... 1775 39
XV. Epigram. Öfversätning 40
XVI. Skalde-qväde, i anledning af ... Hertig Fredric Adolfs ... ankomst til Medevi 41
XVII. Minnes-vård, vid Fru ... Palms graf, år 1775 45
XVIII. Ni som en sällsynt gåfva fått 49
XIX. Till ... Grev. Robert Douglas 50
XX. Voltaire har denna stad på egen kostnad bygt 52
XXI. Epitre à Madame la Comtesse de Douglas 53
XXII. Seconde epitre à Mad. la Comtesse de Douglas 55
XXIII. Mäster Anders och liten Marjo 57
XXIV. Öfversättning ur Rome Sauvée af Voltaire 66
XXV. Öfversättning ur Mérope af Voltaire 68
XXVI. Marseillaren och lejonet. Öfversättning ur Voltaire 78
XXVII. Vid ... Olof Rudbecks död den 23 Martii 1777 83

XXVIII. Till Madem. Rosenlund 88
XXIX. Tal ... för Öst-Giötha landskap ... den 16: Dec: 1777 ... 89
XXX. Då en gång uppå denna jord ... 127
XXXI. Ni som utaf min Vän skall bilda ... 128
XXXII. S. T. ... 128
XXXIII. Min Vän, mitt stöd, min Andre Far ... 130
XXXIV. S. T. ... 132
XXXV. Wallborgmesso-afton. Hjeltedikt ... 136
XXXVI. En gång Selindes gamla tante ... 143
XXXVII. Till Er, hvars minne mig bereder ... 143
XXXVIII. Med nacken slängd en aln tillbaka ... 145
XXXIX. Till detta gamla Gudahus ... 146
XL. Ode öfver den 1 November år 1778 149
XLI. Då ... Cron-Prinsens Gustaf Adolphs födelse ... firades af Öst-Götha Nation i Upsala d. 14 Nov. 1778 ... 155
XLII. Kärlekens erics-gata. Sanfärdig Roman. Berättad d. 24 November år 1778 ... 158
XLIII. Till ... Lindblom. d. 1 Jan. 1779 ... 171
XLIV: 1—3. Polemiska artiklar med anledning af Kellgrens kritik mot n:r XL 172
XLV. Den sämsta skrift af någon lärd ... 197
XLVI. Sin Lager, Snillets Gud, till Din belöning bröt ... 198
XLVII. Björn-dansen. Fabel 199
XLVIII. Til ... L. N. Wadström, vid dess ... frus ... jordfästning den 2 Martii 1780 ... 202
XLIX: 1—3. Bref mot kyrkoherde Ekmarck i Norrköping ... 204
L. Prestvigningen. Till E. ... 219
LI. Inpromtu i anledning af 4:de delen af »Vitterhetsnöjen» ... 221
LII. O min beklagansvärde Vän ... 224
LIII. Till en Vän. Vid tidningen om hans frus död, 1783 ... 224
LIV. Till ... Lindblom i anledning af dess sednare giftermål ... 227
Anmärkningar ... 229

FÖRKORTNINGSLISTA

anm = anmärkning
dial. = dialekt, dialekter
e = efter
fr = från
fra. = franska
fsv. = fornsvenska
f ö = för öfrigt
följ = följande
gm = genom
Hs = handskrift
ib = därsammastädes
isl. = isländska
istf = i stället för
jfr = jämför
L = Leopold
lat. = latin
Lm = J. A. Lindblom
lågty. = lågtyska
mg = i marginalen
msk = manuskript
nr = nummer
o = och
of = ofvanför
r = rad
s = sida, sidan
S[1] = Leopolds Samlade skrifter 1800—1802
S[2] = Leopolds Samlade skrifter 1814—1833
sk. = skilling
ss = sidor
str = struket
s å = samma år
t = till
tll = tillagdt
tr = tryckt
try = tryck, trycket
tskr = tillskrifvet
ty. = tyska
U[1] = 1:a upplagan
U[2] = 2:a upplagan
urspr = ursprungligen
U å = utan år
ä = ändradt

... betecknar här gjorda uteslutningar i anförda textställen.

BL NF Biografiskt lexikon. Ny följd.

Braad Ostrogothia literata, handskrift i Linköpings stiftsbibliotek.

Böttiger Bidrag till kännedomen om Leopolds tidigaste skaldeförsök. Sv. akad:s handlingar, II: bd 53.

DA Dagligt Allehanda.

Dalin 1850 Svensk ordbok. Stockholm 1850—1853.

EP Extra-Posten.

Försök att bestämma betydelsen af några ord, som i vårt språk uttrycka Sinnesgåfvor. Af Leopold. Extra-Posten 1793 29. 4. (nr 95).
Hanselli Samlade vitterhets-arbeten af svenska författare från Stjernhjelm till Dalin.
Holmberg 1795 Fransyskt och Svenskt Lexicon I—II, Stockholm 1795 hos J. C. Holmberg.
K. B. Kungl. biblioteket.
L. B. Lunds universitetsbibliotek.
L. S. Linköpings stiftsbibliotek.
Ljunggren S V H Svenska vitterhetens häfder efter Gustaf III:s död. I—V. Lund 1873—1895.
Moberg 1825 Försök till en Lärobok för Nybegynnare i Allmänna ock Svenska Grammatiken. 2:a uppl. Stockholm 1825.
Rietz Svenskt Dialekt-lexicon. Lund 1867.
Sahlstedt 1769 Dictionarium Psevdo-Svecanum ... Västerås 1769.
Sahlstedt 1773 Svensk Ordbok med latinsk uttolkning. Stockholm 1773.
Samlaren Tidskrift, utgifven af Svenska litteratursällskapets arbetsutskott. Uppsala 1880 och följ.
Samling 1789 Samling af Svenska Vitterhetsstycken, I (utg. af Olof A:son Knös). Uppsala 1789.
Skjöldebrand Tal 1829 Tal vid ... C. G. af Leopolds Graf, då hans vapen krossades. Stockholm 1829.
SP Stockholms-Posten.
Svart Är. Ähropredikning öfver konung Gustaf I, i Upsala d. 21 Dec. 1560. Stockholm 1620.
Sylwan Några notiser om Leopold. Samlaren 1906.
Werners Anteckningar till Leopolds biografi i Stockholms stads bibliotek.
Weste 1807 Svenskt och Fransyskt Lexicon. Stockholm 1807.
U. B. Uppsala universitetsbibliotek.

APR 1 3 198

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 13 19 22 09 020 2